

HENKILÖVAHINKOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN SUOSITUKSIA

**VAHINGONKORVAUSLAIN 5 LUVUN
SÄÄNNÖSTEN NOJALLA KIVUSTA JA SÄRYSTÄ
SEKÄ MUUSTA TILAPÄISESTÄ HAITASTA,
PYSYVÄSTÄ HAITASTA SEKÄ KÄRSIMYKSESTÄ
SUORITETTAVIEN KORVAUSTEN MÄÄRISTÄ**

3. PAINOS

ISBN 978-952-259-399-3

Esipuhe 3. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan aikaisemmat suosituskokoelmat ovat ilmestyneet kesäkuussa 2008 ja toukokuussa 2011.

Nyt valmistunut suosituskokoelman 3. painos on laadittu yhteistyössä Oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen kanssa, joka on vastannut suositusten pohjana olevan aineiston hankinnasta ja tilastollisesta analysoinnista. Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa on laadittu myös tutkimusaineistoon perustuen neuvottelukunnan päätöksentekoa varten esitykset suositettavista korvausluokista ja korvaustasoista. Aineiston hankinnasta, analysoinnista sekä esityksen laatimisesta on vastannut Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkija, valtiotieteiden maisteri Petri Danielsson. Oikeustapausten koodauksen ovat suorittaneet Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusavustajat Anna Hulkkonen, Virpi Jouhki, Jukka Ojala, Juho Rankinen, Micaela Salo, Karoliina Suonpää sekä Miikka Vuorela.

Suosituskoelman suosituksia varten on kerätty tiedot kaikista Suomen eri käräjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2012 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Lisäksi huomioon on otettu aikaisempia suosituskokoelmia varten kerätty oikeuskäytäntö ajalta 1.1.–30.6.2007 sekä 1.1.–31.12.2009. Lisäksi harvinaisten vahinkotyyppien osalta on hyödynnetty täydennysaineistoa, joka perustuu käräjäoikeuksissa 1.1.2010–31.12.2011 annettuihin tuomioihin. Yhteensä aineisto käsittää kaikkiaan noin 16 400 käräjäoikeuden tuomiota, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 31 000 korvausta. Uusimmalle aineistolle on tarkastelussa annettu suurin painoarvo, mutta vanhempaa aineistoa on hyödynnetty varsinkin harvinaisempien vammojen kohdalla. Uudemman ja vanhemman aineiston yhdistämistä koskevia periaatteita on muutettu.

Aikaisempien suosituskokoelmien perustana olevaan aineistoon on tehty joitakin luokitteluja koskevia tarkistuksia, minkä vuoksi yksittäisten vamma- tai kärsimysluokkien korvaustapausten lukumäärissä voi esiintyä vaihtelua aikaisempiin julkaisuihin nähden.

Neuvottelukunta on antanut kokonaan uudet suositukset vähäisestä pysyvistä toiminnallisesta haitasta suoritettavista korvauksista (II.2). Kyse on lähtökohtaisesti tapauksista, joissa toiminnallisen haitan aste on haittaluokituksen luokkaa I vähäisempi. Pysyvien toiminnallisten haittojen arvioiminen käytössä olevan tapaturmavakuutuslain haittaluokituksen mukaan jättää arvioinnin ulkopuolelle paljon vammojen jälkitiloja, joissa vahinkoa kärsineelle on jäänyt jonkinasteinen toiminnallinen haitta.

Uudempikin aineisto osoitti, että tuomioistuinten tuomitsemat haitta-
luokituksen mukaisen pysyvän haitan korvaukset noudattavat edelleen
varsin tarkoin liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita.

Suosituskoelman uudessa painoksessa on suosituksiin tehty eräitä
uudelleen järjestelyjä. Näköelinten (silmän) vammoja koskevat neljä
suositusta (19-22 §) on korvausasteikkojen muodostamisen helpottami-
seksi yhdistetty yhdeksi suositukseksi (I.5.1), jossa on viisi alakohtaa.
Kahteen suositukseen on muodostettu uudet alakohdat (raiskaus ja työ-
syrjintä eli 75 ja 99 §, uudessa painoksessa III.1.1 ja III.5.2).

Uudessa painoksessa on myös suositusten numerointia muutettu.
Kukin korvattava vahinkolaji (tilapäinen haitta, pysyvä haitta, loukkauk-
sen aiheuttama kärsimys ja surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kär-
simys) on jaoteltu roomalaisin numeroin (*I-IV neljään*) pääluokkaan.
Jokainen pääluokka on tämän jälkeen jaettu juoksevalla numeroinnilla
vammoja koskeviin alaluokkiin. Siten esimerkiksi lievää keuhkovammaa
koskeva suositus (57 §) on nyt I.10.2. Uudella numeroinnilla on pyritty
säilyttämään vammaluokkien numerointi suhteellisen pysyvänä myö-
hempiin painoksiin tehtävien muutosten yhteydessä. Liitteeksi on otettu
suositusten käyttämistä helpottava vastaavuustaulukko, josta ilmenee
kutakin suositusta vastaava numerointi 2. painoksessa.

Suosituksen korvausasteikoihin on tullut uuden aineiston perusteella
muutoksia. Muutokset ovat tarkoittaneet ensinnäkin sitä, että korvaus-
asteikon ala- ja ylärajaa on nostettu taikka pelkästään alarajaa tai ylära-
jaa on nostettu. Ensimmäistä kertaa on eräiden korvausasteikkojen kor-
vausrajoja myös päädytty oikeuskäytännön perusteella laskemaan. Kor-
vausasteikon alarajaa on laskettu kuudessa tapauksessa (esimerkiksi lai-
ton uhkaus, väärä ilmianto, salakatselu) sekä ala- ja ylärajaa yhdessä ta-
pauksessa (pakottaminen). Kaiken kaikkiaan kysymys on ollut lähinnä
korvausasteikkojen tarkennuksista ilman merkittäviä tasomuutoksia.
Eräissä lievemmissä vammoissa alaraja on poistettu.

Suosituskoelman 3. painoksen suositukset perustuvat siihen lain-
säädäntöön, joka on ollut voimassa vuodelta 2012 kerätyn aineiston ai-
kana. Rikoslakiin tämän jälkeen tehtyjä muutoksia ei siten ole otettu
huomioon. Uuskriminalisoinneissa on useimpien loukkausten osalta
mahdollista hakea tulkintatukea olemassa olevista suosituksista. Uusia
suosituksia tullaan lisäämään oikeuskäytännön kehittymisen myötä.

Soveltamisohjeisiin on otettu viittauksia korkeimman oikeuden tai
hovioikeuksien suositusten aihepiiriä koskevasta uudesta oikeuskäytän-
nöstä.

Neuvottelukunta on pyrkinyt edelleenkin ylläpitämään keskustelua
henkilövahinkojen korvaamisesta ja suositusten kehittämisestä. Neuvot-
telukunta järjesti 6.5.2013 Helsingissä erityisesti tuomareille, asianajajil-

le ja asiantuntijoille tarkoitetun laajapohjaisen seminaarin, jossa käsiteltiin henkilövahinkojen korvaamiseen liittyviä kysymyksiä. Erityisenä aiheena oli elämänlaadun mittaamista koskeva tutkimus. Neuvottelukunnan tarkoituksena onkin suositusten seuraavaa painosta valmisteltaessa selvittää, voidaanko ja miten tällaisen tutkimuksen tuloksia hyödyntää aineettomien vahinkojen korvaamisessa.

Kun korvausaineiston hankinta ja analysointi on siirtynyt Oikeuspoliittiselle tutkimuslaitokselle, neuvottelukunnalla ei ole enää ollut päätoimista pääsihteerinä. Sivutoimisena pääsihteerinä neuvottelukunnassa on toiminut asessori Wilhelm Norrman 30.4.2012 saakka, siitä alkaen 30.11.2013 asti viskaali Tiina Väisänen sekä 1.12.2013 alkaen ma. viskaali Essi Konttinen-Di Nardo.

Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana tätäkin painosta laadittaessa on toiminut LKT, dosentti Antero Mäkelä. Ylilääkäri, LKT Eero Hirvensalo on antanut neuvottelukunnalle sen pyytämän lausunnon suosituksiin liittyvistä lääketieteellisistä kysymyksistä.

Neuvottelukunta kiittää kaikkia suositusten laatimiseen osallistuneita heidän panoksestaan suositusten uudistamisessa.

Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*

Helsingissä 30. päivänä syyskuuta 2014

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Esipuhe 2. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan edellinen suosituskokoelma ilmestyi kesäkuussa 2008. Neuvottelukunnan saaman palautteen mukaan suosituksia käytetään yleisesti apuna tuomittaessa korvausta aineettomasta vahingosta. Oikeuskäytäntö osoittaa, että suosituksia on noudatettu ohjeellisesti, mutta esitetyistä korvaustasoista on myös poikettu. Suositukset ovatkin tarkoitettu vain korvauksen määrittämisen lähtökohdaksi. Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu viime kädessä tuomioistuimille.

Uuden suosituskokoelman suositukset on muodostettu vuoden 2009 oikeuskäytännön pohjalta. Myös edellisen suosituskokoelman perusteena ollut oikeuskäytäntöä on hyödynnetty suositusten muodostamisessa soveltamisohjeissa tarkemmin kuvatulla tavalla.

Uuteen suosituskokoelmaan sisältyy neuvottelukunnan selvitys pysyvän toiminnallisen haitan korvaamisesta. Samassa yhteydessä esitetään korvausharkinnan avuksi erilaisia käytössä olevia korvausvastuuta määritteleviä järjestelmiä. Kyse ei kuitenkaan ole suosituksesta. Varsinaisia suosituksia pysyvästä haitasta on annettu ainoastaan pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Lisäksi suosituskokoelman uuteen painokseen on otettu eräitä uusia tilapäisen haitan korvaamista koskevia suosituksia (30.1 §, 31 §, 33 §, 38 §, 39 §). Suosituksia on myös eräiltä osin järjestelty uudelleen. Kaikkien näiden muutosten seurauksena suositusten numerointi on muuttunut edellisestä painoksesta. Suositusten loppuun on sisällytetty vastaavuustaulukko vanhojen ja uusien suositusten vertaamiseksi.

Varsinaiisiin suosituksiin tehtyjen lisäysten ja päivitysten lisäksi suosituskokoelmaan on tehty eräitä rakenteellisia muutoksia, joiden tarkoituksena on ollut helpottaa suositusten käyttämistä. Edellisen suosituskokoelman johdanto ja perustelut -osiot on saadun palautteen johdosta yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Näin syntyneiden *soveltamisohjeiden* tarkoituksena on helpottaa suositusten soveltamista ja tarjota samalla välineet suositusten avointa ja kriittistä arviointia varten.

Ensimmäisen suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen korkein oikeus on antanut yhden ennakkopäätöksen, jossa on ollut kysymys loukkauksella (tapon yritys) aiheutetun kärsimyksen määrän korvaamisesta. Yhdessä ratkaisussa korkein oikeus on nimenomaisesti ottanut kantaa surmansa saaneen läheiselle kärsimyksenä aiheutuneen vahingon määrään. Korkein oikeus on antanut lisäksi muutaman ennakkoratkaisun loukkauksella aiheutetun kärsimyksen korvattavuudesta. Neuvottelukunta on huomionnut nämä ratkaisut, joskaan niillä ei ole ollut välitöntä vaikutusta neuvottelukunnan suosittamiin korvaustasoihin.

Neuvottelukunta on pyrkinyt osaltaan edistämään henkilövahinkojen korvaamisesta käytävää keskustelua. Neuvottelukunta muun muassa järjesti syksyllä 2009 laajan seminaarin aineettomien vahinkojen korvaamisesta. Seminaarissa keskusteltiin muun muassa suositusten asemasta ja neuvottelukunnan roolista.

Uuteen suosituskokoelmaan ei liity mitään suositusten ajallista soveltamista koskevaa ohjetta. Suositukset ovat vallitsevaa oikeuskäytäntöä kuvaava informaatiolähde. Uutta suosituskokoelmaa voidaan käyttää apuna kaikissa suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen ratkaistavissa tapauksissa siitä riippumatta, koska vahinko on aiheutunut.

Vuonna 2006 ensimmäisen kerran asetetun neuvottelukunnan toimikausi päättyi 31.12.2010. Uusi neuvottelukunta on asetettu vuoden 2011 alusta. Edellisen neuvottelukunnan jäsenet Pirkko Mikkola ja Ulla Lahtinen jäivät pois neuvottelukunnasta ja heidän tilalleen nimettiin hovioikeudenneuvos Helena Lindgren Itä-Suomen hovioikeudesta ja kärjätuomari Riitta Savolainen Helsingin kärjäoikeudesta. Näiden suositusten valmisteluun ovat osallistuneet sekä neuvottelukunnasta pois jääneet että heidän tilalleen nimitetyt neuvottelukunnan jäsenet. Neuvottelukunnan pääsihteerinä on toiminut 31.1.2011 asti varatuomari Jarkko Männistö, jonka toimikauden aikana suositusten valmistelutyö on tehty.

Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana on toiminut LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto).

Neuvottelukunnan tavoitteena on ollut luoda käytännön tarpeita vastaava apuväline aineettoman vahingon suuruuden määrittämistä varten tuomioistuinten ja asianosaisten käyttöön. Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*

Helsingissä 26. toukokuuta 2011

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Wilhelm Norrman

Esipuhe 1. painokseen

Taustaa

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on lakisääteinen toimielin ja se on perustettu henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön yhtenäisyyden edistämiseksi (laki henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta 1 §, 513/2004). Neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä on antaa yleisiä suosituksia vahingonkorvauslain 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä suoritettavien korvausten määristä (2 §:n 1 momentin 2 kohta). Nämä suositukset ovat ensimmäiset neuvottelukunnan mainitun lainkohdan nojalla antamat suositukset.

Suosittelun antaminen liittyy olennaisesti vahingonkorvauslain henkilövahinkojen korvaamista koskevien säännösten uudistamiseen. Vuoden 2006 alussa voimaan tulleen lainuudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli yhtenäistää aineettomien vahinkojen ja kärsimyksen korvauskäytäntöä. Tätä tavoitetta pyrittiin edistämään ottamalla lakiin aikaisempaa täsmällisempiä säännöksiä niistä perusteista, joilla korvaus henkilövahingosta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta samoin kuin henkilöön kohdistuneen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä määrätään.

Korvaus aineettomasta vahingosta haluttiin lainuudistuksessa määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella. Näin korvaukset katsottiin voitavan määrätä mahdollisimman yhdenmukaisesti vahingon tosiasiallisen laadun perusteella, sillä subjektiivisesti koetun henkilövahingon tai loukkauksen aiheuttaman haitan tai kärsimyksen määrä ei ole mitattavissa tai vertailtavissa ja lisäksi ihmisten kyky kuvailla tunteuksiaan vaihtelee. Toisaalta ei pidetty käytännössä tarkoituksenmukaisena säännellä tyhjentävästi lain tasolla korvausten määriä, koska korvausten määräämisperusteet olisi silloin määriteltävä suppeasti ja korvaukset muodostuisivat liian kaavamaisiksi.

Lain esitöiden mukaan säännösten ohella tarvittiinkin muunlaista oikeus- ja korvauskäytännön ohjaamista (HE 167/2003). Vaikka tärkein merkitys oikeuskäytännön ohjaamisessa on korkeimmalla oikeudella, sen mahdollisuuksia pidettiin kuitenkin tässä tehtävässä rajallisena. Jotta aineettomista vahingoista suoritettavien korvausten määriä koskevaa oikeus- ja korvauskäytäntöä voitaisiin tehokkaasti ohjata korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuilla, korkeimman oikeuden käsiteltäväksi olisi jatkuvasti tultava varsin suuri määrä erityyppisiä henkilöön kohdistuvia vahinkoja koskevia asioita. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että toiseikastonsa ja prosessuaalisen asetelmansa suhteen soveltuvia korvausmääriä koskevia tapauksia ei jatkossakaan tule riittävästi ennakkorat-

kaisun kohteeksi. Näin pelkästään korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuille ei voida saavuttaa riittävää ohjausvaikutusta.

Lainuudistuksessa tarkasteltiin myös erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivien lautakuntien tehtävää korvauskäytännön ohjaamisessa ja sen yhtenäisyyden ylläpitämisessä toimialoillaan. Tässä suhteessa erityisen suuri merkitys käytännössä on tunnetusti niillä liikennevahinkolautakunnan normeilla, jotka koskevat henkilövahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta suoritettavia korvauksia. Johtopäätös oli kuitenkin, että liikennevahinkolautakunnan asema henkilövahinkojen korvauskäytäntöä yleisesti ohjaavana toimielimenä voitiin perustellusti kyseenalaistaa. Liikennevahinkolautakuntaa ei ole perustettu eikä sen kokoonpanoa ole muodostettu tällaisen tehtävän suorittamista varten. Liikennevahinkolautakunnan normien laajan soveltamisen tekee ongelmalliseksi myös se, että normit on laadittu vain liikennevahinkoja silmällä pitäen eikä normeja toisaalta ole kärsimyskorvauksia varten.

Erityisesti edellä mainituista syistä aineellisten korvaussäännösten uudistamisen ohella ehdotettiin perustettavaksi erityinen neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on edistää henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön yhtenäisyyttä.

Neuvottelukunnan tehtävä ilmaistiin hallituksen esityksessä siten, että neuvottelukunnan tulisi "hankkia selvitystä oikeus- ja korvauskäytännössä määrättävien korvausten määristä ja julkaista tämän selvityksen perusteella laadittuja lähinnä yhteenvedon omaisia suosituksia korvausten määristä." Hallituksen esityksessä korostettiin myös, että neuvottelukunnan harkintavallan suositusten antamisessa tulee olla suppeata ja että suositukset tulee sitoa oikeus- ja korvauskäytännössä vallitsevaan tasoon. Neuvottelukunnan toimivaltaan ei kuulu suositusten muodostaminen oman itsenäisen oikeuspoliittisen harkinnan perusteella. Lakivaliokunnankin mukaan näin neuvottelukunnan tehtävä olisi korostetun suppea, mikä osaltaan sopivalla tavallaan korostaisi tuomioistuinten ratkaisutoiminnan riippumattomuutta (LaVM 1/2004). Lakia säädettäessä pidettiin myös perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtäväkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivia lautakuntia.

Jo perustuslaista johtuu, että neuvottelukunta voi antaa vain yleisiä suosituksia ja että sen suositukset eivät ole tuomioistuimia sitovia.

Neuvottelukunnasta ja sen toiminnan järjestämisestä

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta annetun lain mukaan neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä. Lakia säädettäessä pidettiin perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtäväkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvaus-

järjestelmien piirissä toimivia lautakuntia. Puheenjohtajan ja kolmen jäsenen tuleekin lain mukaan olla vakinaisia tuomareita. Heidät valtioneuvosto määrää tehtävänsä kerrallaan enintään viideksi vuodeksi. Neuvottelukunnan jäseniä ovat lisäksi liikennevahinkolautakunnan ja potilasvahinkolautakunnan puheenjohtajat.

Neuvottelukunta asetettiin 15.3.2006. Sen puheenjohtajaksi nimitettiin hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä sekä jäseniksi hovioikeudenneuvos Pirkko Mikkola, kärjätuomari Ulla Lahtinen ja vakuutus oikeustuomari Aija Peltola. Neuvottelukunnan jäseniä ovat myös puheenjohtajat Kyösti Vihermaa (liikennevahinkolautakunta) ja Juhani Kaivola (potilasvahinkolautakunta). Neuvottelukunnan pääsihteeriksi valittiin kesäkuussa 2006 tutkija, varatuomari Jarkko Männistö. Neuvottelukunta on kutsunut asiantuntijoikseen oikeustieteen tutkijoita sekä lääke- ja tilastotieteen edustajia, asianajajia ja syyttäjiä.

Neuvottelukunnan tehtävänä on lain mukaan myös seurata henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä (2 §:n 1 momentin 1 kohta). Neuvottelukunta onkin oikeuskäytännön selvittämiseksi ja suositusten laatimiseksi tehnyt laajapohjaisen tietojen keruun kärjäoikeuksien aineetonta vahinkoa ja kärsimyskorvausta koskevista tuomioista. Neuvottelukunnalla on lain mukaan ollut oikeus saada käyttöönsä myös salassa pidettävät tuomiot (2 §:n 2 momentti). Kärjäoikeuksien korvaustuomioihin kohdistuneesta tutkimuksesta on tarkoitus julkaista myöhemmin erillinen raportti.

Ennen tätä aineiston keruuta neuvottelukunta suoritti ensin vain muutamaaan kärjäoikeuteen kohdistuvan ns. pilottitutkimuksen saadakseen kokemusta laajempaa tietojen keruuta varten. Tästä pilottitutkimuksesta kertynyttä tietoa korvauskäytännöstä ei ole julkistettu.

Neuvottelukunta tulee jatkossakin seuraamaan toimialallaan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä. Seurannassa tullaan erityisesti keskittymään niihin vahinkoihin, joita koskevasta korvauskäytännöstä on ollut saatavissa niukemmin aineistoa. Suositusten uusimistarpeeseen vaikuttavat myös rahanarvon muuttuminen sekä korvauskäytännön perusteena olevien arvostusten muuttuminen ja mahdollisesti myös uudenlaisten vahinkojen ilmaantuminen. Neuvottelukunnan tämän hetkisen arvion mukaan seuraavat suositukset tullaan julkaisemaan vielä vuoden 2010 aikana.

Suosituksissa esitetystä henkilövahinkojen lääketieteellisestä luokittelusta ja kuvauksesta on vastannut pääosin LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus). Työssä ovat lisäksi avustaneet LT Timo Juutilainen, ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri (ylilääkäri HUS, Peijas-Rekolan sairaala), LT Markus Henriksson,

psykiatrian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveysturvakeskus), HLL Hanna-Leena Tefke, erikoishammaslääkäri (ylihammaslääkäri Terveysturvakeskus). Neuvottelukunta esittää heille lämpimät kiitokset heidän merkittävästä panoksestaan suositusten aikaansaamiseksi.

Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*.

Sisällys

Esipuhe 3. painokseen	i
Esipuhe 2. painokseen	iv
Esipuhe 1. painokseen	vi
Sisällys	x
I TILAPÄINEN HAITTA.....	1
1 Kudosten vammoja.....	1
1.1 Pinnalliset vammat.....	1
1.2 Yksinkertaiset haavat	2
1.3 Lihasvammat.....	2
1.4 Hermovammat.....	3
1.5 Verisuonivammat	4
1.6 Palovammat	5
1.7 Ampumavammat	5
2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	6
2.1 Kallonlaen murtuma	6
2.2 Kallonpohjan murtuma.....	6
2.3 Nenäluun murtuma.....	7
2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma.....	7
2.5 Alaleukaluun murtuma	7
2.6 Leuan nyrjähdys tai venähdys	8
2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma	8
3 Hammasvammat	9
3.1 Hampaan siirtymä.....	9
3.2 Hampaan murtuma.....	9
4 Kallonsisäiset vammat	10
4.1 Aivovammat	10
4.2 Kallonsisäinen verenvuoto.....	10
5 Näkö- ja kuuloelinten vammat	11
5.1 Silmän vammat.....	11
5.2 Tärykalvon repeämä	11
6 Rintakehän vammat	12
6.1 Kylkiluun murtuma	12
6.2 Rintalastan murtuma	12
7 Yläraajan vammat	13
7.1 Olkanivelen sijoiltaanmeno	13
7.2 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno.....	13
7.3 Solislun murtuma.....	13
7.4 Olkaluun varren murtuma.....	14
7.5 Kyynärvarren murtuma	14
7.6 Ranteen veneluun murtuma.....	15
7.7 Ranteen nyrjähdys tai venähdys.....	15
7.8 Kämmentluun murtuma	15
7.9 Sormen nyrjähdys tai venähdys	16
7.10 Sormen sijoiltaanmeno	16
7.11 Sormen murtuma	16
7.12 Sormen jännevamma	16

8	Lantion ja alaraajan vammat	17
8.1	Lantion vammat.....	17
8.2	Ristiluun vammat	17
8.3	Reisiluun yläosan murtuma.....	18
8.4	Reisiluun varren murtuma.....	18
8.5	Reisiluun alaosan murtuma.....	19
8.6	Polvilumpion murtuma	19
8.7	Polvilumpion sijoiltaanmeno.....	19
8.8	Polven nivelsiteiden revähdys.....	20
8.9	Sääriluun yläosan murtuma.....	20
8.10	Sääriluun varren murtuma	21
8.11	Sääriluun alaosan murtuma.....	21
8.12	Nilkkamurtuma.....	22
8.13	Nilkan nyrjähdys.....	22
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat.....	22
9.1	Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma.....	22
9.2	Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.....	23
9.3	Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma.....	23
9.4	Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma	23
9.5	Selkäytimen tai hermojuurien vaurio	24
10	Sisäelinvammat.....	24
10.1	Sydämen vamma.....	24
10.2	Keuhkon vamma	25
10.3	Vatsaontelon sisäiset vammat	25
11	Traumaattiset amputoitumiset	26
11.1	Sormen amputoituminen	26
11.2	Ranteen amputoituminen	26
11.3	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä.....	26
11.4	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä	27
11.5	Päänahan irtirepeäminen.....	27
11.6	Korvalehden tai nenän irtirepeäminen.....	27
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosvauriota	27
12.1	Kipu, johon ei liity kudosvauriota	27
12.2	Särky, johon ei liity kudosvauriota.....	28
13	Mielenterveyden häiriöt.....	29
13.1	Akuutti stressireaktio	29
13.2	Traumaperäinen stressihäiriö.....	29
13.3	Sopeutumishäiriö.....	29
13.4	Masennus.....	30
II	PYSYVÄ HAITTA	31
1	Toiminnallinen haitta (ei vähäinen)	31
2	Vähäinen toiminnallinen haitta	33
2.1	Nenäruston rakenteellinen muutos.....	33
2.2	Huulen kudusrakenteen muutos	33
2.3	Hammasvauriot	33
2.4	Sormen toiminnallinen vajaus.....	33
2.5	Muu yläraajan toiminnallinen vajaus	33

2.6	Kasvohermon vamma.....	34
3	Kosmeettinen haitta	34
3.1	Kasvoarpi.....	34
3.2	Vartalon arpi	34
3.3	Nenän epämuotoisuus.....	35
3.4	Hampaan värimuutos.....	35
III	LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS	36
1	Vapaus	36
1.1	Raiskaus	36
1.2	Pakottaminen seksuaaliseen tekoon	36
1.3	Seksuaalinen hyväksikäyttö.....	37
1.4	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	37
1.5	Vapaudenriisto.....	37
1.6	Panttivangin ottaminen	38
1.7	Lapsen omavaltainen huostaanotto	38
1.8	Ihmiskauppa	38
1.9	Laiton uhkaus	38
1.10	Pakottaminen.....	38
1.11	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen.....	39
1.12	Ryöstö.....	39
1.13	Kiristys.....	39
2	Rauha	39
2.1	Kotirauhan rikkominen.....	39
2.2	Varkaus.....	40
2.3	Lähestymiskiellon rikkominen	40
3	Kunnia.....	40
3.1	Kunnianloukkaus.....	40
3.2	Väärä ilmianto	41
4	Yksityisyys	41
4.1	Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen.....	41
4.2	Salassapitorikos	41
4.3	Salakuuntelu ja salakatselu.....	41
4.4	Viestintäsalaisuuden loukkaus	41
4.5	Henkilörekisteririkos	41
5	Syrjintä	42
5.1	Syrjintä	42
5.2	Työsyrjintä	42
6	Henkilökohtainen koskemattomuus	42
6.1	Henkirikoksen yritys	42
6.2	Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus ..	42
6.3	Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus.....	43
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus.....	43
7.1	Henkirikoksen yritys	43
7.2	Vaaran aiheuttaminen.....	43
7.3	Heitteillepano	43
7.4	Pelastustoimen laiminlyönti.....	43
7.5	Määräysvallan väärinkäyttäminen.....	44
IV	SURMANSA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS	45

1.1	Lapsen kuolema	45
1.2	Vanhemman kuolema.....	45
1.3	Sisaruksen kuolema	45
1.4	Puolison kuolema.....	45
SOVELTAMISOHJEET		46
Soveltamisohjeiden sisältö		46
Mitä suositukset ovat		47
I	Tilapäinen haitta	53
	Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset	53
	Korvauksen laskeminen.....	54
	Yleinen korvaustaso	56
1	Kudosten vammoja	58
2	Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot.....	68
3	Hammasvammat.....	72
4	Kallonsisäiset vammat.....	74
5	Näkö- ja kuuloelinten vammat	76
6	Rintakehän vammat	78
7	Yläraajan vammat	80
8	Lantion ja alaraajan vammat	88
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat.....	97
10	Sisäelinvammat.....	99
11	Traumaattiset amputoitumiset.....	102
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudonvauriota	106
13	Mielenterveyden häiriöt	108
II	Pysyvä haitta.....	112
	Oikeuskäytäntö	112
	Muu korvauskäytäntö	114
1	Pysyvä toiminnallinen haitta	118
2	Vähäinen pysyvä toiminnallinen haitta	119
3	Kosmeettinen haitta	123
III	Loukkauksen aiheuttama kärsimys	127
	Säännökset kärsimyskorvauksesta	127
	Korvauksen laskeminen.....	127
	Yleinen korvaustaso	129
1	Vapaus	130
2	Rauha	150
3	Kunnia.....	154
4	Yksityisyys	158
5	Syrjintä.....	163
6	Henkilökohtainen koskemattomuus.....	165
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus.....	169
IV	Surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys	174
LIITE: ICD-10-KOODIT		178
LIITE: SUOSITUSTEN VASTAAVUUSTAULUKKO		193
HAKEMISTO.....		195

I TILAPÄINEN HAITTA

1 Kudosten vammoja

1.1 Pinnalliset vammat

ICD S00.0, S00.2, S00.3, S00.4, S00.5, S00.7, S00.8, S00.9, S10.0, S10.1, S10.7, S10.8, S10.9, S20.0, S20.1, S20.2, S20.3, S20.4., S20.7, S20.8, S20.9, S30.0, S30.1, S30.2, S30.7, S30.8, S30.9, S40.0, S40.7, S40.8, S40.9, S50.0, S50.1, S50.7, S50.8, S50.9, S60.0, S60.1, S60.2, S60.7, S60.8, S60.9, S70.0, S70.1, S70.7, S70.8, S70.9, S80.0, S80.1, S80.7, S80.8, S80.9, S90.0, S90.1, S90.2, S90.3, S90.7, S90.8, S90.9, T00.0, T00.1, T00.2, T00.3, T00.6, T00.8, T00.9

1.1.1 *Lievät pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –200 €

1.1.2 *Kohtalaiset pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –500 €

1.1.3 *Vaikeat pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 500–1 500 €

1.2 Yksinkertaiset haavat

ICD S01.0, S01.1, S01.2, S01.3, S01.4, S01.40, S01.41, S01.50, S01.51, S01.59, S01.7, S01.8, S01.9, S11.0, S11.1, S11.2, S11.7, S11.8, S11.9, S21.0, S21.1, S21.2, S21.7, S21.8, S21.9, S31.0, S31.1, S31.2, S31.3, S31.4, S31.5, S31.7, S31.8, S41.0, S41.1, S41.7, S41.8, S51.0, S51.7, S51.8, S51.9, S61.0, S61.1, S61.7, S61.8, S61.9, S71.0, S71.1, S71.7, S71.8, S81.0, S81.7, S81.8, S81.9, S91.0, S91.1, S91.2, S91.3, S91.7, T01.0, T01.1, T01.2, T01.3, T01.6, T01.8, T01.9

1.2.1 *Pinnallinen haava* (nirhauma). Vain ihon pällimmäinen kerros (epiteelikerros) on vaurioitunut. Ei vaadi ompeleita. Aiheuttaa tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –400 €

1.2.2 *Siisti haava*. Ei merkittäviä ihonalaisen kudoksen vaurioita. Vaatii iho-ompeleita, mutta ei ihonalaisen kudoksen erityistä korjaamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. 400–1 000 €

1.2.3 *Repaleinen tai ihonalaisiin kudoksiin ulottuva haava*. Haavaan ei liity hermo-, lihas- tai jännevammaa. Vaatii ihonalaisten kudosten korjaamista tai haavan ruhjoutuneiden reunojen poisleikkaamista ja saattaa vaatia päivittäisiä hoitotoimenpiteitä tulehduksen seurauksena. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. 1 000–2 000 €

1.3 Lihavammat

ICD S16, S46.0, S46.1, S46.2, S46.3, S46.7, S46.8, S46.9, S56.0, S56.1, S56.2, S56.3, S56.4, S56.5, S56.7, S56.8, S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9, S76.0, S76.1, S76.2, S76.3, S76.4, S76.7, S86.0, S86.1, S86.2, S86.3, S86.7, S86.8, S86.9, S96.0, S96.1, S96.2, S96.7, S96.8, S96.9, T09.5, T11.5, T13.5, T14.6

1.3.1 *Lievä lihasvamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–500 €**

1.3.2 *Kohtalainen lihasvamma.* Lihaksen sisäinen verenvuoto vaatii lihaskalvon avauksen tai verenpurkauman poiston pistämällä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.3.3 *Vaikea lihasvamma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–6 000 €**

1.4 **Hermovammat**

ICD S04.0, S04.1, S04.2, S04.3, S04.4, S04.5, S04.6, S04.7, S04.80, S04.81, S04.88, S04.9, S14.0, S14.1, S14.2, S14.3, S14.4, S14.5, S14.6, S24.0, S24.1, S24.2, S24.3, S24.4, S24.5, S24.6, S34.0, S34.1, S34.2, S34.3, S34.4, S34.5, S34.6, S34.8, S44.0, S44.1, S44.2, S44.3, S44.4, S44.5, S44.7, S44.8, S44.9, S54.0, S54.1, S54.2, S54.3, S54.7, S54.8, S54.9, S64.0, S64.1, S64.2, S64.3, S64.4, S64.7, S64.8, S64.9, S74.0, S74.1, S74.2, S74.7, S74.8, S74.9, S84.0, S84.1, S84.2, S84.7, S84.8, S84.9, S94.0, S94.1, S94.2, S94.3, S94.7, S94.8, S94.9, T09.3, T09.4, T11.3, T13.3, T14.4

1.4.1 *Lievä hermovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **100–500 €**

1.4.2 *Kohtalainen hermovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.4.3 *Vaikea hermovamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta. **3 000–15 000 €**

1.5 **Verisuonivammat**

ICD S15.0, S15.1, S15.2, S15.3, S15.7, S15.8, S15.9, S25.0, S25.1, S25.2, S25.3, S25.4, S25.5, S25.7, S25.8, S25.9, S35.0, S35.1, S35.2, S35.3, S35.4, S35.5, S35.7, S35.8, S35.9, S45.0, S45.1, S45.2, S45.3, S45.7, S45.8, S45.9, S55.0, S55.1, S55.2, S55.7, S55.8, S55.9, S65.0, S65.1, S65.2, S65.3, S65.4, S65.5, S65.7, S65.8, S65.9, S75.0, S75.1, S75.2, S75.7, S75.8, S75.9, S85.0, S85.1, S85.2, S85.3, S85.4, S85.5, S85.7, S85.8, S85.9, S95.0, S95.1, S95.2, S95.7, S95.8, S95.9, T11.4, T13.4, T14.5

1.5.1 *Lievä verisuonivamma.* Suoni si-dottavissa tai korjattavissa poliklinikalla. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **300–600 €**

1.5.2 *Kohtalainen verisuonivamma.* Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.5.3 *Vaikea verisuonivamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–15 000 €**

1.6 Palovammat

ICD T20.0, T20.1, T20.2, T20.3, T20.4, T20.5, T20.6, T20.7, T21.0, T21.1, T21.2, T21.3, T21.4, T21.5, T21.6, T21.7, T22.0, T22.1, T22.2, T22.3, T22.4, T22.5, T22.6, T22.7, T23.0, T23.1, T23.2, T23.3, T23.4, T23.5, T23.6, T23.7, T24.0, T24.1, T24.2, T24.3, T24.4, T24.5, T24.6, T24.7, T25.0, T25.1, T25.2, T25.3, T25.4, T25.5, T25.6, T25.7, T26.0, T26.1, T26.2, T26.3, T26.4, T26.5, T26.6, T26.7, T26.8, T26.9, T27.0, T27.1, T27.2, T27.3, T27.4, T27.5, T27.6, T27.7, T28.0, T28.1, T28.2, T28.3, T28.4, T28.5, T28.6, T28.7, T28.8, T28.9, T29.0, T29.1, T29.2, T29.3, T29.4, T29.5, T29.6, T29.7, T95.0, T95.1, T95.2, T95.3, T95.4, T95.8, T95.9

1.6.1 *Lievä palovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–800 €**

1.6.2 *Kohtalainen palovamma.* Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–4 000 €**

1.6.3 *Vaikea palovamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. **4 000–18 000 €**

1.7 Ampumavammat

ICD X93, X94, X95, Y24

1.7.1 *Lievä ampumavamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **400–800 €**

	1.7.2 <i>Kohtalainen ampumavamma.</i> Ei laajaa kudostuhoa. Vaatii haavan puhdistusta sekä mahdollisesti lihaksen sisäisen verenvuodon hoitamista. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–4 000 €
	1.7.3 <i>Vaikea ampumavamma.</i> Vakavia kudovaurioita (iho, hermo, verisuoni, sisäelin, luu). Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	8 000–18 000 €
2	Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	
2.1	Kallonlaen murtuma	500–1 500 €
	ICD S02.0	
	<i>Kallonlaen murtuma.</i> Ei vakavia kallon-sisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vaurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
2.2	Kallonpohjan murtuma	1 000–4 000 €
	ICD S02.1	
	<i>Kallonpohjan murtuma.</i> Ei vakavia kallon-sisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vaurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	

2.3	Nenäluun murtuma	
	ICD S02.2	
	2.3.1 <i>Nenäluun (os nasale) kärjen hyväasentoinen, vakaa murtuma.</i> Ei vaadi paikalleen asettamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	300–600 €
	2.3.2 <i>Nenäluun murtuma.</i> Vaatii paikalleen asettamisen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.	600–1 800 €
	2.3.3 <i>Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Pysyvä haitta.	1 800–2 500 €
2.4	Yläleuan tai poskiluun murtuma	
	ICD S02.4	
	2.4.1 <i>Poskiluun hyväasentoinen, vakaa murtuma.</i> Ei vaadi leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 500 €
	2.4.2 <i>Poskipään tai poskikaaren sijoiltaan mennyt murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen (hermovamma, silmän liikevajaus).	1 500–2 500 €
	2.4.3 <i>Yläleuan murskamurtumat (Le Fort I–III).</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (suun liikkeet, pureminen).	3 500–7 000 €
2.5	Alaleukaluun murtuma	
	ICD S02.6	
	2.5.1 <i>Alaleukaluun hyväasentoinen, vakaa murtuma.</i> Vaatii leuan sitomista liikumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €

	2.5.2 <i>Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, epävakaa murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).	2 500–4 000 €
	2.5.3 <i>Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, erittäin epävakaa monimurtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).	4 000–7 000 €
2.6	Leuan nyrjähdys tai venähdys	400–700 €
	ICD S03.4	
	<i>Leuan yksinkertainen nyrjähdys tai venähdys.</i> Ei leukanivelen sisäisiä vaurioita. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisen paikalleen asettamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
2.7	Silmäkuopan pohjan murtuma	1 500–3 000 €
	ICD S02.3	
	<i>Silmäkuopan pohjan murtuma.</i> Vammaan voi liittyä silmän ruhje. Voi edellyttää leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa (näkökyky, silmän liikerajoitukset, ihohermo-oireet) 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	

3	Hammasvammat	
3.1	Hampaan siirtymä	
	ICD S03.2	
	3.1.1 <i>Hampaan tärähtäminen ja löystyminen.</i> Hammas liikkuu kuopassaan, mutta on pysynyt paikallaan. Hoidetaan mahdollisesti kiskottamalla hammas viereisiin hampaisiin 2–3 päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	300–700 €
	3.1.2 <i>Hampaan siirtyminen pois paikaltaan</i> (luksaatio, intruusio, ekstruusio). Vaatii hampaan paikalleen asettamisen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 2–6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	500–1 200 €
	3.1.3 <i>Hampaan täydellinen irtirevähtäminen</i> (eksartikulaatio). Vaatii hampaan takaisinistutuksen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 3–4 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	1 000–2 500 €
3.2	Hampaan murtuma	
	ICD S02.5	
	3.2.1 <i>Hampaan kiilteen tai kruunun murtuma.</i> Ei yhteyttä hampaan ytimeen. Vaatii paikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	200–1 000 €
	3.2.2 <i>Hampaan kruunun tai hampaan juuren murtuma.</i> Yhteys hampaan ytimeen. Vaatii hampaan juurihoitoa. Juurimurtuma vaatii lisäksi hampaan kiskottamista viereisiin hampaisiin 3 kuukauden ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (hampaan menetys).	1 000–2 000 €

4	Kallonsisäiset vammat	
4.1	Aivovammat	
	ICD S06.0, S06.1, S06.2, S06.3	
4.1.1	<i>Hyvin lievä aivovamma</i> (aivotärähdys). Ei tajunnanmenetystä. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa muutaman päivän ajan. Ei pysyvää haittaa.	400–800 €
4.1.2	<i>Lievä aivovamma</i> . Enintään 30 minuutin tajunnanmenetys. Oireenmukainen hoito. Saattaa aiheuttaa tilapäistä haittaa jopa 6–12 kuukauden ajan. Lyhyt muistikatko mahdollinen. Ei pysyvää haittaa.	1 000–3 000 €
4.1.3	<i>Aivovamma</i> . Lyhytaikainen, mutta yli 30 minuutin tajuttomuus. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–9 000 €
4.1.4	<i>Aivoruhje</i> . Vammaan liittyy usein kallonsisäistä verenvuotoa tai verenvuotoa (aivojen sisäistä ja ulkopuolista verenvuotoa), joka ei ole leikkauksella kokonaisuudessaan hoidettavissa. Vammaan liittyy useiden vuorokausien mittainen tajuttomuus. Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja kuntoutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	12 000–25 000 €
4.2	Kallonsisäinen verenvuoto	2 500–7 000 €
	ICD S06.4, S06.5, S06.6	
	<i>Kallonsisäinen verenvuoto</i> . Ei vakavia aivovammoja. Vaatii usein leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	

5	Näkö- ja kuuloelinten vammat	
5.1	Silmän vammat	
	ICD S00.1, S05.0, S05.1, S05.3, S05.6	
5.1.1	<i>Silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkauma.</i> ("musta silmä"). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	200–500 €
5.1.2	<i>Silmämunan tai silmäkuopan kudosten ruhje.</i> Verenvuoto silmän etukammioon (hyfeema). Uusintavuodot mahdollisia. Vaatii silmänsisäisten vaurioiden selvittämistä sairaalahoitossa. Hoitona silmän lamauttaminen silmätipoilta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	500–1 500 €
5.1.3	<i>Pinnallinen sidekalvon, sarveiskalvon tai kovakalvon haava.</i> Ei lävistävä vamma. Vaatii silmän peittohoitoa 1–2 vuorokautta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	400–1 200 €
5.1.4	<i>Lävistävä sidekalvon, sarveiskalvon tai kovakalvon haava.</i> Silmän sisärakenteet vioittuneet. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	1 500–2 500 €
5.1.5	<i>Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä.</i> Ei silmänsisäisten kudosten ulostyöntymistä tai menetystä. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	1 000–3 000 €
5.2	Tärykalvon repeämä	500–1 500 €
	ICD S09.2	
	<i>Tärykalvon traumaattinen repeämä.</i> Saattaa vaatia tärykalvon reunan ylösnostamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	

6	Rintakehän vammat	
6.1	Kylkiluun murtuma	
	ICD S22.3, S22.4, S22.5	
6.1.1	<i>Yksittäinen kylkiluun murtuma (1–2 kylkiluuta). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	800–1 500 €
6.1.2	<i>Usean kylkiluun murtuma. Ei merkittävää keuhkovammaa. Vaatii lyhyttä sairaalahoitoa muutaman päivän ajan ja mahdollisesti veri- tai ilmarinnan hoidon imuletkua käyttäen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	1 000–2 500 €
6.1.3	<i>Sarjakylikiluunmurtuma ja varstarinta. Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan. Rintakehä tuetaan hoidon ajaksi hengityskonehoidolla ja yleensä alkuvaiheessa veri- tai ilmarinta tyhjennetään keuhkopussin imulla. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkokuoksen sidekudosmuodostus).</i>	2 500–5 000 €
6.2	Rintalastan murtuma	800–1 500 €
	ICD S22.2	
	<i>Rintalastan murtuma. Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	

7	Yläraajan vammat	
7.1	Olkanelen sjoiltanmeno	1 000–1 500 €
	ICD S43.0	
	<i>Olkanelen sjoiltanmeno.</i> Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Vammasta voi jäädä nivelen toistuvaa sjoiltanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa. Jos vammaan liittyy kiertäjälvosimen repeämä, voi tilapäisen haittan kesto olla edellä esitettyä pidempi.	
7.2	Olkalisäke-solislunivelen sjoiltanmeno	
	ICD S43.1	
	<i>7.2.1 Olkalisäke-solislunivelen sjoiltanmeno.</i> Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–1 500 €
	<i>7.2.2 Vaikea olkalisäke-solislunivelen sjoiltanmeno.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 000 €
7.3	Solislun murtuma	
	ICD S42.0	
	<i>7.3.1 Yksinkertainen solislun murtuma.</i> Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	<i>7.3.2 Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solislun murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–3 000 €

	7.3.3 <i>Pois paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen solisluun murtuma.</i> Liitännäisvammoja (hermo- tai verisuonivamma). Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	3 000–6 000 €
7.4	Olkaluun varren murtuma	
	ICD S42.3	
	7.4.1 <i>Yksinkertainen olkaluun varren murtuma.</i> Vaatii 6 viikon kipsihoidon ja vartalosidoksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €
	7.4.2 <i>Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt olkaluun varren murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–12 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 500–4 000 €
	7.4.3 <i>Vaikea olkaluun varren murtuma.</i> Liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio). Vaatii yleensä leikkaushoitoa ja joskus hermovapautusleikkauksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–6 000 €
7.5	Kyynärvarren murtuma	
	ICD S52.0, S52.1, S52.2, S52.3, S52.4, S52.5, S52.6, S52.7, S52.8, S52.9	
	7.5.1 <i>Ranteen tyypimurtuma.</i> Värttinäluun pään hyväasentoinen murtuma. Vaatii 4–6 viikon kipsihoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	7.5.2 <i>Kyynärvarren murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 500 €

	7.5.3 <i>Vaikea kyynärvarren murtuma.</i> Liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio) tai huomattava pirstaleisuus. Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–6 000 €
7.6	Ranteen veneluun murtuma	
	ICD S62.0	
	7.6.1 <i>Ranteen veneluun murtuma.</i> Vaatii 9-12 viikon kipsihoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 000 €
	7.6.2 <i>Vaikea ranteen veneluun murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa (ruuvikiinnitys ja luunsiirto). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 500 €
7.7	Ranteen nyrjähdys tai venähdys	400–600 €
	ICD S63.5	
	<i>Ranteen nyrjähdys tai venähdys.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
7.8	Kämmenluun murtuma	
	ICD S62.2, S62.3, S62.4	
	7.8.1 <i>Kämmenluun kaulan murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikoilleen ja 3–4 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	800–1 500 €
	7.8.2 <i>Muu kämmenluun murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikalleen ja 5–8 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 500 €

7.9	Sormen nyrjähdys tai venähdys	100–500 €
	ICD S63.6	
	<i>Sormen nyrjähdys tai venähdys.</i> Sormi voidaan lastoittaa viereiseen sormeen muutamaksi päiväksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
7.10	Sormen sijoiltaanmeno	500–1 500 €
	ICD S63.1	
	<i>Sormen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii sormen asettamisen paikoilleen ja 3 viikon lastahoidon tai metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
7.11	Sormen murtuma	
	ICD S62.5, S62.6, S62.7	
	7.11.1 <i>Sormen murtuma.</i> Vaatii 3 viikon lastoitushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 500 €
	7.11.2 <i>Vaikea sormen murtuma.</i> Vaatii välitöntä leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 500 €
7.12	Sormen jännevamma	
	ICD S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9	
	7.12.1 <i>Lievä jännevamma.</i> Vaatii 6 viikon ajan lastoitushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 000 €

	7.12.2 <i>Kohtalainen jännevamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja jälkihoitona aktiivilastan 3 viikon ajaksi sekä sormen kuntoutushoidon. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.	1 000–2 500 €
	7.12.3 <i>Vaikea jännevamma.</i> Vaatii useita korjausleikkauksia, mahdollisesti jännesiirteitä ja jälkihoitona aktiivilastan yli 3 viikon ajaksi sekä sormen kuntoutushoidon. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	2 500–4 000 €
8	Lantion ja alaraajan vammat	
8.1	Lantion vammat	
	ICD S30, S32, S33.4, S33.6, S33.7, S34.8, S38.1, S39	
	8.1.1 <i>Lievä lantion vamma.</i> Ruhjeet jääneet vähäisiksi, liikkuminen on mahdollista ilman ulkoisia apuvälineitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	200–800 €
	8.1.2 <i>Vaikea lantion vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 500–5 000 €
8.2	Ristiluun vammat	500–1 000 €
	ICD S32.2, S33.2	
	<i>Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma.</i> Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	

8.3 Reisiluun yläosan murtuma

ICD S72.0, S72.1, S72.2

8.3.1 *Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu puolitekonivelleikkauksella.* Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Lievä pysyvä haitta. **1 000–2 000 €**

8.3.2 *Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu luunkiinnityisleikkauksella.* Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **2 000–3 500 €**

8.3.3 *Vaikea reisiluun yläosan murtuma.* Liitännäisvammoja (iskiashermon vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittynyt kivuliaisuus). **3 500–6 000 €**

8.4 Reisiluun varren murtuma

ICD S72.3

8.4.1 *Reisiluun varren murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 000–3 500 €**

8.4.2 *Vaikea reisiluun varren murtuma.* Liitännäisvammoja (reisihermon tai reisi-valtimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus). **3 500–6 000 €**

8.5 Reisiluun alaosan murtuma

ICD S72.4

8.5.1 *Reisiluun alaosan murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsin tai polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 000–3 500**

8.5.2 *Vaikea reisiluun alaosan murtuma.* Liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko). **3 500–6 000 €**

8.6 Polvilumpion murtuma

ICD S82.0

8.6.1 *Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva polvilumpion murtuma.* Vaatii kipsihylsyn tai saranapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–2 000 €**

8.6.2 *Paikaltaan siirtynyt polvilumpion murtuma.* Vaatii leikkausta sekä kipsihylsyn tai saranapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen). **2 000–3 000 €**

8.7 Polvilumpion sijoiltaanmeno

1 000–2 000 €

ICD S83.0

Polvilumpion sijoiltaanmeno. Vaatii paikalleen asettamisen tai leikkaushoitoa sekä polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

8.8 Polven nivelsiteiden revähdys

ICD S83.3, S83.4, S83.5, S83.6, S83.7

8.8.1 *Polven nivelsiteiden revähdys ilman nivelen sisäistä vammaa.* Vaatii polvituen käyttöä 3–6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–2 000 €**

8.8.2 *Polven nivelsiteiden revähdys ja nivelen sisäinen vamma (verinivel).* Vaatii kaksivaiheista tähystysleikkausta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 000–3 000 €**

8.9 Sääriluun yläosan murtuma

ICD S82.1

8.9.1 *Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva sääriluun yläosan murtuma.* Vaatii polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi sekä mahdollisesti leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–2 500 €**

8.9.2 *Paikaltaan siirtynyt sääriluun yläosan murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 500–3 500 €**

8.9.3 *Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun yläosan murtuma.* Liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen peittäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko). **3 500–6 000 €**

8.10 Sääriluun varren murtuma

ICD S82.2

8.10.1 *Paikallaan oleva sääriluun varren murtuma.* Vaatii kipsihoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–9 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–2 500 €**

8.10.2 *Paikaltaan siirtynyt sääriluun varren murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 500–3 500 €**

8.10.3 *Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun varren murtuma.* Liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve, tulehdus). Vaatii leikkaushoitoa (yleensä useassa vaiheessa suoritettu leikkaushoito). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko). **3 500–6 000 €**

8.11 Sääriluun alaosan murtuma

ICD S82.3

8.11.1 *Sääriluun alaosan murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä nilkkanivelen tukemista saapaskipsillä tai nilkkatuella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–2 500 €**

8.11.2 *Vaikea sääriluun alaosan murtuma,* johon liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (pitkittynyt kivuliaisuus, nilkkanivelrikko). **3 500–6 000 €**

8.12	Nilkkamurtuma	
	ICD S82.5, S82.6	
	8.12.1 <i>Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma. Vaatii kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	1 000–1 500 €
	8.12.2 <i>Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma. Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen).</i>	1 500–2 500 €
	8.12.3 <i>Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma. Vaatii leikkaushoitoa. Murtuman alkuehoitoon saattaa liittyä ihokuolio, joka viivästyttää paranemista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (nivelpintojen kuluminen).</i>	3 500–6 000 €
8.13	Nilkan nyrjähdys	500–1 000 €
	ICD S93.4	
	<i>Nilkan nivelsidevamma. Vaatii nilkan tukisidoksen käyttöä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat	
9.1	Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma	500–2 000 €
	ICD S13.4	
	<i>Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma. Vaatii niskan tukemista pehmeällä kaulatuella muutaman päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.</i>	

- 9.2 **Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma** 2 000–5 000 €
- ICD S12.0, S12.1, S12.2, S12.7, S12.8, S12.9, S13.0, S13.1, S13.2
- Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.* Ei merkittävää hermovauriota. Vaatii tukikauluksen tai kalloon kiinnitetävän kehikon ("pyhimyskehä") käyttöä 3 kuukauden ajan. Vaihtoehtoisesti leikkauksella hoidettuna muutaman viikon tukikaulushoito. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.
- 9.3 **Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma** 500–1 000 €
- ICD S23.3
- Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma.* Oireenmukainen hoito (tulehduskipulääke, fysioterapia, ylösnousun ohjaus, kylmäpakkaushoidot tms.). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.
- 9.4 **Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma**
- ICD S22.0, S22.1, S23.0, S23.1, S32.0, S32.7, S32.8, S33.0, S33.1, S33.3, S33.5, S33.7
- 9.4.1 *Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.* Vaatii selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. 1 500–4 000 €

	9.4.2 <i>Vaikea rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.</i> Vaatii aina leikkaushoitoa ja selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoido) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–8 000 €
9.5	Selkäytimen tai hermojuurien vaurio	10 000–20 000 €
	ICD S14.0, S14.1, S14.2, S24.0, S24.1, S24.2, S34.0, S34.1, S34.2	
	<i>Selkäytimen tai hermojuurien vaurio.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja pitkän sairaalahoitoa sekä kuntoutuslaitoshoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.	
10	Sisäelinvammat	
10.1	Sydämen vamma	
	ICD S26.0, S26.8, S26.9	
	10.1.1 <i>Lievä sydämen ruhjevamma.</i> Vaatii sairaalahoitoa rytmihäiriötaipumuksen vuoksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–3 000 €
	10.1.2 <i>Kohtalainen sydämen ruhjevamma.</i> Vaatii elvytyshoitoa ja sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	3 000–4 500 €
	10.1.3 <i>Vaikea sydämen ruhjevamma tai sydämen pistovamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, sydämen rytmihäiriötaipumus).	4 500–8 000 €

10.2 Keuhkon vamma

ICD S27.0, S27.1, S27.2, S27.3, S27.4, S27.5, S27.6, S27.7, S27.8, S27.9

10.2.1 *Lievä keuhkovamma.* Vaatii sairaalahoitoa, mutta ei keuhkopussinontelon kanavointia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **800–1 500 €**

10.2.2 *Kohtalainen keuhkovamma.* Vaatii keuhkopussinontelon kanavoinnin ja sairaalahoitoa 1–2 viikkoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–3 500 €**

10.2.3 *Vaikea keuhkovamma.* Vaatii leikkaushoitoa ja mahdollisesti hengityskonehoitoa sekä sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkojen sidekudosmuodostus). **3 500–8 000 €**

10.3 Vatsaontelon sisäiset vammat

ICD S36.0, S36.1, S36.2, S36.3, S36.4, S36.5, S36.6, S36.7, S36.8, S36.9

10.3.1 *Lievä vatsaontelon sisäinen vamma.* Vaatii sairaalahoitoa ja tutkimuksia, mutta ei vatsaontelon avausta. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–2 000 €**

10.3.2 *Kohtalainen vatsaontelon sisäinen vamma.* Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa 1–2 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 000–4 500 €**

	10.3.3 <i>Vaikea vatsaontelon sisäinen vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa verenvuodon tyrehtyttämiseksi ja mahdollisesti tehohoitoa. Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan ja mahdollisesti uusintaleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (tulehdusherkkyyys, toimintahäiriö, tyrä).	5 000–15 000 €
11	Traumaattiset amputoitumiset	
11.1	Sormen amputoituminen	
	ICD S68.0, S68.1, S68.2	
	11.1.1 <i>Sormen amputoituminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	500–3 000 €
	11.1.2 <i>Sormen takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–5 000 €
11.2	Ranteen amputoituminen	
	ICD S68.3, S68.4, S68.8, S68.9	
	11.2.1 <i>Ranteen amputoituminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	2 500–6 000 €
	11.2.2 <i>Ranteen takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	4 000–8 000 €
11.3	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä	
	ICD S98.0, S98.1, S98.2, S98.3, S98.4	
	11.3.1 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä mukaan lukien varpaat. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	500–4 000 €
	11.3.2 <i>Jalkaterän takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 000–6 000 €

11.4	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä	
	ICD S78.0, S78.1, S78.9, S88.0, S88.1, S88.9	
	11.4.1 <i>Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 500–10 000 €
	11.4.2 <i>Alaraajan takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.	3 500–18 000 €
11.5	Päänahan irtirepeäminen	1 000–10 000 €
	ICD S08.0	
	<i>Päänahan irtirepeäminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	
11.6	Korvalehden tai nenän irtirepeäminen	
	ICD S08.1, S08.8	
	11.6.1 <i>Korvalehden irtirepeäminen.</i> Vaatii typistämistä tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	500–3 500 €
	11.6.2 <i>Nenän irtirepeäminen.</i> Vaatii korjausleikkausta tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 000–5 000 €
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosaauriota	
12.1	Kipu, johon ei liity kudosaauriota	
	ICD R52.0, R52.9	
	12.1.1 <i>Lyhytaikainen kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia kudosaaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehonalueeseen kohdistuvasta ärsykkeestä.	–200 €

<p>12.1.2 <i>Voimakas lyhytaikainen kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden olennaisia kudonvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehon alueeseen kohdistuvasta lyhytkestoisesta, mutta suhteellisen voimakkaasta ärsytyksestä.</p>	<p>–500 €</p>
<p>12.1.3 <i>Erittäin voimakas ja hetkellistä pitkäaikaisempi kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden olennaisia kudonvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehon alueeseen kohdistuvasta suhteellisen pitkäkestoisesta ja voimakkaasta ärsytyksestä.</p>	<p>500–1 500 €</p>
<p>12.2 Särky, johon ei liity kudonvauriota</p>	
<p>ICD F45.4, M79.1, M79.2, M79.6, R52.1, R52.2</p>	
<p>12.2.1 <i>Kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudonvaurioita. Hallittavissa tavallisilla käsi- ja jalkalääkkeillä. Kiputila kestää enintään 1 kuukauden. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>500–1 500 €</p>
<p>12.2.2 <i>Voimakas kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudonvaurioita. Hallittavissa vain terveydenhuollon ammattihenkilön määräämillä vahvoilla särkylääkkeillä. Kiputila kestää 2 viikkoa – 6 kuukautta. Ei pysyvää haittaa.</p>	<p>1 000–6 000 €</p>
<p>12.2.3 <i>Sietämätön kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudonvaurioita. Haittaa vakavasti jokapäiväistä elämää. Ei ole täysin hallittavissa vahvoillakaan särkylääkkeillä. Kiputila kestää 2 kuukautta – 2 vuotta. Pysyvä haitta mahdollinen.</p>	<p>4 000–12 000 €</p>

13	Mielenterveyden häiriöt	
13.1	Akuutti stressireaktio	300–1 000 €
	ICD F43.0	
	<i>Akuutti stressireaktio.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 vuorokauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	
13.2	Traumaperäinen stressihäiriö	1 500–8 000 €
	ICD F43.1	
	<i>Traumaperäinen stressihäiriö.</i> Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	
13.3	Sopeutumishäiriö	500–2 000 €
	ICD F43.2	
	<i>Sopeutumishäiriö.</i> Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	

13.4 Masennus

ICD F32

13.4.1 *Lievä masennus*. Vaatii lääkehoitoa tai muuta terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa enintään 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **500–2 000 €**

13.4.2 *Keskivaikea masennus*. Vaatii tiiviin, enintään 12 kuukauden psykiatrisen hoitosuhteen tai pitkäkestoisen, enintään 12 kuukauden lääkehoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **2 000–4 000 €**

13.4.3 *Vaikea masennus*. Vaatii sairaala- hoitoa tai säännöllisesti toistuvaa psykiatrista hoitosuhdetta yli 12 kuukauden ajan. Toipuminen kestää yli 12 kuukautta. Ei pysyvää haittaa. **4 000–9 000 €**

II PYSYVÄ HAITTA

1 Toiminnallinen haitta (ei vähäinen)

Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu *tuomioistuimille*. Mikäli korvaus halutaan perustaa johonkin ulkopuoliseen korvausnormistoon, korvauksen suuruuden määrittämisessä voidaan käyttää *apuna* liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita tai tapaturmavakuutuslain mukaisen haittarahan korvaustasoja.

Neuvottelukunnan aineiston perusteella pysyvän toiminnallisen haittan korvaukset ovat vuosina 2007 ja 2009–2012 perustuneet valtaosin liikennevahinkolautakunnan normeihin ja ohjeisiin. Perusteluosiossa on käsitelty tarkemmin pysyvän haittan korvaamiseen liittyviä kysymyksiä.

HAITTA- TA- LUOKKA	LIIKENNEVAHIN- KOLAUTAKUNNAN NORMIT JA OH- JEET ¹	TAPATURMAVAKUU- TUSLAIN MUKAISET KORVAUSTASOT ²
1	3 550 €	4 804 €
2	7 100 €	9 483 €
3	10 650 €	14 037 €
4	14 200 €	18 465 €
5	17 750 €	22 768 €
6	21 300 €	26 946 €
7	24 850 €	30 998 €
8	28 400 €	34 925 €
9	31 950 €	38 727 €
10	35 500 €	42 403 €
11	39 050 €	54 309 €
12	42 600 €	66 842 €
13	46 150 €	79 375 €
14	49 700 €	91 908 €
15	53 250 €	104 441 €
16	62 480 €	133 684 €
17	72 420 €	162 927 €
18	83 070 €	192 171 €
19	94 430 €	221 414 €
20	106 500 €	250 657 €

¹ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2014, 18-vuotias.

² Tapaturmavakuutuslain haittarahan kertakorvaus 2014, 18-vuotias nainen.

Haittaluokituksesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetusta haittaluokituksesta (1649/2009). Ajantasaiset korvaustaulukot löytyvät osoitteista:

- www.liikennevahinkolautakunta.fi > Normit ja ohjeet > Pysyvä haitta
- www.tvl.fi > Korvaaminen > Korvaukset > Haittarahan kertakorvaus

2 Vähäinen toiminnallinen haitta

Alla olevat suositukset on tarkoitettu käytettäväksi vain tapauksissa, joissa pysyvän toiminnallisen haitan aste alittaa haittaluokituksen mukaisen arvioinnin. Suositukset kattavat yleisimmät aineistossa esiintyvät haittatyypit. Haitoista, joita aineistossa on esiintynyt vain muutamia, ei suositusta ole annettu.

2.1 **Nenäruston rakenteellinen muutos** **500–2 000 €**

ICF s3101, s3102

Aiheuttaa nenän tukkoisuutta. Voi vaikeuttaa nenän kautta hengittämistä.

2.2 **Huulen kudusrakenteen muutos** **300–700 €**

ICF s3204

Aiheuttaa vähäistä haittaa esimerkiksi puhuttaessa tai syödessä.

2.3 **Hammasvauriot** **200–2 000 €**

ICF s3200

Hampaiston osittainen puutos tai sen korjauksen jälkitila (paikattu hammas/ hammasimplantti). Vaikeuttaa syömistä.

2.4 **Sormen toiminnallinen vajaus** **500–2 000 €**

ICF s198, s73020, s73021, s73022, s73023

Aiheutuu sormen kudusrakenteen muutoksesta tai sormen hermovammasta. Sormen voima, liikkuvuus tai tunto alentunut.

2.5 **Muu yläraajan toiminnallinen vajaus** **1 000–3 000 €**

ICF s73000, s73001, s73002, s73003, s73010, s73011, s73012, s73013, s73020, s73021, s73022, s73023

Ranne-, kyynär- tai olkanivelen vähäinen liikerajoitus tai liikkeen aiheuttama kipu.

2.6	Kasvohermon vamma	300–3 000 €
	ICF s1106	
	Aiheuttaa kasvojen jonkin osan tunnotto- muutta tai kipua taikka muuta vähäistä toi- minnallista haittaa.	
3	Kosmeettinen haitta	
3.1	Kasvoarpi	
	ICF s8100	
	3.1.1 <i>Lähes huomaamaton kasvoarpi.</i> So- peutuu muuhun ihoon hyvin ja on sijaintin- sa vuoksi vain vaikeasti havaittavissa.	–300 €
	3.1.2 <i>Heikosti erottuva kasvoarpi.</i> Sopeu- tuu muuhun ihoon hyvin, mutta on sijain- tinsa vuoksi havaittavissa.	300–1 000 €
	3.1.3 <i>Erottuva kasvoarpi.</i> Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijaintinsa ja muotonsa vuoksi herätä erityistä huomiota.	1 000–2 500 €
	3.1.4 <i>Selvästi erottuva kasvoarpi.</i> Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huo- miota herättävä mutta ei kuitenkaan vääris- tä kasvojen piirteitä.	2 500–6 000 €
	3.1.5 <i>Huomiota herättävä kasvoarpi.</i> Erottuu selvästi muusta ihosta ja vääristää kasvojenpiirteitä tai ilmehdintää.	6 000–15 000 €
3.2	Vartalon arpi	
	ICF s8101, s8102, s8103, s8104, s8105, s8106, s8108, s8109	
	3.2.1 <i>Heikosti erottuva vartalon arpi.</i> So- peutuu muuhun ihoon hyvin, mutta on si- jaintinsa vuoksi havaittavissa.	100–300 €
	3.2.2 <i>Erottuva vartalon arpi.</i> Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijain- tinsa ja muotonsa vuoksi herätä huomiota.	300–800 €

	3.2.3 <i>Selvästi erottuva vartalon arpi.</i> Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huomiota herättävä.	800–2 000 €
	3.2.4 Huomiota herättävä vartalon arpi. Erottuu selvästi muusta ihosta tai aiheuttaa jonkinasteista epämuotoisuutta.	2 000–8 000 €
3.3	Nenän epämuotoisuus	500–2 000 €
	ICF s3100	
	Nenän murtumisesta seuraava nenän epämuotoisuus.	
3.4	Hampaan värimuutos	400–1 000 €
	ICF s3200	
	Hampaan sisäisen verenvuodon aiheuttama hampaan pysyvä värimuutos.	

III LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS

1 Vapaus

1.1 Raiskaus

RL 20:1, 20:2, 20:3³

1.1.1 Teko on jäänyt yritykseksi ja käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. **1 000–2 000 €**

1.1.2 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Tunkeutumista loukatun kehoon ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **2 000–4 000 €**

1.1.3 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä, taikka tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä, taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **4 000–7 000 €**

1.1.4 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vakavana. Tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **7 000–16 000 €**

1.2 **Pakottaminen seksuaaliseen tekoon** **800–2 000 €**

RL 20:4

Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Seksuaalista tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.

³ RL 20:3 on kumottu lailla 27.6.2014/509, joka on tullut voimaan 1.9.2014.

1.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö

RL 20:5

1.3.1 *Seksuaalinen teko.* Tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **800–2 000 €**

1.3.2 *Sukupuoliyhteys.* Teko voi olla erityisen nöyryyttävä, taikka teko-olosuhteisiin voi liittyä erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **2 000–5 000 €**

1.4 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

RL 20:6, 20:7

1.4.1 Teko on jäänyt yritykseksi, eikä tekoon liitty piirteitä tai seikkoja, joiden vuoksi tekoa voitaisiin pitää törkeänä. **800–2 000 €**

1.4.2 Yksittäiset seksuaaliset teot. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin lähellä suojaikärajaa olevan lapsen kanssa. **1 000–3 500 €**

1.4.3 Yksittäiset sukupuoliyhteydet. Pitkään jatkuneet ja lukuisat seksuaaliset teot. **3 500–10 000 €**

1.4.4 Pitkään jatkuneet ja lukuisat sukupuoliyhteydet. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin nuoren lapsen kanssa. **10 000–30 000 €**

1.5 Vapaudenriisto

RL 25:1, 25:2, 25:6

1.5.1 Vapaudenriistoa on pidettävä lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon liittyy enintään vähäistä väkivaltaa tai sen uhkaa. **200–1 000 €**

1.5.2 Vapaudenriistoa ei voida pitää lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa. **1 000–2 500 €**

	1.5.3 Vapaudenriistoa on pidettävä pitkäaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä merkittävää väkivaltaa tai sen uhkaa.	2 500–7 000 €
1.6	Panttivangin ottaminen RL 25:4 Loukatun henkeen ja terveyteen on kohdistettu loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi liittyä vakavaa väkivaltaa.	2 000–30 000 €
1.7	Lapsen omavaltainen huostaanotto RL 25:5, 25:5 a Lapsi on eristetty laillisesta huoltajastaan sekä muusta perheestään omavaltaisen huostaanoton ajaksi. Huostaanottotilanteeseen voi liittyä vähäistä kolmanteen henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa.	500–2 500 €
1.8	Ihmiskauppa RL 25:3, 25:3 a Loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön, eikä loukkausta voida pitää sen sisältöön nähden lyhytaikaisena.	5 000–30 000 €
1.9	Laiton uhkaus RL 25:7	
	1.9.1 Ei välitöntä vakavan väkivallan uhkaa.	100–800 €
	1.9.2 Välitön vakavan väkivallan uhka.	500–1 500 €
1.10	Pakottaminen RL 25:8 Tekoon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa.	300–1 200 €

1.11	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen	400–2 500 €
	RL 15:9	
1.12	Ryöstö	
	RL 31:1, 31:2	
	1.12.1 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	300–1 000 €
	1.12.2 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	1 000–2 000 €
	1.12.3 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä vakavana teon laatuun nähden. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	2 000–4 000 €
1.13	Kiristys	500–2 000 €
	RL 31:3, 31:4	
	Loukattua tai tämän läheistä on uhattu väkivallalla tai muulla oikeudettomalla teolla.	
2	Rauha	
2.1	Kotirauhan rikkominen	
	RL 24:1, 24:2	
	2.1.1 Rikottu rauhaa metelöimällä, heittämällä esineitä, soittamalla puheluita tai muulla vastaavalla tavalla taikka kieltäytytty poistumasta kotirauhan suojaamasta paikasta.	100–1 000 €
	2.1.2 Tunkeuduttu asuttuun asuntoon häiritsemistarkoituksessa.	500–2 000 €

2.2	Varkaus	500–1 000 €
	RL 28:1, 28:2	
	Murtauduttu asuttuun asuntoon anastamistarkoituksessa.	
2.3	Lähestymiskiellon rikkominen	200–500 €
	RL 16:9 a	
	Rikottu lähestymiskielloa tavalla, joka on rikkonut loukatun rauhaa.	
3	Kunnia	
3.1	Kunnianloukkaus	
	RL 24:9, 24:10	
	3.1.1 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin kahdenkeskisessä kanssakäymisessä tai siten, että teko tulee vain vähäisen henkilöpiirin tietoon.	200–1 000 €
	3.1.2 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan rajoitetun, mutta ei aivan vähäisen henkilöpiirin tietoon.	800–2 000 €
	3.1.3 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiirin tietoon.	1 500–5 000 €
	3.1.4 Esitetty erityisen vahingollinen, valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin erittäin vakavasti siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiirin tietoon.	5 000–10 000 €

3.2	Väärä ilmianto	1 000–5 000 €
	RL 15:6	
	Väärä ilmianto teosta, josta voi seurata vankeutta. Ilmianto on johtanut ainakin esitutkinnan suorittamiseen.	
4	Yksityisyys	
4.1	Yksityiselämää loukkaava tiedon le- vittäminen	
	RL 24:8	
	4.1.1 Toimitettu yksityiselämää koskeva tieto lukuisten ihmisten saataville.	500–2 000 €
	4.1.2 Levitetty yksityiselämää koskeva tieto hyvin laajan henkilöpiirin saataville.	1 500–5 000 €
4.2	Salassapitorikos	500–1 500 €
	RL 38:1	
	Paljastettu yksityiselämää koskevia arkaluonteisia tietoja.	
4.3	Salakuuntelu ja salakatselu	
	RL 24:5, 24:6	
	4.3.1 Salakuuntelu.	200–1 000 €
	4.3.2 Salakatselu.	200–1 500 €
4.4	Viestintäsalaisuuden loukkaus	200–800 €
	RL 38:3	
	Toisen yksityiselämään liittyvän viestin avaaminen oikeudettomasti.	
4.5	Henkilörekisteririkos	300–800 €
	RL 38:9	
	Käsitelty arkaluonteisia henkilötietoja oikeudettomasti.	

5	Syrjintä	
5.1	Syrjintä	300–1 500 €
	RL 11:11	
	Kieltäydytty palvelemasta loukatun etnisen alkuperän takia.	
5.2	Työsyrjintä	
	RL 47:3, RL 47:3a	
	5.2.1 Asetettu loukattu epäedulliseen asemaan työntekijää valittaessa tai palvelussuhteen aikana ilman hyväksyttävää syytä.	500–1 500
	5.2.2 Asetettu loukattu <i>huomattavan</i> epäedulliseen asemaan työntekijää valittaessa tai palvelussuhteen aikana käyttämällä hyväksi työnhakijan tai työntekijän taloudellista tai muuta ahdinkoa, riippuvaisista asemaa, ymmärtämättömyyttä, ajattelemattomuutta tai tietämättömyyttä	2 000–5 000 €
6	Henkilökohtainen koskemattomuus	
6.1	Henkirikoksen yrityk	2 000–6 000 €
	RL 21:1, 21:2, 21:3	
	Yritetty surmata loukattu aiheuttaen tälle ruumiinvamma.	
6.2	Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus	700–4 000 €
	RL 21:5, 21:6, 21:7, 21:10, 21:11	
	Loukattu ruumiillista koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.	

6.3	Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus	700–4 000 €
	RL 21:5, 21:6, 21:7	
	Loukattu henkistä koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.	
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus	
7.1	Henkirikoksen yrityk	2 000–4 000 €
	RL 21:1, 21:2, 21:3	
	Yritetty surmata loukattu aiheuttamatta tälle ruumiinvammaa.	
7.2	Vaaran aiheuttaminen	500–1 500 €
	RL 21:13	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan vaaraa aiheuttamalla.	
7.3	Heitteillepano	500–1 500 €
	RL 21:14	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan jättämällä tämä avuttomaan tilaan.	
7.4	Pelastustoimen laiminlyönti	300–1 000 €
	RL 21:15	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan olemalla antamatta tai hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua.	

7.5 **Määräsvallan väärinkäyttäminen** 500–1 500 €

RL 45:16, 45:17, 40:9

Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan aiheuttamalla tälle asemaan perustuvaa määräsvallaa väärinkäyttäen tarpeetonta kärsimystä tai vaaraa terveydelle.

IV	SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS	
1.1	Lapsen kuolema	2 000–11 000 €
	Vanhemmalle tuomittava korvaus lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.2	Vanhemman kuolema	2 000–15 000 €
	Lapselle tuomittava korvaus vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.3	Sisaruksen kuolema	2 000–8 000 €
	Korvaus sisaruksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.4	Puolison kuolema	3 000–11 000 €
	Korvaus puolison ⁴ kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	

⁴ Puolisolla tarkoitetaan surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

SOVELTAMISOHJEET

Soveltamisohjeiden sisältö

Soveltamisohjeissa käsitellään suosituksia sekä niiden taustalla olevaa sääntelyä ja sen merkitystä suositusten rakenteen ja sisällön kannalta. Lisäksi esitellään sitä, mihin seikkoihin suositusten luokittelu ja esitetty korvaustaso perustuvat.

Soveltamisohjeissa on kuvattu kunkin suosituksen taustalla olevaa tapausaineistoa erilaisten tunnuslukujen avulla. Käytettyjä tunnuslukuja ovat *tapauksen määrä* (N), tuomittujen korvausten *keskiarvo* (KA), havaintojen keskimääräinen poikkeama keskiarvosta eli *keskihajonta* (SD), *mediaani* (MED), jakauman kolmannen ja ensimmäisen neljänneksen välinen erotus eli *kvartiiliväli* (QI) sekä tuomittujen korvausten *vaihteluväli* (MIN, MAX). Koska kunkin suosituksen taustalla oleva aineisto voi pohjautua eri vuosina tuomittuihin korvauksiin (ks. suositusten perusta), on lisäksi esitetty, miltä vuosilta kyseistä suositusta koskevat ratkaisut on kerätty.

Tuomittujen korvausten jakaumaa on kuvattu *fraktiilien* eli prosenttipisteiden avulla. Fraktiilit jakavat suuruusjärjestykseen asetetun aineiston kahteen osaan siten, että korkeintaan p-fraktiilin suuruisia havaintoja on p % kaikista havainnoista. Esimerkiksi pinnallisten vammojen aiheuttaman tilapäisen haitan 50 % fraktiili eli mediaani on 350 euroa. Se tarkoittaa, että 50 % pinnallisista vammoista tuomituista korvauksista on korkeintaan 350 euroa. Alaleukaluun murtuman aiheuttaman tilapäisen haitan korvauksen 90 % fraktiili on 4 737 euroa. Näin ollen 90 % alaleukaluun murtuman perusteella tuomituista tilapäisen haitan korvauksista on suuruudeltaan korkeintaan 4 737 euroa.

Tunnusluvut ja jakaumat on esitetty taulukkomuodossa kutakin suositusta koskevan soveltamisohjeen yhteydessä.

Tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien lisäksi perusteluissa on lyhyesti kuvattu, millaisia aineistoon valikoituneet tapaukset ovat vakavuudeltaan. Aineistoon valikoituneilla tapauksilla on olennainen merkitys sen kannalta, millaiseksi tutkimusaineiston mukainen korvaustaso yksittäisen vahingon osalta muodostuu. Aineistoon valikoituneet tapaukset eivät esimerkiksi välttämättä kata vahingon kaikkia muotoja tai ne saattavat olla voimakkaasti painottuneet vakavuudeltaan määrätyn kaltaisiin tapauksiin. Tämä valikoituminen on huomioitava, jotta yksittäistä vahinkoa koskevan korvaustason oikeellisuutta voidaan arvioida suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Yksittäisiä suosituksia on myös pyritty havainnollistamaan eräiden tutkimusaineistosta poimittujen esimerkkitapausten perusteella.

Mitä suositukset ovat

Suosituksen perusta

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset koskevat vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä (jäljempänä aineeton vahinko) suoritettavien korvausten määriä.

Suosituksella on tarkoitettu korvausharkinnan apuvälineeksi eivätkä ne voi milloinkaan osin korvata tuomioistuimen yksittäistapausta koskevaa omaa harkintaa.

Suosituksella perustuvat *oikeuskäytännössä* muodostuneisiin korvaustasoihin, joiden pohjalta neuvottelukunta on pyrkinyt muodostamaan johdonmukaiset suositukset erityyppisten vahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta tuomittavien korvausten suuruudesta. Neuvottelukunta ei ole käyttänyt omaa harkintaa siinä, millainen aineettomien vahinkojen yleisen korvaustason tulisi olla. Tällainen itsenäinen oikeuspoliittinen harkinta ei kuulu neuvottelukunnan toimivaltaan.

Yleisen korvaustason selvittämisessä tutkimusaineistona ovat olleet käräjäoikeuksien tuomiot. Suosituskokoelman kolmatta painosta varten neuvottelukunta on kerännyt tiedot kaikista Suomen eri käräjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2012 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Lisäksi on otettu huomioon aikaisempia suosituskokoelmia varten kerätty oikeuskäytäntö ajalta 1.1.–30.6.2007 sekä 1.1.–31.12.2009. Aikaisempien suosituskokoelmien perustana olevaan aineistoon on tehty eräitä luokitteja koskevia tarkistuksia, joiden vuoksi yksittäisten vamma- tai kärsimysluokkien sisältämien korvaustapausten lukumäärissä voi esiintyä vaihtelua aikaisempiin julkaisuihin nähden.

Harvinaisissa vahinkotyypeissä on hyödynnetty täydennysaineistoa, joka perustuu käräjäoikeuksissa 1.1.2010–31.12.2011 annettuihin tuomiointiin. Täydennysaineisto poimittiin neuvottelukunnan tietokannasta suorittamalla sanahakuja sellaisista vammoista tai vahinkotyypeistä, joita oli aikaisemmassa aineistossa lukumäärällisesti hyvin vähän. Lisäksi poiminnan ehtona oli, että kyseisen vahinkotyyppin poiminta oli teknisesti mielekästä sanahakuja suorittamalla.

Tarkastelussa uudemmalla, vuotta 2012 koskevalla oikeuskäytännöllä on muita aineistoja suurempi painoarvo. Aikaisempien vuosien aineistoa on kuitenkin käytetty täydentämään erityisesti harvinaisempia tapauksia koskevaa oikeuskäytäntöä.

Tarkoituksena on ollut saada suositusten pohjaksi mahdollisimman kattava ja vertailukelpoinen sekä samanlaisten ajallisten kriteereiden mukaan määräytyvä otos oikeuskäytännöstä. Ylempien oikeusasteiden

käsiteltäväksi valikoituvat keskimääräistä vakavammat tapaukset. Kuva oikeuskäytännössä yleisesti noudatettavista korvaustasoista olisi muodostunut todellista korkeammaksi, mikäli aineisto olisi kerätty esimerkiksi hovioikeuksista. Mahdollista ei ollut myöskään seurata sitä, miten tutkimusaineistoon kuuluvat käräjäoikeuden korvaustuomiot ehkä muuttuvat ylemmässä oikeusasteessa. Korkeimmassa oikeudessa henkilövahingoista tuomittujen korvausten määrästä annetaan lisäksi niin vähän ratkaisuja, ettei aineistoa olisi saatu kerättyä riittävästi pitkälläkään aikavälillä. Toisaalta ylempien tuomioistuinten ja erityisesti korkeimman oikeuden ennakkoratkaisujen yleistä oikeuskäytäntöä ohjaava merkitys ilmenee käräjäoikeuden ratkaisuissa.

Myös vakuutus oikeuden ratkaisut samoin kuin eri korvausjärjestelmien sitovat tai suositusluonteiset ratkaisut on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle. Suosituksissa ratkaiseva merkitys on lain esitöissä esitettyä kantaa noudattaen annettu nimenomaan yleisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä muodostuneelle yleiselle korvaustasolle. Muiden korvausjärjestelmien tapausaineisto poikkeaa lisäksi siinä määrin yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävistä tapauksista, ettei aineistoa voida pitää kaikilta osin vertailukelpoisena.

Vuodelta 2012 oleva tutkimusaineisto muodostuu kaikkiaan 5 781 tuomiosta, jossa on tuomittu korvausta vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan pysyvästä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n mukaan surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n mukaan loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Näissä tuomioissa on käsitelty yhteensä 8 762 erillistä *vahinkoa*⁵, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 11 058 *korvausta*⁶ eri vahinkolajien perusteella. Korvaukset jakautuvat vahinkolajeittain seuraavasti:

- tilapäinen haitta 6 300 korvausta
- pysyvä haitta 957 korvausta
- loukkauksen aiheuttama kärsimys 3 642 korvausta
- surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 159 korvausta

Vuosien 2007 ja 2009–2012 yhdistetty aineisto koostuu kaikkiaan

⁵ Vahingolla tarkoitetaan tässä sellaista tapahtumaa, joka on mielekkäästi yksilöitävissä samaa vahingonkärsijää kohdanneista muista mahdollisista henkilövahingoista tekijöiden tai teon ajankohdan perusteella. Yhdellä teolla aiheutuu pääsääntöisesti vain yksi vahinko, mutta yhdessä tuomioissa voidaan käsitellä monta vahinkoa.

⁶ Korvauksella tarkoitetaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta, surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä tuomittua korvausta. Yhden vahingon perusteella voidaan tuomita monta korvausta.

- 30 955 korvauksesta, jotka jakautuvat vahinkolajeittein seuraavasti:
- tilapäinen haitta 17 444 korvausta
 - pysyvä haitta 3 170 korvausta
 - loukkauksen aiheuttama kärsimys 9 542 korvausta
 - surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 799 korvausta.

Aineistojen yhdistäminen

Suosittelujen pohjana oleva aineisto kattaa oikeuskäytäntöä, hieman eri painotuksin, yhteensä neljältä ja puolelta kalenterivuodelta. Jotta eri vuosien aineistoja voidaan vertailla luotettavasti keskenään, on tarkasteluissa huomioitava erityisesti kaksi tekijää: rahan arvon muutos sekä muutokset tuomioistuinten korvauskäytännössä.

Korvaustasoa koskevassa tarkastelussa kaikki ennen vuotta 2012 tuomitut korvaukset on *deflatoitu* vuoden 2012 hintoja vastaaviksi. Toimenpide on suoritettu hyödyntäen *rahanarvokerrointa*, joka perustuu tilastokeskuksen ylläpitämään *elinkustannusindeksiin*⁷. Näin aineistosta on saatu puhdistettua inflaatiosta johtuva rahan arvon muutos.

Rahan arvon muutoksen lisäksi korvaustason tarkastelussa on huomioitu tuomioistuinten korvauskäytännön muutokset. Nämä muutokset voivat heijastella toisaalta tuomioistuinten suhtautumista aikaisempiin suosituksiin sekä toisaalta myös muutosta joitakin vahinkoja tai vammoja koskevissa arvostuksissa.

Vuoden 2011 suosituksista poiketen korvauskäytännössä tapahtuneita muutoksia on tarkasteltu *kunkin oman asteikon sisältämän yksittäisen suosituskohdan osalta erikseen*. Tämä tarkoittaa sitä, että eri vuosien korvaustasoa koskeva tilastollinen tarkastelu on suoritettu suosituskohdittain. Näin ollen tarkastelussa on huomioitu mahdollisuus, että tuomioistuinten arvostuksissa on tapahtunut muutos vain tiettyjen vahinkojen osalta.

Eri vuosien korvaustasoa koskeva tilastollisessa tarkastelussa käytettiin ei-parametrisiä menetelmiä, koska aineistossa esiintyvien korvausten jakaumat eivät pääsääntöisesti täyttäneet parametrisiin testeihin liittyviä jakaumaoletuksia.

Korvaustason tarkastelussa hyödynnettiin Mann-Whitney U-testiä, jossa havaintojen arvojen sijasta verrataan ryhmittäin arvojen järjestyslukuja. Testin hypoteesinä oli, että vuoden 2012 korvausten sijaluvut eivät poikenneet tilastollisesti merkittävästi vuosien 2007, 2009, 2010 ja 2011 deflatoitujen korvausten sijaluvuista 95 prosentin luottamustasolla. Tarkastelu tehtiin erikseen suhteessa kunkin vuoden aineistoon. Jos tes-

⁷ Elinkustannusindeksi perustuu kuluttajahintaindeksiin ja kehittyy sen kanssa yhdenmukaisesti. Elinkustannusindeksistä löytyy lisätietoa tilastokeskuksen sivuilta osoitteesta <http://www.stat.fi/meta/til/eki.html> (viitattu 12.6.2014).

tin perusteella korvaustasossa voitiin valitulla luottamustasolla havaita muutos, korotettiin kyseisen vuoden aineisto suhdeluvulla, joka perustui vuoden 2012 ja kyseisen vuoden korvaustason mediaanien suhteeseen.

Edellä kuvattua menettelytapaa noudattaen tehtiin kaikkiaan 14 suosituskohdan osalta yhteensä 18 arvostuksen muutokseen perustuvaa korotusta. Valtaosa korotuksista koski vuoden 2007 aineistoa. Onkin huomionarvoista, että vuosien 2009–2011 aineistossa esiintyneet korvaustasot eivät suurilta osin eronneet lainkaan uudemmassa aineistosta. Havainto viittaa siihen, että vahingonkorvausten taso on suositusten myötä hyvin pitkälle vakiintunut.

Muitakin vaihtoehtoja suositusten muodostamiseen olisi ollut, mutta neuvottelukunnan arvion mukaan valittu ratkaisu edustaa parasta mahdollista kompromissia aineistojen eri ominaisuuksia korostavien vaihtoehtojen välillä.

Ensinnäkin suositukset olisi voitu antaa vain yhden vuoden aineiston perusteella. Tällöin korvaustasojen muutoksille olisi neuvottelukunnan arvion mukaan annettu liian suuri paino, sillä huomattava osa muutoksesta on oletettavasti pelkkää satunnaisvaihtelua.

Toiseksi aineistot olisi voitu yhdistää sellaisenaan. Tällöin korvauskäytännössä tapahtuneille muutoksille olisi kuitenkin neuvottelukunnan arvion mukaan annettu liian vähän merkitystä siitä riippumatta, millaiset seikat muutosten taustalla olivat.

Aineistojen yhdistäminen edellä kuvatulla tavalla muunnettuna on neuvottelukunnan arvion mukaan omiaan auttamaan erottamaan korvaustasoissa tapahtuneet todelliset muutokset satunnaisvaihtelusta. Tämä menettely on tasapainoinen yhdistelmä kummankin menettelyn hyvistä ja huonoista puolista. Suositusten aineistopohja täydentyy, mutta ei silti muutu staattiseksi.

Suosituskoelman seuraavissa painoksissa tulee ratkaistavaksi se, kuinka pitkältä ajalta kerättyä aineistoa suositusten pohjana voidaan käyttää.

Suosituksen muodostaminen

Suosituksia on muodostettu ensisijaisesti *samanlaatuisista* vahingoista tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien perusteella. Käytetty luokitteluperuste vaihtelee korvausaiheittain ja se on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä.

Tilapäisen haitan osalta luokitteluperusteena on käytetty vamman laatua, joka ilmenee vamman lääketieteellisenä diagnoosina. Kärsimyskorvauksen perusteena olevan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen luokitteluperusteena on käytetty loukattua oikeushyvää sekä loukkauksen laatuun liittyviä keskeisiä tunnusmerkkejä. Surmansa saaneen lähei-

selle aiheutuneen kärsimyksen luokitteluperusteena on ollut surmansa saaneen ja läheisen suhteen laatu.

Tilapäistä haittaa, pysyvää kosmeettista haittaa, kärsimystä sekä surmansa saaneen läheiselle aiheutunutta kärsimystä koskevat korvaussuositukset on ilmaistu *normaalikorvausvyöhykkeen* avulla, joka on tarvittaessa jaettu kahteen tai useampaan osaan vahingon vakavuuden perusteella. Vyöhyke on pääsääntöisesti muodostettu määrätynlaatuisten vahingon oikeuskäytännön mukaisesta jakaumasta jättämällä kummastakin ääripäästä pois 5–25 prosenttia tapauksista.⁸ Näin vyöhyke kuvaa sitä *vaihteluväliä*, jonka rajoissa korvauksen suuruus voidaan *normaalitapauksissa* määrätä.

Neuvottelukunta on lisäksi jokaisen suosituksen osalta erikseen harkinnut, onko oikeuskäytännön mukainen korvaustaso oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Tässä yhteydessä oikeuskäytännön mukaisella korvaustasolla tarkoitetaan kunkin suosituksen normaalikorvausvyöhykettä. Suosituksissa on tietoisesti poikettu oikeuskäytännön mukaisesta korvaustasosta *yksittäisen* vahingon osalta silloin, kun sen oikeuskäytännön mukainen korvaustaso poikkeaa *selkeästi* muita vastaavia vahinkoja koskevasta korvaustasosta. Eri vahinkoja koskevan oikeuskäytännön keskinäinen painoarvo ratkeaa tapausten lukumäärän perusteella. Mitä runsaslukuisempi vahinkoa koskeva oikeuskäytäntö on, sitä suurempi painoarvo tätä vahinkoa koskevalla oikeuskäytännöllä on ollut suosituksia laadittaessa.

Monista suosituksiin sisältyvistä vahingoista on ollut kuitenkin riittämättömästi ratkaisuja korvaustason luotettavaa tilastollista määrittelyä varten. Näissä tapauksissa suositeltu korvaustaso on muodostettu suhteuttamalla se sellaisista vahingoista annettuihin suosituksiin, joista on ollut riittävästi oikeuskäytäntöä korvaustason määrittelyä varten. Tällöin suositus perustuu neuvottelukunnan arvioon siitä, mikä olisi johdonmukainen korvaus kyseisessä suosituksessa tarkoitettusta vahingosta muu oikeuskäytäntö huomioon ottaen. Tilapäisen haitan korvaustasoja näin suhteutettaessa on käytetty hyväksi lääketieteellistä asiantuntemusta.

Pysyvän haitan luokitteluperusteena on käytetty tapaturmavakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettua haittaluokitusta. Korvausharkinnan avuksi esitetyt korvaustasot perustuvat liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä tapaturmavakuutuslain mukaisiin korvaustasoihin.

⁸ Poisjätettyjen tapausten tarkka prosentuaalinen osuus koko aineistosta riippuu aineiston koosta ja tuomittujen korvausten hajonnasta. Mitä suurempi tuomittujen korvausten hajonta ja mitä pienempi aineisto on ollut, sitä suurempi on ollut poisjätettyjen tuomioiden prosentuaalinen osuus.

Korvauksen suuruuden määrittäminen

Kukin suositus sisältää sen soveltamisalueelle sijoittuvan vahingon *keskeiset tunnusmerkit*. Niiden tarkoituksena on kuvata, millaiseen vahinkoon suositeltu korvaus neuvottelukunnan näkemyksen mukaan soveltuu. Oikeuskäytännössä vahingot voivat tietenkin poiketa vakavuudeltaan tällaisessa tunnusmerkistössä kuvatusta vahingosta suuntaan tai toiseen. Tällöin suosituksessa esitetty normaalikorvausvyöhyke ei lähtökohtaisesti sellaisenaan sovellu, mutta suositusta voidaan tietenkin käyttää harkinnan tukena.

Vahingonkorvauslaissa kunkin vahinkolajin perusteella on tarkoitettu tuomittavaksi vain yksi korvaus vahinkoa kohden. Silloin, kun vahinkoa kärsineelle aiheutuu samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmä, joudutaan näistä määräämään *yhteinen korvaus*. Esimerkkejä tällaisista vahingoista ovat jalan ja käden murtuma tai kotirauhan rikkominen ja sen yhteydessä tehty törkeä pahoinpitely.

Suosituksissa ei pääsääntöisesti oteta kantaa samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmiin. Tällöin aineettoman vahingon suuruus määritettäisiin yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti vahingon *kokonaisarviointin perusteella* eikä yksinomaan eri osatekijöidensä summana.

Tätä kokonaisarviointia on käsitelty tarkemmin jäljempänä eri korvausaiheita käsittelevien esitysten yhteydessä.

Suositusten suhde liikennevahinkolautakunnan normeihin ja ohjeisiin

Neuvottelukunnan suositukset eivät ole ainoa tilapäisen haitan korvaamiseen soveltuva ohjeisto. Tuomioistuimet ovat perinteisesti soveltaneet tilapäisen haitan korvaamiseen liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita, joiden rinnalle ovat vuonna 2008 tulleet henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ovat itsenäisiä, eikä niitä ole mitenkään sovitettu yhteen liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisten korvaustasojen kanssa. Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden vaikutus näkyy henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksissa sikäli kuin tuomioistuimet ovat niitä omassa käytännössään seuranneet.

Vallitsevaan oikeuskäytäntöön perustuvat henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ja liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Niiden taustalla oleva tapausaineisto sekä suositusten tarkoittamat vahingot saattavat poiketa toisistaan merkittävästikin.

I Tilapäinen haitta

Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset

Vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vahinkoa kärsineellä on oikeus korvaukseen kivusta ja särystä sekä muusta *tilapäisestä haitasta*.

Lainkohta kattaa *kaikki* fyysisen ja psyykkisen terveydentilan epäedulliset muutokset, jotka ovat lääketieteellisen tietämyksen perusteella ymmärrettävissä henkilövahingoiksi. Näitä ovat erityisesti epämiellyttävät somaattiset tuntoaistimukset (kipu ja särky), kehon normaalia toimintaa haittaavat rakenteelliset muutokset tai muut toimintahäiriöt (toiminnallinen haitta), kehon ulkomuodon kielteiset muutokset (kosmeettinen haitta) sekä mielenterveyden häiriöt (psyykkinen haitta).

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella, joista keskeisimmät ovat:

- henkilövahingon laatu
- henkilövahingon vaikeusaste

Henkilövahingon laadulla tarkoitetaan sitä, millaisena vamma tai sairaus ilmenee (esimerkiksi ruhje, haava, luunmurtuma). Tämä tarkoittaa käytännössä vamman *lääketieteellistä diagnoosia*, joka on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä kansainvälisen ICD-10 diagnoosikoodiston avulla.⁹

Sanottu ei kuitenkaan tarkoita, että henkilövahinko olisi aina pystyttävä näyttämään *lääketieteellisesti* toteen. Esimerkiksi kivun osalta riittävä näyttö haitasta on se, että tietynlaisesta teosta lääketieteellisten *kokemussääntöjen* mukaan aiheutuu kipua, vaikka kivun aiheutumista yksittäistapauksessa ei kyetä lääketieteellisin tutkimusmenetelmin näyttämään toteen.

Samanlaatuisten vammojen kesken korvauksen suuruus määrittyy vahingon *vaikeusasteen* eli sinänsä samaan pääluokkaan kuuluvien vammojen aste-erojen perusteella (esimerkiksi hyväasentoinen murtuma, pirstaleinen murtuma). Myös vaikeusasteen arviointi on lääketieteellisen tiedon varassa.

Tätä arviointia täydentävät kolme muuta kriteeriä, jotka ovat:

- henkilövahingon edellyttämän hoidon laatu
- hoidon kesto
- tilapäisen haitan kesto

Hoidon laadulla viitataan vahinkoa kärsineeseen kohdistuneisiin sairaanhoidollisiin toimenpiteisiin. Tämän kriteerin arviointi tapahtuu lää-

⁹ ICD-koodi perustuu kansainväliseen tautiluokitukseen (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th Revision, Geneva 1992), joka on ollut käytössä Suomessa 1.1.1996 lähtien.

ketieteellisen tietämyksen varassa. Arviointi ei kohdistu niihin hoitotoimenpiteisiin, joihin henkilövahingon johdosta on tosiasiallisesti ryhdytty, vaan siihen, millaisia hoitotoimenpiteitä voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuina kyseisen henkilövahingon johdosta. Näin ollen henkilövahingon mahdollisella yli- tai alihoidolla ei ole merkitystä vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän aineettoman vahingon korvauksen suuruuden kannalta.

Hoidon kestolla tarkoitetaan sitä ajanjaksoa, jonka aikana vahinkoa kärsinyt joutuu olemaan hoidettavana tai suorittamaan itse hoitotoimenpiteitä (haavan puhdistus, kuntoutusharjoitukset). Myös tätä kriteeriä arvioidaan sen perusteella, millaista hoidon kestoa voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuna. Hoidon keskeyttäminen liian aikaisin tai jatkaminen tarpeettoman pitkään ei vaikuta vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän korvauksen suuruuteen.

Tilapäisen haitan kestolla viitataan siihen ajanjaksoon, jonka aikana henkilövahinkoa kärsinyt voi havaita henkilövahingosta johtuvia epäedullisia muutoksia terveydentilassaan. Edellisistä kriteereistä poiketen haitan kesto on puhdas tosiasiakysymys, eikä sinänsä edellytä erityistä lääketieteellistä arviointia. Haitan kesto on tärkeä erottaa vamman paranemiseen kuluvasta ajasta, sillä useimmiten vamman aiheuttama haitta häviää ennen kuin vammaa voidaan pitää biologisesti tarkastellen parantuneena.

Nämä kriteerit auttavat toisaalta erottamaan samanlaatuisten vammojen keskinäisiä eroja eli ne kuvaavat epäsuorasti vamman vaikeusastetta. Toisaalta kriteerit auttavat myös ottamaan huomioon vahinkoa kärsineiden henkilöstä tai muista olosuhteista johtuvia henkilövahingon vakavuuden arviointiin vaikuttavia eroavaisuuksia.

Vamman aiheutumistapa on merkityksellinen vain siltä osin kuin *vammamekanismi* vaikuttaa vahingonkärsijälle aiheutuvaan haittaan. Esimerkiksi repimähaavan ja viiltohaavan kivuliaisuus ja paranemisaika poikkeavat toisistaan selvästi. Teon yleisen moitittavuuden merkitys korvauksen suuruuden kannalta on tarkoitettu huomioitavaksi vain mahdollisen kärsimyskorvauksen suuruutta arvioitaessa.

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen vamman osalta korvauksen määrääminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuin suhteuttaa korvausvaatimuksen taustalla olevan vamman vakavuuden suosituksen tunnusmerkistössä kuvattuun vammaan ja arvioi tämän perusteella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä vammasta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa tarkoitettun vamman lääketieteellinen diagnoosi sekä sen mahdolliset

täsmennykset, vamman edellyttämän hoidon laatu sekä tilapäisen haitan kesto. Lisäksi suosituksessa on maininta siitä, voiko suosituksessa tarkoitusta vammasta jäädä pysyvää haittaa.

Tunnusmerkistö ei määrittele vammaa tyhjentävästi. Vamma voi siis ilmentyä sekä suosituksessa kuvattua lievempänä että vaikeampana. Tällöin suositus ei sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapaukseen. Koska korvaus kuitenkin määrätään kokonaisharkinnan perusteella ja koska yksittäiseen vammaan saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkea suositellusta korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi *pääasiallisen*, vakavinta haittaa aiheuttavan vamman perusteella. Aivan lievimpiä ruumiinvammoja lukuun ottamatta vammaan liittyy usein *oheisvammoja*. Oheisvammoilla tarkoitetaan pääasialliseen vammaan liittyvää vammaa, joka on pääasiallista vammaa lievempi. Määrättäessä korvausta puukonlyönnin aiheuttaman sisäelinvamman perusteella korvauksen laskemisessa ei määrätä erikseen korvausta sisäelinvammaan liittyvän ihohaavan tai muun kudoksen haavan (oheisvamma) perusteella, vaan korvaus oheisvammasta sisältyy pääasiallista vammaa eli sisäelinvammaa koskevaan korvaussuositukseen.

Oheisvammoista tulee erottaa *seurannaisvamma* (sekundaarivamma), jolla tarkoitetaan suoranaisten vammaenergian aiheuttamista kudosaivuriosta aiheutuvia patofysiologisia ilmiöitä. Esimerkiksi kallonpohjan murtuman seurannaisvammana on usein verenvuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan. Seurannaisvammoilla on merkitystä ennen kaikkea vamman vaikeusasteen arvioinnin kannalta. Tietyissä tapauksissa seurannaisvamma muodostaa kuitenkin vakavimman ja siten pääasiallisen haitan. Esimerkki tällaisesta seurannaisvammasta on kallonmurtumaan liittyvä kallonsisäinen verenvuoto.

Useiden vammojen yhdistelmissä vahinkoa kärsineelle on voinut aiheutua myös kaksi toisiinsa liittymätöntä vammaa. Tyypillinen esimerkki tällaisesta tilanteesta on esimerkiksi pään ruhje ja käden murtuma. Tällöinkin eri vammoja voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena ja niistä voidaan määrätä yksi yhteinen korvaus.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu vakavinta vammaa koskeva suositus. Tämän jälkeen korvausta voidaan korottaa muita vammoja koskevien suositusten perusteella siten, että tuomittava korvaus on oikeassa suhteessa vammoista *kokonaisuutena* aiheutuvaan haittaan.

Vammojen yhdistelmästä kokonaisuutena aiheutuva haitta voi olla pienempi, yhtä suuri tai suurempi kuin sen osien yhteenlaskettu haitta.

Kokonaisarvioinnin lopputulos riippuu siitä, kuinka suurelta osin eri vammojen aiheuttama haitta on päällekkäistä.

Lähes täydellisestä päällekkäisyydestä on kyse esimerkiksi siinä tapauksessa, että vahinkoa kärsineelle on aiheutunut vaikea hermovamma sekä eräitä vähäisiä pinnallisia vammoja. Pinnallisten vammojen ei tässä tilanteessa voida katsoa lisäävän vahinkoa kärsineen kokonaisuudessa kärsimää haittaa, jolloin korvaus voidaan määrätä yksinomaan hermovamman perusteella.

Toisinaan taas eri vammojen aiheuttamat haitat poikkeavat niin olennaisesti toisistaan, ettei päällekkäisyyttä ole. Käytännössä esiintyvä esimerkki tällaisesta tilanteesta on fyysisen ja psyykkisen vamman yhdistelmä. Tällöin korvaus voidaan pääsääntöisesti määrätä kummankin vamman perusteella täysimääräisesti.

Tietyissä tapauksissa toinen vamma lisää myös toisesta vammasta aiheutuvaa haittaa, jolloin on kyse negatiivisesta päällekkäisyydestä. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on molempien käsien murtuma. Tällöin kummankin vamman perusteella voidaan määrätä täysimääräinen korvaus, jota voidaan vielä korottaa vammojen yhteisvaikutuksesta aiheutuvan haitan huomioimiseksi.

Yleinen korvaustaso

Esitetyt suositukset perustuvat oikeuskäytäntöön. Tutkimusaineistoon sisältyy yhteensä 17 444 tilapäisestä haitasta tuomittua korvausta, joista 6 300 vuodelta 2012. Tuomitut korvaukset *vaihtelevat* koko aineistossa 1 eurosta 41 000 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät vammat vaihtelevat vähäisistä mustelmista ja kivusta vaikeisiin aivovaurioihin.

Tutkimusaineistoon sisältyvät vammat painottuvat voimakkaasti lieviin vammoihin. Uusimmassa, vuoden 2012 aineistossa lähes 60 prosenttia korvauksista oli määrältään korkeintaan 500 euroa. Yli 1 000 euron korvauksia oli aineistossa vain viidennes.

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain vuonna 2012

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	150	300	500	1000	2400	3500

Yleinen korvaustaso voidaan esittää *yksinkertaistaen* seuraavan taulukon mukaan. Esimerkkeinä mainitut vammat on ryhmitelty suositellun korvauksen alarajan mukaisesti ja suositeltu korvaus saattaa myös ylittää tässä taulukossa esitettyyn ryhmittelyyn liitetyn korvauksen. Yksittäisistä vammoista suositellut täsmälliset korvaukset käyvät ilmi vammaa koskevistä suosituksista.

<p>Vammasta aiheutuu vain hyvin vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan alle 2 viikossa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> vähäinen kasvojen punoitus, hieryntymä, kipu.</p>	–200 €
<p>Vammasta aiheutuu vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan 2–3 viikon kuluessa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Tavanomaiset ruhjeet, yksinkertaiset haavat, hampaan tärähtäminen ja löystyminen, hampaan kiilteen murtumat, vähäinen silmäluomen tai silmän seudun ruhje.</p>	200–500 €
<p>Vammasta aiheutuu olennaista haittaa, joka häviää useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 3 viikon – 3 kuukauden kuluessa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Laajat ruhjeet, syvät ja pitkät haavat, yksinkertaiset kallonmurtumat, nenäluun murtumat, hampaan ytimeen ulottuvat murtumat, muut kasvojen luiden hyväasentoiset murtumat, lievää vaikeampi aivotärähdys, silmävammat, hyväasentoiset luunmurtumat, lievät jännevammat, yksinkertaiset sijoiltaanmenot, lievät psyykkiset vammat, lievien vammojen yhdistelmät.</p>	500–2 000 €
<p>Vammasta aiheutuu vakavaa haittaa 3–6 kuukauden ajan ja vammasta voi jäädä myös pysyvää haittaa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Kasvojen luiden sijoiltaan menneet murtumat, lievää vaikeammat kallonmurtumat, kallonsisäinen verenvuoto, lievät aivovammat, pitkien luiden murtumat, vaikeat jännevammat, vaikeat sijoiltaanmenot, keuhkovammat, sisäelinvammat, hermovammat, vaikeat psyykkiset vammat, vammojen yhdistelmät.</p>	2 000–7 500 €
<p>Vammasta aiheutuu hyvin vakavaa haittaa 6 kuukauden – 2 vuoden ajan ja vammasta todennäköisesti jää jonkin tasoinen pysyvä haitta.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Vaikeat aivovammat, vaikeat hermovammat, selkäydinvammat, erittäin vaikeat psyykkiset vammat, vaikeiden vammojen yhdistelmät.</p>	7 500–20 000 €
<p>Vammasta aiheutuu erittäin vakavaa haittaa yli 2 vuoden ajan ja vammasta jää pysyvää haittaa.</p> <p><i>Esimerkkejä:</i> Erittäin vaikeat aivovammat, vaikeat selkäydinvammat, erittäin vaikeiden vammojen yhdistelmät.</p>	20 000–40 000 €

1 Kudosten vammoja

1.1 Pinnalliset vammat

Pinnalliset vammat ilmenevät kehon eri alueiden ruhjeina ja turvotuksena. Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi pinnalliset vammat saattavat aiheuttaa särkyä ja toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Kasvojen alueella pinnalliset vammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta.

Pinnalliset vammat ovat ylivoimaisesti yleisin oikeuskäytännössä esiintyvä vammatyyppejä. Pinnallisia vammoja esiintyy lisäksi lähes kaikkien ruumiinvammojen oheisvammoina. Suositus tulee kuitenkin sovellettavaksi vain silloin, kun pinnallista vammaa voidaan pitää itsenäisenä vammana. Jos vahinkoa kärsineellä on tätä vakavampia itsenäisiä vammoja, pinnallisen vamman korottava vaikutus yhteiseen korvaukseen jää yleensä pieneksi.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi yksittäiset mustelmat kehon eri alueilla tai kasvojen lyhytaikainen punoitus ja turvotus. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi näkyvä ja aristava ruhje (mustelma) poskipäässä tai liikkumista jonkin verran vaikeuttava yksittäinen syvä ruhje kehon alueella (pakaraseutu, reiden alue, säären alue). Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi useisiin kehonalueisiin ulottuvat aristavat ruhjeet, jotka ovat selvästi tavanomaista laajempia ja vaikeuttavat liikkumista.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	2154	476	447	350	300	21	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	200	350	500	1000	1213

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat pinnallisten vammojen kaikki vaikeusasteet painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste pin-

nallisista vammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Yksinkertaiset haavat

Yksinkertaisella haavalla tarkoitetaan kehon kudoksen katkosta tai kudospuutosta, joka käsittää vain ihon ja ihonalaisen kerroksen. Mikäli haavassa on vaurioitunut merkittäviä syvempiä kudoksia (lihas, hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) kyse on komplisoituneesta haavasta, jolloin korvaus on tarkoitettu määrättäväksi näitä kudოსvaurioita koskevan suosituksen perusteella.

Yksinkertaisesta haavasta aiheutuu kivun ja säryn lisäksi toiminnallista ja kosmeettista haittaa. Yksinkertaisen haavan paraneminen kestää haavan tyypistä riippuen alle kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Lievistä haavoista ei todennäköisesti jää pysyvää kosmeettista haittaa, kun taas vaikeimmista haavoista jää todennäköisesti pysyvä kosmeettinen haitta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman aiheutumismekanismi
- haavan syvyys ja pituus
- haavan reunojen siisteys
- kudospuutoksen määrä
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa (1.2.1) tarkoitettuja *pinnallisia haavoja* ovat esimerkiksi kaatumisen seurauksena syntyneet ihon tai limakalvon vaurioitumat. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *siistejä haavoja* ovat esimerkiksi veitsellä viiltämällä tai teräväpäisellä astalolla lyömällä aiheutuneet haavat, jotka eivät ulotu ihonalaisiin kudoksiin. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *repaleisia tai syviä haavoja* ovat esimerkiksi pullolla lyömällä aiheutettu syvä ja repaleinen haava päänahassa tai veitsellä viiltämällä aiheutettu syvä haava.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	1098	769	821	500	587	1	14000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	326	500	913	1500	2000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset haavat painottuen siisteihin haavoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste yksinkertaisista haavoista tuomittujen

korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustsoon nähden.

1.3 Lihasvammat

Lihasvammat ilmenevät lihaksen pistovammana, lihasrepeämänä, suljetuna ruhjeena tai lihaskalvon sisäisenä turvotuksena. Jos lihasvammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi lihaksen ruhjeet tai jänteen repeämä saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla jokapäiväistä toimintaa tai liikkumista. Kasvojen alueella lihasruhjeet aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Lievillä lihasruhjeilla on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Vaikea-asteiset lihastai jännevammat vaativat sairaalahoitoa ja leikkaustoimenpiteitä lihaksen toiminnan palauttamiseksi.

Lievät lihasvammat paranevat ruhjeen syvyydestä riippuen 1–4 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lihasvammat paranevat 1–3 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat kehon eri alueilla sijaitsevat yksittäiset lihasruhjeet, jotka aiheuttavat tunnusteltaessa ja lihasta jännittäessä paikallista kipua.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi reiden tai pohkeen alueen ruhje- tai pistovamma ja siihen liittyvä lihasaitiopaineoireyhtymä, joka hoidetaan lihaskalvon avauksella, sekä liikkumista jonkin verran vaikeuttava yksittäinen lihaksen sisäinen verenpurkauma (pakaraseutu, suoran vatsalihaksen alue), joka vaatii verenpurkauman poistotoimenpiteen (leikkaus tai punktio).

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi lihaksen murskavamma (*crush*-oireyhtymä), johon voi liittyä lihaspunan aiheuttama munuaisten äkillinen vajaatoiminta, sekä lihaksen tai jänteen laaja repeämä, joka vaatii korjausleikkauksen ja liikkumattomaksi tekemisen 3–6 viikon ajaksi (nelipäisen reisilihaksen tai sen jänteen katkeaminen, reiden lähentäjäjänteen repeämä tai irtiriuhtaisu, akillesjännerepeämä).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	56	1860	1549	1346	2440	56	6000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
158	261	560	1346	3000	4092	5416

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset lihasvammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Otaen huomioon aineistoon sisältyvien tapauksen vaikeusaste lihasvammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 Hermovammat

Hermovammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään hermovamma on hermon lyhytaikaisesta puristuksesta tai ruhjeesta johtuva muutamia minuutteja kestävä hermon toimintahäiriö, joka aiheuttaa ihotunnon muutoksia (tunnottomuus, pistely) ihohermotusalueella ja mahdollisesti lihaksen vajaatoimintaa (osittainen halvaus). Vaikeaan hermovammaan liittyy ihotunnon puutos, ruumiinosan halvaus ja mahdollisesti toipumisvaiheessa pitkäaikaista kipua. Jos hermovammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Hermon vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta, tylpästi ruhjoivan tai venyttävän voiman seurauksena ja myös palovamman tai sähköiskuvamman aiheuttamana. Terävän esineen aiheuttamat hermovammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella (sormihermot, keskihermo, kyynärhermo) ja venytyksen seurauksena syntyvät vammat olkavarren (värttinähermo), hartiaseudun (hartiapunos) ja lonkan (lonkakahermo) sekä polven seudun alueella (pohjehermo). Aivohermojen vammat liittyvät yleensä kallonmurtumiin. Selkäytimen vammat ovat hermovammoista vaikeimpia ja liittyvät yleensä selkärangan murtumiin (ks. 9.5).

Hermovammat luokitellaan yleensä kolmeen pääluokkaan sen mukaan, onko hermo tai sen sisäosat katkenneet: 1) hermon johtokyvyn häiriintyminen ilman hermossa todettavaa selvää rakennemuutosta (neura-praksia) syntyy hermon puristuksen, ruhjeen tai venytyksen seurauksena; 2) hermon viejähaarakkeen (aksoni) vaurio, jossa hermon sidekudostuppi jää ehyeksi (aksonotmeesi), syntyy tylpän ruhjevamman seurauksena; 3) hermon täydellinen anatominen katkos (neurotmeesi) syntyy yleensä leikkaavan esineen vaikutuksesta.

Neurapraksian jälkeen toiminta palautuu yleensä normaaliksi kolmessa kuukaudessa. Aksonotmesin jälkeen toiminta palautuu hitaammin 3 kuukauden – 1 vuoden kuluessa eikä palautuminen ole aina täydellistä. Neurotmeesi vaatii aina hermovamman korjausta leikkauksellisesti, ja täydellinen toiminnan palautuminen ei yleensä ole mahdollista.

Syntytilanteeseen liittyvän tunnottomuuden ja halvaustilan lisäksi hermovammoihin voi liittyä paranemisvaiheeseen liittyvää pitkäaikaista kipua (neuropaatinen kipu, CRPS2¹⁰ eli kausalgia, ks. 12.2).

Hermovamman aiheuttama toiminnallinen haitta määräytyy vaurioituneen hermon mukaan ja ilmenee siten, että vamma voi vaikeuttaa liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella aivohermon vaurio (kasvohermo) voi aiheuttaa lisäksi kosmeettista haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman anatominen sijainti
- vammaan liittyvät oireet

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi ohimenevä ranteen keskihermon puristustila sekä kyynärhermon tai värttinähermon toimintahäiriö hermoon kohdistuneen iskun tai puristuksen seurauksena.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi olkavarren alueen tai polven alueen iskuvammaan liittyvä värttinähermon tai pohjehermon toimintahäiriö (pareesi), joka kuitenkin on ohimenevä, mutta vaikeuttaa käden käyttöä tai liikkumista 1–6 kuukauden ajan.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luunmurtumaan liittyvä hermovamma (reisi, sääri, polvi, käsivarsi, olkavarsi), kallo-aivovamma ja siihen liittyvä aivohermovaurio, selkäranganmurtumaan liittyvä selkäydinvamma halvaustiloineen, olkapunoksen revähdys, kaularankamurtumaan liittyvä neli- tai alaraajahalvaus.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	56	3251	3295	2197	3712	108	19381

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
168	443	922	2197	4634	6922	9265

¹⁰ Complex Regional Pain Syndrome.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset hermovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Otaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste hermovammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.5 Verisuonivammat

Verisuonivammojen kirjo on hyvin laaja. Lievimmillään verisuonivamma on pään tai raajan alueen pikkuvaltimoverisuonen tai pikkulaskimoverisuonen vamma, joka voidaan hoitaa sulkemalla verisuoni sitomalla (liggeeraus). Vaikeaan verisuonivammaan liittyy raajan tai ruumiinosan verenkierron vajaus, joka vaatii nopeita hoitotoimenpiteitä verenkierron elvyttämiseksi. Jos verisuonivammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, hermo, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Verisuonen vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta tai tylpästi ruhjovan, kiertävän tai venyttävän voiman seurauksena. Osa verisuonivammoista liittyy oheisvammana luunmurtumiin (kynärpään alue, olkavarsi, kylkiluut, reisiluun alaosa). Terävän esineen aiheuttamat verisuonivammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella sekä kaulan, vatsan ja rintakehän alueella.

Verisuonivammat voidaan luokitella terävän esineen aiheuttamiin verisuonen seinämän repeämiin (laseraatio eli osittainen repeämä, transsektio eli katkeaminen) ja tylpän väkivallan aiheuttamiin verisuonen ruhjeisiin (sisäkalvon repeämä, verisuonen seinämänsisäinen verenpurkauma, verisuonen hyytymätukos, verisuonen ulkopuolinen puristus).

Pääsääntöisesti raajojen isojen valtimo- ja laskimorunkojen ja kaulan alueen verisuonien vamma vaatii korjausleikkausta, jonka laajuus vaihtelee vaurion suuruuden mukaan. Lihasvaltimot voidaan sulkea sitomalla. Verisuonen korjausleikkaustoimenpiteen jälkeen verenkierto yleensä palautuu lähes välittömästi ja leikkaushaavan paraneminen tapahtuu 1–3 viikon kuluessa.

Syntytilanteeseen liittyvän paikallisen kivun lisäksi verisuonivamoihin ei yleensä liity merkittävää toiminnallista haittaa, ellei verenkierron puutteesta ole ehtinyt syntyä lihas- tai hermovaurioita.

Leikkauksella hoidettu verisuonivamma paranee yleensä pysyvää haittaa jättämättä 2–6 viikon kuluessa, ja pääasiallinen tilapäinen haitta aiheutuu leikkaushaavan paranemisesta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti
- seurannaisvammat

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi viiltohaavan aiheuttama valtimo- tai laskimosuonen vamma, pään haavaan liittyvä ohimovaltimon vaurio tai sormen alueen yksittäisen pikkualtimon vaurio puukon viiltohaavan seurauksena (ei hermovammaa).

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi ranteen, kyynärvarren tai polven alueen verisuonivammaan liittyvä raajan 1–2 kuukautta kestävä toimintahäiriö, joka aiheutuu verisuonivamman edellyttämästä raajan immobilisaatiosta ja haavan paranemisesta.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi suurten verisuonien vamma (aortta, ylä- tai alaonttolaskimo, kaulavaltimo tai -laskimo, solisvaltimo), vammat, joiden korjausleikkaus edellyttää suurta kudosaavausta (rintaontelon tai vatsaontelon avaus), tai vammat, joihin liittyy verenkierron vajauksesta johtuva kohde-elimen vaurio (lihasnekroosi, aivohalvaus, raajahalvaus), joka voi olla osittain ohimenevä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	40	3088	2416	2241	3178	500	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
555	957	1077	2241	4255	7483	8467

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat kohtalaiset ja sitä vaikeammat verisuonivammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste verisuonivammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.6 Palovammat

Pinnalliset palovammat ilmenevät ihon punoituksena ja turvotuksena. Jos palovammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, lihas, luu) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi palovammat saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella palovammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Kohtalaiset ja vaikeat palovammat vaativat aina sairaalahoitoa. Vaikeisiin palovammoihin liittyy usein vakavia psyykkisiä häiriötiloja, jotka edellyttävät psykiatrista hoitoa. Psyykkisistä vammoista aiheutuva haitta on tarkoitettu määriteltäväksi erikseen (ks. 13.1–0).

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikossa pysyvää haittaa jättämättä ja kohtalaiset 2–4 viikon kuluessa. Vaikeiden palovammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta, ja niistä jää yleensä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Pinnalliset, alle 2 % koko kehon pinta-alasta olevat palovammat voidaan hoitaa kotihoidossa. Pinnalliset, alle 10 % kehon pinta-alasta olevat vammat hoidetaan polikliinisesti ja yli 10 % lyhyellä sairaalahoidolla. Syvät (2.–3. asteen) palovammat vaativat yleensä lyhyen sairaalahoitjakson, vaikka palanut alue olisi alle 20 % koko kehon pinta-alasta. Yli 20 % kehon pinta-alasta käsittävät palovammat kuuluvat aina sairaalahoitoon, jonka pituus vaihtelee vamman laajuuden ja syvyysasteen mukaan (viikkoja–kuukausia).

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi 1. asteen palovamma (altistuminen UV-valolle, hiertymä), yksittäisiä punoitavia alueita kehon eri alueilla, lyhytaikaista punoitusta ja turvotusta kasvoissa tai kädessä, hankaus- tai hiertymävamma. Vammalle on tyypillistä, että se ei välttämättä edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä neuvontaa lukuun ottamatta.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi 2. asteen palovamma (kuuman veden tai muun nesteen aiheuttama palovamma, pitkäaikainen altistuminen UV-valolle), palovamma kasvoissa, raajoissa tai vartalolla, useita palovammoja (rakkuloita) eri kehonalueilla, liikkumista, syömistä tai henkilökohtaisen hygienian hoitamista vaikeuttava palovamma (esim. genitaalialue, pakaraseutu, reiden alue, kädet). Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä. Myös palaavan tupakan aiheuttaman 3. asteen palovamman voidaan katsoa kuuluvan tähän kohtaan vamman erittäin paikallisen sijainnin vuoksi.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi 2.–3. asteen palovamma (laajat kuuman veden aiheuttamat palovammat, liekki-, happo tai emäspalovamma, sähköpalovamma), kosketus kiukaan kylkeen, sähköisku. Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä useiden päivien tai viikkojen sairaalahoitoa ja palovamma-alueen kirurgisia puhdistus- tai korjausleikkaustoimenpiteitä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	94	2545	3440	1014	2712	150	21274

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
221	308	481	1014	3193	7788	10281

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset palovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste palovammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.7 Ampumavammat

Ampumavammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään ampumavamma on ihonaarmu, ja vaikeisiin ampumavammoihin liittyy kehonosan lävistävän haavan lisäksi laajaa kudostuhoa.

Pinnallinen vamma ilmenee ihonaarmuna, ihon punoituksena ja turvotuksena. Luodin läpäistessä raajanosan tai vartalon luodin kulkureitille jää usein likaa, joka aiheuttaa hoitamattomana tulehduksen. Kulkureitin saastutuksen (kontaminaatio) lisäksi luodin aiheuttama paineaalto aiheuttaa ympäröivään kudokseen joskus huomattavaakin tuhoa. Raajojen alueella seurauksena on hyvin usein lihasaitiopaineen nousu ja siihen liittyvä lihasverenkierron vaikeutuminen, jonka hoito edellyttää lihaskalvon avaamista (ks. myös 1.3).

Jos ampumavammaan liittyy merkittävä syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, lihas, luu) vaurio, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi ensisijaisesti näitä kudოსvaurioita koskevan suosituksen perusteella. Tällöin on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että ampumavamman seurauksena syntynyt luun murtuma käyttäytyy paranemisen suhteen kuten avomurtuma (hidas paraneminen, tulehdusriski kohonnut, useita korjausleikkauksia) ja usein johtaa luupuutoksen kehittymiseen. Haulikon ammus aiheuttaa lähietäisyydeltä ammuttuna huomattavan laajan ihon, ihonalaiskudoksen ja alla olevien kudosten vaurion sen lisäksi, että yksit-

täiset haulit vaurioittavat useita eri rakenteita (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet).

Syntytilanteeseen liittyvän 1–2 viikkoa kestävä kivun lisäksi ampumavammoihin saattaa liittyä pidempiaikaisia hermovammasta johtuvia kiputiloja (ks. 1.4). Vamma aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita (ruokailu, puhtaanapito). Kasvojen alueella ampumavammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille ampumavammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä (jäykkäkouristusprofylaksian tarkistamista lukuun ottamatta). Keskivaikeat ja vaikeat ampumavammat vaativat aina sairaalahoitoa.

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä, keskivaikeat 2–6 viikon kuluessa ja vaikeiden ampumavammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi luodin aiheuttama ihonaarmu, ilmakiväärin luodin jälki säären etupinnalla (pinnallinen ihoruhje, ei verenvuotoa). Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi raajan tai kehon pintaosan lävistävät ampumavammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luunmurtuma ampumavamman seurauksena, ampumavammaan liittyvä sisäelinvamma (rinta- tai vatsaontelon elimet), kallo-aivovamma, selkärankaan kohdistunut ampumavamma, nivelen ampumavamma.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	59	4407	4695	2241	5460	108	19049

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
269	300	1000	2241	6460	12000	16151

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ampumavammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen vaikeisiin sekä vaikeisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien

tapausten vaikeusaste ampumavammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot

2.1 Kallonlaen murtuma

Kallonlaen murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja voi syntyä päällele kohdistuneen iskun seurauksena. Kallonlaen murtumaan liittyy usein päänahanalainen verenpurkauma.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä. Murtumaan liittyvät oireet paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 1–2 viikon kuluessa, vaikka murtuma näkyy röntgenkuvissa huomattavasti pitempään. Kallonmurtumaan sinänsä voidaan katsoa liittyvän pään haavan, ruhjevamman jäljen ja lievän aivotärähdyksestä johtuvan päänsärky- tai pahoinvointioireiston.

Yksinkertainen kallonlaen murtuma ei ole laadultaan erityisen vakava vamma. Kallonlaen murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvammoista (esim. kallonsisäinen verenvuoto 4.2, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio). Jos kallonlaen murtumaan liittyy kallonsisäisiä vammoja, on korvaus tarkoitettu tuomittavaksi näitä vammoja koskevien suositusten perusteella.

Tutkimusaineistoon sisältyy neljä kallonlaen murtuman perusteella tuomittua korvausta (1121, 1596, 2017 ja 3191 euroa). Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat yhtä lukuun ottamatta yksinkertaista kallonlaen murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste kallonlaen murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.2 Kallonpohjan murtuma

Kallonpohjan murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja syntyy yleensä kaatumisen seurauksena.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Murtumat paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä. Kallonpohjan murtumaan liittyy usein selvästi nähtävät verenpurkaumat molempien silmien ympärillä (Brillen hematooma) ja siihen saattaa liittyä veren ja selkäydinnesteen vuotoa nenästä tai korvasta. Lisäksi siihen voi liittyä hajuaistin menetys, kuulonalenema, huimausoireita ja joskus silmähermo-oireita.

Kallonpohjan murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvammoista (veren tai selkäydinnesteen vuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan, tärykalvon, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio).

Yksinkertainen kallonpohjan murtuma paranee 1–3 kuukaudessa oikeinmukaisella hoidolla (tulehduskipulääke, tarvittaessa antibioottiprofylaksia selkäydinnestevuototapauksissa) pysyvää haittaa jättämättä. Liittännäissairaus (infektiokomplikaatio) voi pidentää tilapäisen haitan kestoa huomattavasti. Luomivverenpurkaumista on kosmeettista haittaa 3–4 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	22	3553	2430	3211	3503	168	10281

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
286	970	1532	3211	5035	7063	9856

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat yksinkertaista kallonpohjan murtumaa. Suuremmissa korvauksissa on kyse useiden vammojen yhdistelmistä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kallonpohjan murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden, kun kallonpohjan murtumaa on pidettävä kallonlaen murtumaa vakavampana vamma.

2.3 Nenäluun murtuma

Nenäluun murtuma on tyypillinen oikeuskäytännössä esiintyvä kasvojen luiden murtuma. Se syntyy yleensä nenään kohdistuneen iskun (kaatuminen, lyönti nyrkillä) vaikutuksesta. Nenäluun murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä kosmeettista ja toiminnallista haittaa.

Yksinkertaiset murtumat eivät aina vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Verenvuoto nenästä lakkaa muutaman tunnin kuluessa. Vinoon kääntyneen nenän paikalleen asettamisen jälkeen nenä voidaan joutua tukemaan tamponein muutaman päivän ajaksi. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman korjaaminen edellyttää leikkaushoitoa ja nenän väliseinän korjaamista.

Murtuma paranee 1–6 viikon kuluessa. Yksinkertaisesta nenäluun murtumasta ei aiheudu pysyvää haittaa. Nenäluun tyven tai rustoisen osan murtumasta saattaa aiheutua jonkinasteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	159	1262	989	1000	900	100	6500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	400	600	1000	1500	2500	3500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset nenän murtumat painottuen nenäluun murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nenän murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma

Yläleuan tai poskiluun murtuma syntyy kasvoihin kohdistuneen voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, voimakas nyrkinisku, putoamistapaturma). Nyrkiniskun seurauksena syntyy useimmiten poskikaaren (*zygomaticus*-kaari) murtuma. Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa.

Yksinkertaiset poskikaaren murtumat ilmenevät poskipään painumisena. Murtumat vaativat yleensä sairaalassa tapahtuvan paikalleen asettamisen ja joissakin tapauksissa paikalleen kiinnittämisen luun kiinnitysvälineellä.

Poskikaaren murtumat paranevat paikalleen asettamisen jälkeen yleensä pysyvää haittaa jättämättä 3–4 viikon kuluessa. Yläleuan vaikeasteiset murtumat paranevat 1–3 kuukaudessa.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettut Le Fortin jaottelun mukaiset murtumat ovat: Yläleuan poikkimurtuma hampaiden yläpuolelta nenän pohjan tasossa (Le Fort I). Pyramidimurtuma, jossa murtumapinta kulkee leukaluun kyhmystä poskiontelon ja silmäkuopan pohjan kautta nenän tyveen (Le Fort II). Poskiluiden murtuma, jonka seurauksena kasvojen keskikolmanneksen luusto on irronnut kallosta (Le Fort III).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	80	2296	1638	2000	1900	224	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
566	705	1000	2000	2900	4790	6000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat erilaiset poskiluun murtumat, painottuen poskiluun hyväasentoisiin ja sijoiltaan menneisiin murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeus-

aste yläleuan tai poskiluun murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.5 Alaleukaluun murtuma

Alaleukaluun murtuma syntyy leukaan kohdistuneen iskun vaikutuksesta (nyrkinisku, kaatuminen, liikennetapaturma). Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa.

Alaleukaluun murtuma edellyttää kaikkein lievimpiä tapauksia lukuun ottamatta alaleuan kiinnittämistä yläleukaan hampaisiin kiinnitettävillä metallikiskoilla 4–6 viikon ajaksi. Hoito aiheuttaa merkittävää toiminnallista haittaa vaikeuttamalla syömistä ja puhumista. Lisäksi kipua ja särkyä aiheutuu, mikäli murtuman korjaaminen edellyttää leikkausta. Sijoiltaan menneistä murtumista jää yleensä jonkin asteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	119	2833	1554	5692	2385	316	8800

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
700	1105	1615	2692	4000	4737	5526

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset alaleukaluun murtumat painottuen alaleukaluun hyväasentoisiin ja sijoiltaan menneisiin murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste alaleukaluun murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.6 Leuan nyrjähdys tai venähdys

Leukanivelen nyrjähdys tai venähdys syntyy yleensä leuan kärkeen kohdistuneen iskun (kaatuminen, lyönti nyrkillä) vaikutuksesta, jonka seurauksena leukanivelen nivelsiteet ja puremalihakset venyttävät.

Yksinkertaiset nyrjähdykset, joihin ei liity leukanivelen sisäisiä vaurioita (rustolevy, nivelnasta, vrt. edellä alaleukaluun murtuma), eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Sijoiltaanmeno saattaa vaatia paikalleen asettamisen. Vammasta aiheutuu kipua ja lievää toiminnallista haittaa 1–3 viikon ajan.

Tutkimusaineistoon sisältyy neljä leuan nyrjähdysten tai venähdyksen perusteella tuomittua korvausta (200, 535, 672 ja 1077 euroa).

2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma

Silmäkuopan pohjan murtuma (*blow out* -murtuma) syntyy tylpän, silmään kohdistuneen vamman seurauksena (nyrkinisku, pallo). Silmäkuopan pohjan murtuman seurauksena osa silmäkuopan sisällöstä työnnytty poskionteloon.

Murtumasta seuraa silmän sisään painuminen, silmän liikerajoitus ylöspäin katsottaessa ja kaksoiskuvien näkemistä. Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi murtumaan saattaa liittyä silmän ruhjevamma ja lyhytkestoinen tai pidempiaikainen näkökyvyn heikkeneminen tai jopa näkökyvyn menetys. Vamman hoito edellyttää leikkausta.

Vammasta aiheutuu särkyä 1–2 viikon ajan ja se aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Vamman paraneminen kestää 1–6 kuukautta. Ihohermon (silmänalustuntohermo) toipumista voi tapahtua kahden vuoden ajan vahingosta. Vammasta voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	108	2204	1273	2000	1428	300	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
545	848	1429	2000	2857	3507	4286

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä silmäkuopan pohjan murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmäkuopan pohjan murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Hammasvammat

3.1 Hampaan siirtymä

Hampaan siirtymä syntyy hampaaseen kohdistuvan iskun seurauksena. Hampaan siirtymällä tarkoitetaan hampaan siirtymistä pois paikaltaan (hammas heiluu liikuteltaessa). Tässä vammassa hammas itsessään säilyy ehjänä kudოსvaurioiden kohdistuessa hammasta ympäröivään kudokseen. Hammas on voinut siirtyä eteen, taakse, sivulle (luksaatio), painua sisään (intruusio), työnnyä ulos (ekstruusio) tai revähtää täydellisesti irti (eksartikulaatio). Vamma hoidetaan asettamalla hammas paikalleen ja kiskottamalla se viereisiin hampaisiin.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
3.1	07, 09, 12	19	829	618	672	664	250	2692
3.2	07, 09, 12	18	945	533	820	593	431	2241
3.3	07, 09, 12	68	1583	1623	1077	1388	200	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
3.1	250	323	336	672	1000	1700	.
3.2	431	446	538	820	1131	2162	.
3.3	310	394	612	1077	2000	3375	4688

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan tärhtämistä, pois paikaltaan siirtymistä ja kuopasta irtoamista. Hampaan vammoja koskeviin korvauksiin sisältyy lähes poikkeuksetta korvaus myös pinnallisista ruhjeista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hampaan siirtymästä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Hampaan murtuma

Hampaan murtumalla tarkoitetaan hampaan kiilteen tai hammasluun katkosta. Hampaan murtuman vaikeusaste riippuu kudosisvaurion laajuudesta ja sijainnista. Lievintä vammaa edustavat kiilteen halkeamat, kun taas hampaan ytimeen (pulpaan) ulottuvat murtumat sekä hampaan juuren murtumat ovat vaikeita hampaan murtumia. Usein hampaan murtuman oheisvammana on posken tai huulen haava.

Hampaan murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä. Murtuma hoidetaan paikkaamalla tai kiskottamalla murtunut hammas viereisiin hampaisiin. Hampaan ytimeen ulottuva murtuma ja hampaan juuren murtuma edellyttävät yleensä juurihoitoa eli hampaan ydinkanavassa olevan hermo- ja verisuonikudoksen poistamista ja ydinkanavan täyttämistä keinoaineella. Hampaan murtumasta saattaa jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
3.2.1	07, 09, 12	279	888	1323	646	600	75	16151
3.2.2	07, 09, 12	117	1780	1942	1500	1077	108	18461

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
3.2.1	187	215	400	646	1000	1507	2046
3.2.2	214	485	923	1500	2000	3264	4662

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kiilteen tai hampaan kruunun murtumaa ja hampaan ytimeen ulottuvaa kruunun murtumaa sekä juuren murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hampaan murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4 Kallonsisäiset vammat

4.1 Aivovammat

Aivovamma aiheutuu tavallisimmin päähän kohdistuneesta iskusta (kaatuminen, isku päähän lyömäaseella, putoaminen korkeudesta, liikenneonnettomuus). Sen merkinä on aina jonkinasteinen aivovammaan viittaava oireisto, kuten lyhyt tajuttomuus, tapaturman jälkeen ilmaantuva päänsärky, huimaus tai pahoinvointi ja joskus selvät paikalliset neurologiset puutosoireet (tuntohäiriö tai halvausoire). Aivovammaan saattaa liittyä myös muistiaukko.

Hyvin lievistä aivovammasta eli *aivotärähdyksestä* aiheutuu ohimenevää haittaa (pahoinvointi, päänsärky) 1–2 viikon ajan. Niissä tapauksissa, joissa ei ole ollut tajunnanmenetystä, oireet häviävät yleensä muutamassa päivässä. *Lievässä* aivovammassa (alle 30 minuutin tajunnanmenetys) jokapäiväistä elämää haittaavia oireita, kuten päänsärkyä, huimausta tai aloitekyvyttömyyttä, voi esiintyä jopa 6–12 kuukauden ajan. Siitä aiheutuva haitta on kuitenkin vähäinen.

Keskivaikeasta tai *vaikeasta* aivovammasta toipuminen kestää muutamasta viikosta kahteen vuoteen, ja siitä voi jäädä pysyvää haittaa. Tilapäistä haittaa voi aiheutua pahoinvoinnin ja päänsärlyn lisäksi muistin häiriöistä, raajojen halvausoireista tai tasapainohäiriöistä.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
4.1.1	12	127	990	729	800	500	50	4000
4.1.2–4	07, 09, 12	92	8097	7581	5384	9327	500	41000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
4.1.1	300	400	500	800	1000	2000	2500
4.1.2–4	100	1500	2526	5384	11853	19814	21840

Aineistoon valikoituneet erittäin lievät aivovammat edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä tapausta. Aineistoon valikoituneet muut aivovammat kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset aivovammat painottuen vaikeusasteeltaan keskivaikeisiin ja vaikeisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste aivovammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.2 Kallonsisäinen verenvuoto

Tavallisimmat pään iskuvamman seurauksena syntyvät kallonsisäiset verenvuodot ovat kovakalvonulkopuolinen verenvuoto (epiduraalivuoto), kovakalvonalainen verenvuoto (subduraalivuoto) ja aivojen sisäinen verenvuoto (intracerebraalivuoto).

Epiduraalivuoto (S06.4) tulee yleensä valtimosuonista ja tila pahenee nopeasti. Iskuvamma on usein lievä, oireena on nopea tajunnantilan heikkeneminen, halvauspuolioireet ja pupillan laajeneminen. Vamma vaatii nopeaa leikkaushoitoa ja, mikäli liitännäisvammoja ei ole, toipuminen on yleensä nopea ja täydellinen.

Subduraalivuoto (S06.5) voi olla äkillinen (akuutti) tai pitkän ajan kuluessa kehittynyt (krooninen) ja yleensä se liittyy aivoruhjeeseen. Äkillisen subduraalivuodon oireet liittyvät aivoruhjeeseen (alun perin vamman jälkeen tajuttomalla potilaalla paheneva toispuoleinen halvaus, laajentunut mustuainen). Kroonisen subduraalivuodon oireet kehittyvät yleensä vasta yli kahden viikon kuluttua alkuperäisestä vammasta, joka yleensä on kaatuminen ja jonka potilas on yleensä jo vähäisyyden vuoksi unohtanut. Verenvuoto hoidetaan yleensä leikkauksella. Toipuminen kestää 1–3 kuukautta, ellei muusta vammasta muuta aiheudu.

Intracerebraalivuoto (S06.3) syntyy päähän kohdistuneen iskun ja aivoruhjeen seurauksena. Tilapäinen ja mahdollinen pysyvä haitta määräytyy aivoruhjevammasta aiheutuvan haitan mukaisesti (ks. 4.1.4).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	92	5514	4985	4000	3837	215	25703

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
728	1200	2438	4000	6275	10495	19163

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kallonsisäiset verenvuodot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kallonsisäisestä verenvuodosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 Näkö- ja kuuloelinten vammat

5.1 Silmän vammat

Silmän vammoja koskevat aikaisemmat neljä suositusta (19-23 §) on korvausasteikkojen muodostamisen helpottamiseksi nyt yhdistetty yhdeksi suositukseksi (I.5.1), jossa on viisi alakohtaa.

Jo vähäisenkin tylpän iskun seurauksena saattaa silmäluomiin ja sidekalvon alle kehittyä turvotus ja verenvuoto. Syntynyt sinipunainen "musta silmä" aiheuttaa lähinnä kosmeettisen haitan, joka paranee ja häviää 1–2 viikon kuluessa.

Silmän haavoja ovat silmän kovakalvon (sclera) haava tai repeämä, silmän sidekalvohaava ja sarveiskalvon haava. Pinnallinen haava syntyy raapaisun seurauksena. Silmän kovakalvon repeämä aiheutuu voimakkaan tylpän iskun seurauksena tai terävän esineen iskusta.

Pinnalliset silmän kovakalvon haavaumat paranevat muutamassa päivässä antibioottivoiteella. Silmän kovakalvon repeämä suljetaan ompelilla ja se vaatii aina sairaalahoitoa.

Pienet sidekalvohaavat paranevat itsestään muutamassa päivässä. Jos repeämä on laaja, haava ommellaan ohuella elimistössä liukenevalla langalla. Paraneminen tapahtuu 1–2 viikon kuluessa.

Pinnalliset sarveiskalvohaavat (naarmut) paranevat vuorokauden mittaisella peittohoidolla ja antibioottivoiteella pysyvää haittaa jättämättä. Syvään haavaan saattaa liittyä liitännäisvammoja, ja sarveiskalvon puhkaisevat vammat kuuluvat sairaalahoitoon. Niistä todennäköisesti jää jonkinasteinen pysyvä haitta.

Silmän kovakalvon, sidekalvon tai sarveiskalvon pinnallisesta haavasta aiheutuu ohimenevää haittaa 1–2 viikon ajan (peittohoito 1–2 vuorokautta, silmän punoitus, kutina, rähmiminen ja näöntarkkuuden heikentyminen).

Silmän kovakalvon, sidekalvon tai sarveiskalvon syvä haava paranee 1–3 kuukauden aikana. Tilapäinen haitta ilmenee kipuna ja särkynä sekä

kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Silmän ruhjeeseen liittyy silmän etukammion verenvuoto (hyfeema). Se vaatii aina sairaalaselvittelyjä. Ruhje syntyy silmään edestäpäin kohdistuneen iskun seurauksena. Hoitona on silmän peittohoito ja silmän sädekehän ja värikalvon (iiris) lamauttaminen silmätipoilla. Uusintavuodot ovat mahdollisia. Vammaan saattaa liittyä linssin siirtyminen pois paikaltaan ja verenvuoto silmän lasiaseen. Vammasta saattaa jäädä pysyvää haittaa.

Jos silmän ruhjeeseen liittyy silmäkuopan pohjan murtuma, korvaus vammasta on tarkoitettu määrättäväksi silmäkuopan pohjan murtumaa koskevan suosituksen (2.7) perusteella.

Silmämunan rikkoutuminen on yleensä silmään kohdistuvan terävän väkivallan seurausta (terävä metalliesine, kimmoke tms.). Tylpän voiman aiheuttamaan vammaan liittyy yleensä silmänpohjan murtuma (ks. 2.7).

Silmän lävistävä vamma vaatii sairaalahoitoa. Vammat paranevat 1–3 kuukaudessa ja niistä jää usein pysyvää haittaa. Vaikeissa tapauksissa silmämuna voidaan joutua poistamaan.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Tutkimusaineisto (5.1.1–5.1.4)

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	281	483	356	400	250	30	2500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	150	300	400	550	880	1200

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat tyypillisiin silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumiin. Silmän haavat kattavat silmän pinnalliset haavat. Aineistoon ei sisälly yhtään silmän lävistävää haavaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumasta, silmän haavasta ja silmän ruhjeesta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Aineistoon sisältyy kaksi silmämunan rikkoutumisen tai repeämisen perusteella tuomittua korvausta (2500 ja 5000 euroa). Toisessa vamma oli aiheuttanut tavanomaista pitkäkestoisempaa tilapäistä haittaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmämunan

rikkoutumisen tai repeämäen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5.2 Tärykalvon repeämä

Tärykalvo voi vaurioitua siihen suoraan osuneesta esineestä tai äkillisestä paineen muutoksesta. Painevaurion voi aiheuttaa jo melko lievä läimäys korvalle. Muita syitä ovat ympäristön paineen muutokset esimerkiksi lennettäessä ja sukeltaessa.

Tärykalvon puhkeamisesta voi seurata vähäistä verenvuotoa ja korvan kipua. Repeämä paranee yleensä hyvin itsestään 1–2 viikon kuluessa. Laajemmissa repeämissä tärykalvon reunat saattavat kääntyä välikorvan puolelle, jolloin paraneminen estyy. Tällöin tärykalvon reuna on nostettava ylös.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	55	1270	1232	1000	723	200	9000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktilleittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
295	400	727	1000	1500	2145	2840

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä tärykalvon repeämää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tärykalvon repeämästä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Rintakehän vammat

6.1 Kylkiluun murtuma

Kylkiluun murtuma syntyy rintakehään kohdistuneen iskun seurauksena (kaatuminen, nyrkinisku, liikenneonnettomuus). Kylkiluun murtuman oireena on voimakas, hengitystä salpaava paikallinen kipu. Murtumaan voi joskus liittyä veren tai ilman vuotoa keuhkopussin onteloon.

Kylkiluun murtumasta aiheutuu kipua hengitettäessä ja liikuttaessa 2–3 viikon ajan. Kylkiluun murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Sarjakylkiluunmurtumasta voi joskus jäädä pitkittynyt kylkivälihermon kiputila.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
6.1.1	07, 09, 12	75	1324	845	1077	754	100	6460
6.1.2	07, 09, 12	38	1665	1064	1500	1418	168	4845
6.1.3	07, 09, 12	3	3027	2414	3137	.	560	5384

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
6.1.1	480	560	861	1077	1615	2153	2520
6.1.2	221	275	888	1500	2306	3034	3968
6.1.3	560	560	560	3137	.	.	.

Aineistoon valikoituneet erilaatuiset kylkiluun murtumat edustavat laatuunsa nähden tyypillistä kylkiluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yksittäisen ja usean kylkiluun murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Vammaa koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella sarjakylkiluunmurtumasta tuomitun alimman korvauksen suuruista korvausta (560 euroa) on pidettävä yleiseen korvaustasoon nähden liian alhaisena, sillä kyse on suhteellisen vakavasta vammasta. Korkein korvaus sisältää korvauksen myös rintalastan ja käden murtumasta.

6.2 Rintalastan murtuma

Rintalastan murtuma syntyy rintalastaan edestäpäin kohdistuvan voimakkaan iskun vaikutuksesta. Sen aiheuttaa tavallisesti turvavyö liikenneonnettomuuden yhteydessä tai puristuminen ohjauspyörää vasten. Muita syitä ovat putoaminen ja voimakas nyrkinisku.

Murtumaan saattaa liittyä vaikeita seurannaisvammoja, joista merkittävimmät ovat sydämen ruhjevamma (10.1) ja aortankaaren repeämä. Nämä syntyvät miltei poikkeuksetta vain liikennetapaturman tai putoamisvammassa yhteydessä, ja ne vaativat aina sairaalahoitoa ja niistä jälkimmäinen aina myös leikkaushoitoa.

Rintalastan murtumasta aiheutuu hengitysliikkeeseen liittyvää kipua 1–3 viikon ajan. Rintalastan murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikeista seurannaisvammoista saattaa aiheutua myös pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kaksi rintalastan murtuman perusteella tuomittua korvausta (500 ja 1000 euroa). Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste rintalastan murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7 Yläraajan vammat

7.1 Olkanivelen sijoiltaanmeno

Olkanivelen sijoiltaanmeno syntyy niveleen kohdistuvan vääntöliikkeen seurauksena. Tavallisesti se syntyy ojennetun raajan varaan tapahtuneen kaatumisen yhteydessä.

Olkanivelen sijoiltaanmeno aiheuttaa kipua nivelen seutuun, ja nivelen liikuttaminen on mahdotonta. Nivel saattaa mennä itsestään paikalleen, mutta usein sijoiltaanmeno vaatii paikalleen asettamisen sairaalan poliklinikalla.

Käsi tuetaan kolmioliinaan tai kantositeeseen kolmen viikon ajaksi. Nuorilla ja liikunnallisesti aktiivisilla potilailla saattaa niveltähystysleikkaus olla aiheellinen.

Olkanivelen sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä 6 viikon – 3 kuukauden kuluessa. Siitä voi jäädä nivelen toistuvaa sijoiltaanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	26	1566	697	1521	1154	323	3191

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
490	843	1021	1521	2175	2590	3055

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat tyypilliset olkanivelen sijoiltaanmenot sekä sijoiltaanmenot, joihin liittyy kiertäjäkalvosimen repeämä tai muu komplikaatio. Jos vammaan liittyy kiertäjäkalvosimen repeämä, voi vammasta aiheutua tavanomaista pitkäkestoisempaa tilapäistä haittaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.2 Olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmeno

Olkalisäke-solisluunivelen sijoiltaanmeno on yleinen vamma ja se syntyy olkapään päälle kaatumisen seurauksena.

Lievä sijoiltaanmeno on hoidettavissa tukemalla käsi kolmioliinasidoksella tai kantositeellä kolmen viikon ajaksi. Siitä ei jää pysyvää haittaa. Vaikeassa sijoiltaanmenossa leikkaushoito on aiheellinen. Leikkaushoidon jälkeen paraneminen tapahtuu kolmessa kuukaudessa, ja yleensä vaikeastakaan sijoiltaanmenosta ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineistoon sisältyy viisi olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmenon perusteella tuomittua korvausta (425, 1121, 2127, 3084 ja 3400 euroa). Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmenon perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.3 Solislun murtuma

Solislun murtuma syntyy olkapäähän kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta olkapään päälle tai turvavyön aiheuttama liikennetapaturman yhteydessä.

Yksinkertainen murtuma hoidetaan tukemalla käsi kolmioliinasidoksella kolmen viikon ajaksi ja siitä aiheutuu kipua ja särkyä 1–3 viikon ajan. Murtuma paranee kolmessa kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solislun murtuma hoidetaan leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–4 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Siitä aiheutuu kipua ja särkyä 3–6 viikon ajan ja kantosidettä pidetään kolmen viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	45	2009	1262	1600	1711	270	5384

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
540	662	948	1600	2659	4102	4792

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset solislun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.4 Olkaluun varren murtuma

Olkaluun varren murtuma syntyy olkavarteen kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan varaan tai kyynärnivelistä koukistetun yläraajan väkivaltaisesta vääntämisestä (kädenvääntö).

Yksinkertainen murtuma hoidetaan kuuden viikon kipsihoidolla ja vartalosidoksella. Murtuma paranee kolmen kuukauden kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt olkaluun varren murtuma hoidetaan leikkauksella ja metallilevy- tai ydinnaulakiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan olkaluun varren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu yläraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6 kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
07, 09, 10–12	30	3250	2242	2469	2648	646	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
731	914	1659	2469	4307	7251	8764

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat yksinkertaiset ja pois paikaltaan siirtyneet olkaluun varren murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.5 Kyynärvarren murtuma

Kyynärvarren murtuma syntyy yläraajaan kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan varaan.

Tavallisin on värttinäluun distaalinen (ranteen puoleinen pää) murtuma (nk. värttinäluun tyypimurtuma), jonka syntymiseen usein on myötävaikuttavana tekijänä luuston kalkkikato (osteoporoosi).

Värttinäluun tyypimurtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 4–6 viikon kipsilastahoidolla. Joskus murtuma hoidetaan ulkoisen tukikehikkokiinnityksen avulla, jolloin kipsilastaa ei tarvita. Murtuma paranee 6–8 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Kyynärvarren luiden varsiosan murtuma hoidetaan aikuisilla pääsääntöisesti leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella näin hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan kyynärvarren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio) tai huomattavaa pirstaleisuutta. Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu yläraa-

jan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6 kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
7.5.1	07, 09, 12	24	1590	782	1548	1035	224	3084
7.5.2–3	07, 09, 12	114	2528	2195	2028	1760	319	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
7.5.1	248	552	1007	1548	2042	2872	3084
7.5.2–3	538	861	1288	2028	3084	4307	6121

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset ranteen tyyppimurtumat ja muut kyynärvarren murtumat. Ranteen tyyppimurtumat painottuvat vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Muut kyynärvarren murtumat painottuvat vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapaus-ten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.6 Ranteen veneluun murtuma

Ranteen veneluun murtuma syntyy kaaduttaessa ojennetun käden päälle. Luu katkeaa kahdeksi kappaleeksi.

Murtuma hoidetaan yleensä umpinaisella kipsillä, joka tekee peukalon liikkumattomaksi tyvestään. Kipsihoidon kesto on 9–12 viikkoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.

Veneluun murtumaan liittyy joskus hidastunut luutumisen tai luutumattomuus ja jopa luun osittainen kuolioituminen (osteonekroosi). Hidastunut luutumisen ja luutumattomuus vaativat leikkaushoitoa (ruuviinnitys ja luun siirto). Tällöin paranemisaika pitkittyy jopa 6–12 kuukauteen. Hidastuneesti luutuneesta veneluun murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 6–12 kuukauden ajan ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	11	1876	1158	1700	1272	180	4300

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
180	266	1028	1700	2300	4086	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ranteen veneluun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.7 Ranteen nyrjähdys tai venähdys

Rannenivelen nyrjähdysvamma syntyy yleensä ojennetun raajan varaan kaatumisen seurauksena. Se voi syntyä myös lyöntiliikkeen yhteydessä nivelen vääntymisen seurauksena.

Nivelen nyrjähdysvamma ilmenee nivelen turvotuksena ja liikkeisiin liittyvänä kipuna. Siitä aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Rannenivelen nyrjähdysvamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 viikon kuluessa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	7	563	240	448	362	336	1000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
336	336	392	448	754	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä ranteen nyrjähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.8 Kämmenluun murtuma

Kämmenluun kaulan murtuma syntyy voimakkaan suoran iskun seurauksena, joskus harvoin käteen kohdistuvasta väännöstä. 5. kämmenluun kaulan murtuma on yleensä seurausta voimakkaasta nyrkiniskusta kovaan vastukseen.

Kämmenluun kaulan murtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 3–4 viikon kipsilastahoidolla. Murtuman alkuhoitoa vaikeuttaa usein rystysen päällä oleva ihorikko. Kämmenluun varren alueen murtumat hoidetaan paikalleen asettamisen jälkeen 5–8 viikon kipsilastahoidolla. Vaikeasti paikallaan pysyvien murtumien hoito vaatii usein metallipiikkikiinnityksen ja kipsilastahoidon.

Kämmenluun kaulan murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 4-6 viikon ajan ja varren alueen murtumasta 6-8 viikon ajan. Kipsilastahoidon

jälkeen nivelien jäykkyydestä aiheutuu haittaa 1-2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	45	1296	747	1100	723	106	3230

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
273	429	856	1100	1579	2419	3161

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kämmenluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.9 Sormen nyrjähdys tai venähdys

Sormen nyrjähdysvammat ovat hyvin tavallisia. Sorminivelen venähdys, johon ei liity nivelsiteiden repeämää, syntyy nivelen vääntövamman seurauksena.

Sorminivelen venähdysvamman jälkeen nivelessä voi olla turvotusta ja nivelen liikkeeseen liittyvää kipua. Viereiseen sormeen lastoituksesta muutaman päivän ajaksi on usein hyötyä. Vamma paranee 1–3 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	22	516	453	383	398	108	2153

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
108	112	222	383	620	1012	1992

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen nyrjähdystä tai venähdystä, joskin lähes kaikkiin tapauksiin sisältyy myös muita vammoja, lähinnä ruhjeita ja pinnallisia haavoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.10 Sormen sijoiltaanmeno

Sorminivelen sijoiltaanmeno syntyy sormeen kohdistuvan voimakkaan vääntöliikkeen seurauksena.

Nivelen sijoiltaanmeno näkyy selvänä nivelen epämuotoisuutena, ja siihen liittyy yleensä jonkinasteinen nivelsiteiden ja nivelkapselin repeämä. Nivelen paikalleen asettaminen edellyttää yleensä sormen puudutusta ja tapahtuu sairaalassa tai poliklinikalla. Jälkihoitona nivel las-toitetaan kolmen viikon ajaksi.

Sorminivelen sijoiltaanmenosta aiheutuu ohimenevää haittaa noin 3–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä ilmenee noin 1–2 viikon ajan, lastoitukses-ta aiheutuvaa haittaa kolmen viikon ajan ja sorminiveliä jäykkyyttä 3–6 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	6	1076	1128	624	1565	224	3122

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
244	244	427	624	1992	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen sijoiltaanmenoa, joskin kaikkiin tapauksiin sisältyy myös muita vammoja, lähinnä ruhjeita ja pinnallisia haavoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste sormen sijoiltaanmenosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.11 Sormen murtuma

Sormen murtuma syntyy sormeen kohdistuvan vääntövamman tai ruhjevamman seurauksena.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kivusta ja särystä sekä vaikeudesta käyttää kättä jokapäiväisissä toimissa. Vaikeiden sormimurtumien kohdalla haittaa aiheutuu lisäksi sormen niveljäykkyydestä ja liikerajoituksista.

Yksinkertainen sormen murtuma on hoidettavissa kolmen viikon lastoituksella, eikä siitä jää pysyvää haittaa. Vaikea yhdenkin sormen murtuma saattaa vaatia välitöntä leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia. Sellaisesta voi jäädä hyvinkin huomattava pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	77	994	653	800	784	200	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
215	323	529	800	1313	2009	2204

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sormen murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin ja kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.12 Sormen jännevamma

Sormen jännevamma syntyy tavallisesti terävän esineen vaikutuksesta janteen leikkautuessa poikki. Jännevamma voi syntyä myös siihen kohdistuvan venytyksen seurauksena. Tavallisia jännevammoja ovat puukon ja särkyneen lasin sekä pellinreunan aiheuttamat viiltovammat. Venytyksen seurauksena syntyy niin kutsuttu pesäpallosormivamma (*mallet finger*), joka tarkoittaa sormen kärkijäsenen tyveen kiinnittyvän sormen ojentajajanteen repeämää. Se syntyy sormen kärjen osuessa vastukseen (pallo, seinä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä sormen jäykkyydestä johtuvaa toiminnallista haittaa. Lievät vammat hoidetaan lastoituksella. Vakavammat jännevammat vaativat leikkaushoitoa ja asianmukaisen jälkihoidon (aktiivilasta ja kuntoutus). Vakavimmista vammoista jää aina pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	35	1922	1437	1500	1827	136	5500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
267	530	900	1500	2727	4553	5464

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset jännevammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomit-

tujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8 Lantion ja alaraajan vammat

8.1 Lantion vammat

Lantion vammat aiheutuvat tavallisimmin kaatumisen, liikenneonnettomuuden tai korkealta putoamisen seurauksena.

Kaatumisen seurauksena syntyy yleensä pehmytkudosvamma, joka ilmenee verenpurkaumana ison sarvennoisen tai pakaran seudussa (ison sarvennoisen seudun tai pakaralihaksen sisäinen verenpurkauma). Läk-käillä ihmisillä tällaisen kaatumisen seurauksena voi aiheutua reisiluun yläpään (ks. kohta 8.3) tai häpyluun kaaren murtuma.

Voimakas ulkoinen väkivalta (liikenneonnettomuus, putoaminen) aiheuttaa lantioarenkaan murtuman, johon usein liittyy vakavia sisäelimiin liitännäisvammoja (hermovamma, verisuonivamma, rakko-/virtsaputkivamma), ja tällöin korvaus määrätään näitä kudonvaurioita koskevan suosituksen perusteet huomioiden.

Lievät lantion pehmytkudosvammat mukaan lukien vakaat häpyluun kaaren ja lantiosiiven reunan murtumat paranevat 1–6 viikossa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lantion murtumat liitännäisvammoineen paranevat 1–6 kuukauden kuluessa ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään lantion vamman perusteella tuomittua korvausta.

8.2 Ristiluun vammat

Ristiluun murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (putoaminen korkealta).

Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma syntyvät tavallisesti kaatumisen seurauksena. Ristiluun ja häntäluun murtumat ovat yleensä paranemisen suhteen vakaita ja niistä aiheutuu tilapäistä haittaa kipuna ja särkynä 2–6 viikon ajaksi.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
07, 09, 10–12	8	1050	522	950	901	532	2000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
532	532	579	950	1480	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat tyypilliset häntäluun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.3 Reisiluun yläosan murtuma

Reisiluun yläosan murtuma (reisiluun kaulan murtuma, reisiluun yläpään luu-ulokkeiden eli sarvennoisten kautta tai niiden alapuolelta kulkeva murtuma) syntyy lonkan päälle kaatumisen seurauksena. Se on tyypillisesti luuston yleiseen kalkkikatoon liittyvä, iäkkään ihmisen murtuma, mutta voi syntyä putoamisen tai liikenneonnettomuuden seurauksena nuoremmillekin.

Reisiluun yläosan murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella ja liukuruuvi-ydinnaulayhdistelmällä. Sarvennoisten alapuolinen murtuma kiinnitetään joskus salpaydinnaulalla. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Iäkkäillä ihmisillä paikaltaan poissiirtynyt reisiluun pään murtuma hoidetaan puolitekonivelleikkauksella. Puolitekonivelellä hoidetusta murtumasta aiheutuu kipua 3–4 viikon ajan.

Vaikeaan reisiluun yläosan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (is-kiashermon vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittänyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	22	3614	1376	3500	1238	861	7636

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
971	1888	2923	3500	4161	5550	7391

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset reisiluun yläosan murtumat painottuen kohtalaisiin ja vakaviin reisiluun yläosan murtumien. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.4 Reisiluun varren murtuma

Reisiluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella ja yleensä (salpa)ydinnaulausta käyttäen. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan (osapainovaraus 2–3 kuukautta).

Vaikeaan reisiluun varren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (reisihermon tai reisivaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luun siirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa jäädä pysyvä haitta (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	6	3341	2787	2915	3201	206	8510

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
206	206	1551	2915	4752	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset reisiluun varren murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.5 Reisiluun alaosan murtuma

Reisiluun alaosan murtuma (nivelnastan yläpuolinen tai nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma). Iäkkäille ihmisille (luun kalkkikatoon liittyen) murtuma voi syntyä kaatumisen yhteydessä polven vääntyessä.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella käyttäen kiintokulmanaulaa, levy-ruuvikiinnitystä tai (polvinivelestä käsin asetettavaa) salpaydinnaulaa. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvitueella 6 viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinni-

tyksen osittainen peittäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammas- ta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vai- keutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan ly- hentymä, pitkittänyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Aineistoon sisältyy 3 korvausta reisiluun alaosan murtumasta (2153, 4307 ja 6169 euroa). Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaike- usasteeltaan erilaiset murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoitu- neiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.6 Polvilumpion murtuma

Polvilumpion murtuma syntyy yleisimmin polvilleen kaatumisen seura- uksena tai liikenneonnettomuudessa polven iskeytyessä kojelautaan.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihyl- sällä tai saranapolvituella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä, ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen jänni- telankasidosta. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsihylsällä tai saranapolvituella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä, ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtu- masta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	10	1687	978	1723	1333	162	3362

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
162	198	936	1723	2269	3316	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapaus- ten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.7 Polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvilumpion sijoiltaanmeno syntyy polven venähdysvamman seurauk- sena. Siihen voi liittyä verinivel.

Polvilumpion sijoiltaanmeno hoidetaan paikalleen asettamisella ja lumpiota tukevalla polvituelle. Jos nivelkapselirepeämä on laaja tai sijoiltaanmenoon liittyy murtuma, hoitona on leikkaus. Leikkauksen jälkeen polvessa käytetään polvitukea kuuden viikon ajan.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Polvilumpion sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä, ellei ole kysymys rakenteellisen vian aiheuttamasta lumpion sijoiltaanmenosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	5	1150	1001	1064	1291	514	2776

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
514	514	526	1064	1817	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polvilumpion sijoiltaanmenot. Alimpia korvauksia (514 ja 538 euroa) lukuun ottamatta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.8 Polven nivelsiteiden revähdys

Polven nivelsiteiden venähdys tai revähdys syntyy polven venähdysvammaman seurauksena. Eturistisiteen revähdykseen liittyy yleensä verinivel. Polven sivusiteiden venähdys- tai revähdysvammaan liittyy usein nivelkierukkarepeämä.

Polven nivelsiteen venähdysvamma, jossa polvi on tukeva ja johon ei liity veriniveltä, hoidetaan polvituelle (3–6 viikon ajaksi). Niissä tapauksissa, joissa nivel on epätukeva ja on epäily nivelen sisäisestä vammasta (verinivel), hoitona on niveltähystys ja noin kuukauden kuluttua suoritettu ristisiteen korjausleikkaus. Nivelsidevamma paranee 3–6 kuukaudessa.

Haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä 2–4 viikon ajan. Kyynärsauvoja joutuu käyttämään 2–6 viikon ajan. Vamma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	44	2450	2311	2140	1971	280	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
343	549	1096	2140	3067	4000	5398

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven nivelsiteiden revähdykset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.9 Sääriluun yläosan murtuma

Sääriluun yläosan murtuma (nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihoidolla tai leikkauksella käyttäen ruuvikiinnitystä. Polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi, ja raajan kuormittaminen sallitaan vain osapainolla paranemisen aikana. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen kulmalevy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella kuuden viikon ajaksi. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta (osapainovaraus) yleensä 3 kuukauden ajan. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtyneeseen ja pirstaleiseen murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve). Murtuma hoidetaan aina leikkauksella käyttäen kulmalevy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella kuuden viikon ajaksi. Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	12	4711	2030	4307	1679	1596	9253

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1596	1734	3815	4307	5494	8544	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat paikaltaan siirtyneisiin ja pirstaleisiin murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.10 Sääriluun varren murtuma

Sääriluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (kaatuminen, liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Paikallaan oleva murtuma hoidetaan alaraajakipsillä. Haittaa aiheuttaa 6–9 viikon kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen (salpa)ydinnaulausta tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehermion tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihassaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutumisen, luunsiirron tarve, tulehdus). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–12 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	13	3378	1200	3230	1800	1681	7197

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1681	1774	2153	3230	3953	6335	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun varren murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.11 Sääriluun alaosan murtuma

Sääriluun alaosan murtuma syntyy yleensä tasolta toiselle putoamisen seurauksena.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen levy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen nilkkanivel tuetaan saapaskipsillä tai nilkkatuella kuuden viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 1 vuoden aikana. Vaikea-asteisesta murtumasta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (pitkittänyt kivuliaisuus, nilkkanivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	5	3378	1200	3230	1800	1681	7197

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1681	1774	2153	3230	3953	6335	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun alaosan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.12 Nilkkamurtuma

Nilkkamurtuma syntyy nilkan nyrjähdysvamman seurauksena ja on tavallisimpia vapaa-aikaan ja työmatkoihin liittyviä tapaturmia.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kynnärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kynnärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtumasta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä tai ulkoista kiinnityslaitteistoa. Murtuman alkuhoitoon saattaa liittyä iho-kuolio, joka viivästyttää paranemista. Haittaa aiheutuu 4–8 viikon kynnärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtumasta jää yleensä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	29	2702	2727	2100	1346	206	15956

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
291	1050	1615	2100	2961	4200	10228

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset nilkan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.13 Nilkan nyrjähdys

Nilkan nivelsidevamma syntyy nilkan nyrjähdysten seurauksena. Siihen liittyy yleensä runsas turvotus ja usein selvästi havaittava verenpurkauma.

Nilkan nivelsidevamma hoidetaan pääsääntöisesti nilkan tukisidoksella. Tukisidoksen käytöstä aiheutuu haittaa 4–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä on 2–4 viikon ajan. Nilkan nivelsidevammoista ei yleensä jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	14	630	264	549	422	300	1077

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	312	410	549	832	1077	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä nilkan nyrjähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste nilkan nyrjähdyksestä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9 Selkärangan ja selkäytimen vammat

9.1 Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma

Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma syntyy niskaan kohdistuvan voiman seurauksena (pään kohdistunut isku, peräänajokolari, putoaminen päälleen). Tyypillinen niskan retkahdusvamma syntyy peräänajokolarin yhteydessä, kun pää ei ole tuettuna niskatukeen. Välittömästi vamman jälkeen löydökset ja oireet (tunnusteluarkuus, niskakipu) ovat tyypillisesti vähäiset tai puuttuvat kokonaan mutta ilmaantuvat 24 tunnin kuluessa.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Kaularangan venähdys- tai retkahdusvamma paranee oireenmukaisella hoidolla (kipulääke, pehmyt kaulatuki muutaman päivän ajaksi) 2–6 viikon kuluessa. Siitä ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	16	1111	753	896	892	215	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
215	221	608	896	1500	2407	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kaularangan venähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.2 Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma aiheutuu pään voimakkaasta retkahdusliikkeestä tai päälleen putoamisesta. Vammasta voi aiheutua selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 9.5).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma vaatii paikalleen asettamisen ja mahdollisen leikkaushoidon lisäksi tukikauluksen tai kalloon kiinnitettävän kehikon ("pyhimyskehä") käyttöä kolmen kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä jää enintään vähäistä pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	19	3939	2813	3000	3085	600	11309

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
600	1064	2056	3000	5141	8225	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kaularangan nikaman sijoiltaanmenot ja murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähdän.

9.3 Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma

Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma syntyy selkärangan kohdistuvan voiman seurauksena (selkään kohdistunut voimakas isku, nokkakolari, putoaminen katolta tai telineeltä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 1–2 viikon ajan. Vamma paranee oireenmukaisella hoidolla 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Aineistoon ei sisälly yhtään rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvammaa.

9.4 Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Rinta- ja lannerangan nikaman murtuman aiheuttaa yleensä voimakas retkahdusliike tai putoaminen korkealta. Rintarangan alueen murtuman seurauksena saattaa olla selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 9.5).

Rinta- ja lannerangan nikaman murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vamma vaatii yleensä leikkaushoitoa ja aina selkärankaan tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoidon) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	38	1086	3714	3276	2353	319	21000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
966	1360	2219	3276	4572	7480	13747

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset rinta- ja lannerangan nikamien sijoiltaanmenot ja murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.5 Selkäytimen tai hermojuurien vaurio

Selkäytimen tai hermojuurien vauriot syntyvät selkärangan nikaman sijoiltaanmenon tai murtuman seurauksena.

Selkäytimen tai hermojuurien vaurio aiheuttaa halvausoireita ja selkärangan liikevajausta. Vamma vaatii leikkauksellista korjausta ja pitkän sairaala- sekä kuntoutuslaitoshoidon. Vamma paranee 3 kuukauden – 2 vuoden kuluessa, ja siitä jää aina pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	13	16452	7860	16151	13392	5141	30843

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
5141	6099	10459	16151	23851	28906	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat erityyppisiä selkäydinvammoja. Vammaa koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella selkäytimen vammasta tuomitun alimman korvauksen suuruista korvausta (5141 euroa) on pidettävä yleiseen korvaustasoon nähden liian alhaisena. Muilta osin tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10 Sisäelinvammat

10.1 Sydämen vamma

Sydämen vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus).

Vammasta aiheutuu kipuja ja toiminnallista haittaa. Sydämen ruhjevamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean

ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	17	5773	2551	5141	3060	2000	11205

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2000	2193	4307	5141	7367	10855	.

Aineistoon on valikoitunut lähes yksinomaan sydämen pistovammoja, jotka edustavat vaikeimpia sydämen vammoja. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste sydämen vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustason nähden.

10.2 Keuhkon vamma

Keuhkon vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus). Se on usein potentiaalisesti hengenvaarallinen. Siihen voi liittyä nopeasti ilmenevää hengitysvajaausta, verenpaineen laskua ja verenvuotoa keuhkopussin onteloon tai keuhkon painuminen kasaan. Vamma vaatii aina sairaalahoitoa.

Keuhkon vammasta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Keuhkon ruhjevamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	113	2685	1621	2500	1730	560	7844

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
861	1031	1500	2500	3230	4809	7000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset keuhkovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste

keuhkon vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10.3 Vatsaontelon sisäiset vammat

Vatsaontelon sisäinen tai vatsakalvon takaisen tilan (retroperitoneaalitila) vamma syntyy vatsaonteloon tai selkään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, putoaminen korkealta, puukotus).

Vamman vaikeusaste vaihtelee suuresti vamman aiheuttaman vaurion laadusta riippuen. Vatsaontelon seinämään voi tulla lihasruhjeita tai verenvuoto (suoran vatsalihaksen lihastupen sisäinen verenvuoto). Vatsaontelon seinämän kerrokset lävistävä pistovamma vaatii yleensä leikkaushoitoa (vatsaontelon avauksen) sisäisten vammojen arvioimiseksi. Tavallisimmat tylpän vamman seuraukset ovat pernan (S36.0) tai maksan repeämät (S36.1) ja haiman ruhjevamma (S36.2). Selkään kohdistuneen iskun tai putoamisen seurauksena on yleensä munuaisen ruhje tai eriasetiset repeämät (S37.0). Tavallisimmat pistovammat kohdistuvat maksaan, sappiteihin, pernaan ja palleaan sekä suoliliepeeseen tai suoleen. Sekä tylpät että terävät vatsaontelon sisäiset vammat edellyttävät lähes poikkeuksetta sairaalahoitoa.

Vatsaontelon sisäisestä vammasta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vatsaontelon avausleikkauksesta toipuminen kestää 6 viikkoa – 3 kuukautta. Haiman, sappiteiden ja suolen vammoista paraneminen saattaa kestää 3 kuukaudesta vuoteen, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi lievä pernan tai maksan ruhje, vähäinen verenvuoto. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi pernan puukonpisto- tai ruhjevammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi pernan poistamista tai maksan osittaista poistamista edellyttävät vammat, haiman, sappiteiden sekä suolen vammat.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	83	3696	2606	3230	2347	108	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
846	1210	2153	3230	4500	7170	8000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vatsaontelon sisäiset vammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste vatsaontelon sisäisistä vammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11 Traumaattiset amputoitumiset

Raajan tai sen osan traumaattinen amputoituminen on ulkoisen leikkaavan väkivallan seurausta. Amputaatio voi olla välttämätöntä myös silloin, kun raaja tai sen osa on vaurioitunut (ruhjova väkivalta, paleltuma, sähköpalovamma) siten, että sen elinkyky on niin pahoin järkkynyt, ettei sitä voi palauttaa.

Irtilleikkautunut raajan osa voidaan joissakin tapauksissa istuttaa takaisin paikoilleen (replantaatio). Amputaation ja takaisinistutuksen jälkeiseen paranemiseen liittyvä tärkein ero on toimenpiteestä toipumiseen ja tilan vakiintumiseen kuluva aika. Amputaation jälkeen paraneminen on nopea (1–2 kuukautta), kun taas takaisinistuttamisen jälkeinen toipumisaika on pitkä (6 kuukautta – 2 vuotta). Tavallisimmat amputaatiot ovat sormi-, varvas-, jalkaterä-, sääri- ja reisiamputaatiot.

Amputaatiosta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–2 kuukauden ajaksi. Alaraaja-amputaation (reisi, polvi, sääri) jälkeen kävelyharjoitukset aloitetaan ilmalastaproteesin kanssa 1–2 viikon kuluttua. Liikkumiseen liittyvää haittaa on 1–3 kuukauden ajan. Varsinainen käyttöproteesi tehdään noin kuukauden kuluttua.

Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvää haittaa, joka voi amputoituneesta kehonosasta riippuen olla erittäin suurta. Amputaatiosta aiheutuva tilapäinen haitta jää tähän nähden useimmiten melko vähäiseksi, sillä amputaatiohaava paranee nopeasti ja vahinkoa kärsineen tila vakiintuu muutoinkin yleensä suhteellisen nopeasti amputoitumisen jälkeen.

11.1 Sormen amputoituminen

Sormen amputaatio saattaa olla seurauksena vaikea-asteisesta sormen kärkiosan ruhjevammasta, jossa sormen takaisinistutus ei ole mahdollista. Sormen amputaatio paranee nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuva ohimenevä haitta aiheutuu haavakivusta ja särystä. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista ja amputoitujen sormien lukumäärästä. Vaikeinta haittaa edustaa hallitsevan käden peukalon täydellinen amputoituminen.

Sormen takaisinistutus (peukalon irtoaminen tyviosastaan, 2.–5. sormi keskiniveltasosta tai tyviosastaan) on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan alle 12–24 tunnin kuluttua vammasta. Paraneminen tapahtuu 3–6 kuukau-

desa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu sormen tunnottomuudesta ja mahdollisesta kipuherkkyydestä. Vammasta voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	37	4003	2563	3445	3886	538	10767

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
628	1021	2000	3445	5886	8102	8829

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset amputoitumiset. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste sormen amputaatiosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11.2 Ranteen amputoituminen

Ranneamputaatio on harvinainen ja seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta, jossa takaisinistutus ei ole mahdollista. Paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuu tilapäistä haittaa haavakivusta ja särystä noin 2–4 viikon ajan. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista (hallitseva vai heikompi käsi). Siitä jää aina pysyvä haitta.

Ranteen takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluessa vammasta. Takaisinistutetun ranteen paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu käden tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja mahdollisesta kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään ranteen amputoitumisen perusteella tuomittu korvausta.

11.3 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä

Varvas- ja jalkateräamputaatio on yleensä seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta tai paleltumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä sekä liikkumisen vaikeutumisesta paranemisen ajan.

Jalkaterän takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin

kuluttua vammasta. Takaisinistutetun jalkaterän paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu jalan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Liikkuminen on vaikeutunut 3–6 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa. Varpaiden takaisinistutusta ei yleensä tehdä.

Aineistoon sisältyy 2 alaraajan nilkasta tai jalkaterästä amputoitumisen perusteella tuomittua korvausta (8614 ja 3230 euroa).

11.4 Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä

Reisi- ja sääriamputaatio on seurausta vaikea-asteisesta raajan ruhjevammasta (ampumavamma, sähköisku, murskavamma) tai palo- tai palletumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa, ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä paranemisen ajan. Liikkuminen on vaikeutunut 1–3 kuukauden ajan. Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvä haitta.

Alaraajan takaisinistutus reiden tai säären alueelta tapahtuneen irtileikkautumisen jälkeen on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoidon aloitus päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun alaraajan paraneminen tapahtuu 3 kuukaudessa – 2 vuodessa, ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu raajan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Liikkuminen on vaikeutunut 3–12 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu aina pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kaksi alaraajan reidestä amputoitumisen perusteella tuomittua korvausta (13 828 ja 22 611 euroa) sekä yksi säärestä amputoitumisen perusteella tuomittu korvaus (20 562). Kahdessa tapauksessa teko-aseena oli käytetty ampuma-asetta. Kolmannessa tapauksessa molemmat alaraajat oli jouduttu amputoimaan vaikean murskavamman vuoksi. Ottaen huomioon tapauksien vaikeusaste korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11.5 Päänahan irtirepeäminen

Päänahan irtirepeäminen paranee 6–12 viikossa. Osittain irtirepeytyneen päänahan voi kiinnittää takaisin ompeleilla (voidaan verrata päänahan haavan ompeluun). Kokonaan irtirepeytyneen päänahan takaisinistutus on joskus mahdollinen. Mikäli takaisinistutusta ei voida tehdä, korjaus tehdään ihonsiirrettä käyttäen. Haittaa aiheutuu huomattavana kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–3 kuukauden ajan. Siitä aiheutuu todennäköisesti myös pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään päänahan irtirepeämistä. Tutkimusaineiston ulkopuolelta on kuitenkin löydettävissä seuraava tapaus:

Vahinkoa kärsineen hiukset kiertyneet pyörivän akselin ympärille, jonka seurauksena vahinkoa kärsineen päänahka on revennyt irti ja käsi murtunut. Vammat ovat edellyttäneet voimakkaan kipulääkityksen käyttöä yli puolen vuoden ajan. Korvaus tilapäisestä haitasta 10 000 euroa.

11.6 Korvalehden tai nenän irtirepeäminen

Korvalehden osittainen irtirepeäminen hoidetaan yleensä typistämällä. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytynyt korvalehti voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Korvalehden typistämisen jälkeen paraneminen tapahtuu nopeasti 1–3 viikon kuluessa. Vammasta aiheutuu kipua ja haittaa 1–3 viikon ajaksi. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin ja siitä aiheutuu kipua ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Korvalehden irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää haittaa.

Nenän osittainenkin irtirepeäminen saattaa vaatia korjausleikkauksia ihokielekettä käyttäen. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytynyt nenä voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin, ja siitä aiheutuu kipua ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Nenän irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto (korvalehden irtirepeämiä)

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	9	1504	1107	969	1872	431	3500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
431	431	502	969	2374	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset korvalehden irtirepeämiset. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapauksien vaikeusaste korvalehden irtirepeämisestä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12 Kipu ja särky, joihin ei liity kudonvauriota

Suosittelun lähtökohdaksi on, että *kudonvaurioon liittyvät kivun ja säryn tuntemukset on huomioitu kudonvauriota koskevassa suosituksessa*. Vammaan tyypillisesti liittyvä kipu ja särky muodostaa siis osan vamman aiheuttamasta tilapäisestä haitasta.

Joissakin tapauksissa vammaan liittyvä kipu tai särky on huomattavassa epäsuhdassa varsinaiseen kudonvaurioon nähden. Näitä poikkeuksellisia tapauksia varten suositukseen sisältyy erilliset suositukset kivusta ja särystä.

Oikeuskäytännössä on ollut havaittavissa, että kipua ja särkyä koskevia suosituksia sovelletaan kudonvauriota koskevan suosituksen ohella. Kipua ja särkyä koskevia suosituksia ei kuitenkaan ole tarkoitettu sovellettavaksi yhdessä kudonvauriota koskevan suosituksen kanssa, vaan ainoastaan silloin, kun kudonvaurio ei muodosta mielekästä lähtökohdaksi tilapäisen haitan korvauksen suuruuden arvioimiselle.

12.1 Kipu, johon ei liity kudonvauriota

Yksinomaan kipua koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineelle *ei ole aiheutunut todettavia kudonvaurioita*, mutta vahingonkärsijään kohdistuneen teon tiedetään lääketieteellisten kokemussääntöjen perusteella aiheuttavan kipua. Kipua koskevaa suositusta voidaan soveltaa myös silloin, kun vahinkoa kärsineelle on syntynyt kudonvaurioita, mutta teosta aiheutunutta kipua on pidettävä näihin kudonvaurioihin nähden pääasiallisena vammana. Kipua koskevaa suositusta ei tule soveltaa kudonvauriota koskevan suosituksen lisäksi, sillä kudonvauriota koskeva suositus sisältää kudonvaurioon liittyvän kivun.

Kivulla tarkoitetaan suosituksissa äkillistä epämiellyttävää tuntemusta, joka liittyy välittömästi henkilövahingon aiheuttaneeseen tapahtumaan. Kipu on luonteeltaan lyhytaikaista, ja se alkaa laantua varsin nopeasti kipua aiheuttavan teon päättymisen jälkeen. Pitkien kiputilojen osalta korvauksen suuruus on tarkoitettu arvioitavaksi särkyä (12.2) koskevien suositusten perusteella.

Kivun suuruuteen vaikuttavat erityisesti:

- kudokseen kohdistuvan mekaanisen voiman energia
- kudonkontaktin kesto tai toistojen lukumäärä
- kudoksen tuntoherkkyys

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettua *lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi tukistaminen sekä lyönti kasvoihin avokämmenellä. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettua *voimakasta lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi potku sukuelimiin tai sääriluuhun, voimakas tukistaminen, hermopäätteiden painelu sekä kivulias sukupuoliyhdyntä. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettua *erittäin voimakasta ja hetkellistä pitkä-*

aikaisempaa kipua aiheuttavat esimerkiksi toistuvat kivuliaat sukupuoliyhdyntät. Myös kidutukseen verrattava menettely sekä epäonnistuneen nukutuksen seurauksena kesken leikkauksen tapahtunut herääminen aiheuttavat tässä kohdassa tarkoitettua kipua.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	206	417	560	225	350	46	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
81	100	150	225	500	800	1500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat käytännössä kohtalaisen vaikean ja sitä lievemmän akuutin kivun painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen lieviin tapauksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kivusta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12.2 Särky, johon ei liity kudonvauriota

Yksinomaan särkyä koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineellä ei ole todettu merkittävää kudonvauriota, mutta syy-yhteyttä henkilövahingon ja säryn välillä pidetään kaikesta huolimatta näytettynä. Vaikeampien kiputilojen osalta tämä edellyttää yleensä, että kiputilaa on edeltänyt jonkinlainen kudonvaurio, jonka yhteydessä syntynyt hermovaurio selittäisi aiheutuneen kiputilan.

Säryllä tarkoitetaan *pitkäaikaisempaa* vahinkotapahtumaa seuraavaa kiputilaa. Särky aiheuttaa tilapäistä haittaa epämiellyttävänä tuntemuksena, joka vaikeuttaa normaalia elämää. Suosituksessa tarkoitettu särkytila voi kestää muutamista päivistä useisiin kuukausiin. Särkytila voi myös jäädä pysyväksi.

Säryn vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- kivun voimakkuus
- kiputilan kesto

Koska kipu on subjektiivinen kokemus, sen voimakkuutta on vaikea kuvata objektiivisesti. Suosituksissa kivun vaikeusastetta on kuvattu kiputilan edellyttämän hoidon perusteella.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettu *kiputila* aiheutuu esimerkiksi sellä venähdyksestä. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettu *voimakas kiputila* aiheutuu esimerkiksi genitaalialueen palovammasta silloin, kun kiputilaa on pidettävä aiheutuneeseen kudonvaurioon nähden pääasiallisena

vammana. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettu *sietämätön kiputila* aiheutuu esimerkiksi hermovauriokivusta.

Vuosien 2007 ja 2009 tutkimusaineistoon sisältyy kaksi selkeästi pitkäaikaista kiputilaa koskevaa ratkaisua:

Vahinkoa kärsineen selkäsairaus oli pahentunut häneen kohdistuneen pahoinpitelyn seurauksena. Vahinkoa kärsineelle oli aiheutunut erittäin voimakas kiputila, joka vaikeutti hänen jokapäiväistä elämäänsä ja edellytti voimakkaiden kipulääkkeiden käyttöä. Korvaus tilapäisestä haitasta 3 500 euroa. Korvausta alentavana tekijänä otettiin huomioon vahinkoa kärsineen vahinkoa edeltävä kiputila.

Vahinkoa kärsinyt on saanut pohjehermon vaurion luodin osuman seurauksena. Vahinkoa kärsineelle on aiheutunut erittäin voimakas kiputila, joka on edellyttänyt hermostokipulääkityksen käyttöä. Korvaus tilapäisestä haitasta 6 100 euroa.

13 Mielenterveyden häiriöt

13.1 Akuutti stressireaktio

Akuutti stressireaktio on epätavallisen voimakkaaseen traumaattiseen tapahtumaan (esimerkiksi vakavan väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus) liittyvä psyykinen seuraamus.

Tyypillistä sille on tunnin kuluessa traumaattisesta tapahtumasta kehittyvät yleistyneen ahdistuneisuushäiriön fyysiset (muun muassa sydämentykytys, hikoilu, vapina) ja psyykkiset oireet (muun muassa pyöräyttävä, huumaava, sekava tai horjuva olotila, tunne ympäristön epätoivellisuudesta, kuolemanpelko). Lisäksi ilmenee esimerkiksi vetäytymistä tavanomaisista sosiaalisista tilanteista, huomiokyvyn kaventumista, suuttumusta tai yliaktiivisuutta.

Akuutti stressireaktio on yleinen ja varsin vakava-asteinen mutta ohimenevä reaktio poikkeuksellisen voimakkaan stressin jälkeen. Se ei välttämättä vaadi lääketieteellistä hoitoa. Oireet vaimentuvat 1–2 vuorokauden kuluessa ja kestävät yleensä enintään kolme vuorokautta.

Akuutti stressireaktio paranee pysyvää haittaa jättämättä 2–4 viikon kuluessa, ellei se jatku traumaperäisenä stressihäiriönä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	57	811	749	600	650	100	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	290	350	600	1000	1560	1916

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä akuuttia stressireaktiota. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste akuutista stressireaktiosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.2 Traumaperäinen stressihäiriö

Häiriö kehittyy viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena (1–6 kuukautta) rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen (esimerkiksi väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus), joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Traumaperäisen stressihäiriön määritelmän mukaan henkilön reaktio tapahtumaan on voimakas pelko, avuttomuus tai kauhu. Oireilun tulee yleensä olla kestänyt vähintään kuukauden, ja traumaattisen tapahtuman ja oireilun alkamisen välinen aika on yleensä alle kuusi kuukautta.

Häiriö ilmenee traumaan liittyvinä painajaisunina ja takautumina, tunteiden ja huomiokyvyn latistumisena, eristäytyneisyytenä, autonomisena ylivityytenä ja säpsähtämisreaktioina. Näihin oireisiin ja piirteisiin yhdistyy yleensä ahdistusta ja masennusta sekä mahdollisesti itsemurha-ajatuksia.

Häiriön kulku on aaltoileva, mutta useimmat toipuvat siitä. Joissakin tapauksissa tila pitkittyy ja kehittyy pysyvä persoonallisuuden muutos. Traumaperäinen stressihäiriö paranee noin puolella siitä kärsivistä siten, että oireet lievittyvät itsestään kolmessa kuukaudessa ja oireisto paranee kokonaan pysyvää haittaa jättämättä 1–3 vuodessa.

Pienellä osalla kaikista traumaperäisestä stressihäiriöstä kärsivistä potilaista voi jäädä useita vuosia kestävä pitkäaikainen oireyhtymä, ja siitä voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	153	3457	3153	2500	3000	200	20000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
730	1000	1500	2500	4500	6500	8650

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia traumaperäisiä stressihäiriöitä painottuen vaikeudeltaan ja kestoltaan kohtalaisiin häiriöihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste traumaperäisestä stressihäiriöstä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.3 Sopeutumishäiriö

Sopeutumishäiriöillä tarkoitetaan tunne-elämän häiriö- ja ahdistustiloja, jotka tavallisesti häiritsevät sosiaalista toimintakykyä ja syntyvät merkittävän elämänmuutoksen tai rasittavan elämäntapahtuman jälkeisen sopeutumisvaiheen aikana, mutta joiden kohdalla vaikeamman mielenterveyshäiriön (kuten F32–F33 Masennustila, F43.1 Traumaperäinen stressihäiriö, F41 Ahdistuneisuushäiriö, F34 Pitkäaikainen mielialahäiriö) diagnoosikriteerit eivät täyty.

Yksilöllinen alttius ja haavoittuvuus vaikuttavat sopeutumishäiriöiden ilmenemiseen ja oireisiin enemmän kuin muissa ryhmän F43 häiriöissä. Häiriötä ei kuitenkaan olisi syntynyt ilman räsitustekijää. Sopeutumishäiriö voi ilmetä yksinomaan masentuneena mielialana, ahdistuksena ja huolestuneisuutena tai näiden oireiden yhdistelmänä. Sopeutumishäiriö paranee yleensä kuudessa kuukaudessa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	18	1510	1588	1011	1492	54	5922

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
54	151	392	1011	1884	4468	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia sopeutumishäiriöitä painottuen vaikeudeltaan ja kestoltaan kohtalaisiin häiriöihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.4 Masennus

Tyypillisessä masennustilassa henkilö kärsii mielialan laskusta sekä tarmon ja toimeliaisuuden puutteesta. Kyky nauttia asioista ja tuntea niihin mielenkiintoa on heikentynyt.

Pienikin ponnistus johtaa uupumukseen. Muita tavallisia oireita ovat keskittymis- ja huomiokyvyn heikkeneminen, itsetunnon ja itseluottamuksen heikkeneminen, syyllisyyden ja arvottomuuden kokemukset, synkät ja pessimistiset ajatukset tulevaisuuden suhteen, itsetuhoiset ajatukset tai teot, unihäiriöt, ruokahalun heikkeneminen.

Mieliala ei päivittäin juuri vaihtele eikä yleensä riipu olosuhteista. Joskus masennustilaan liittyvä ahdistuneisuus, tuskaisuus ja fyysinen levottomuus voivat olla hallitsemattomia oireita kuin mielialan lasku. Mielialan muutos saattaa peittyä myös ärtyneisyyden, alkoholin liikakäytön, huomionhakuisen käyttäytymisen, lisääntyneiden pelko-oireiden, pakko-oireiden tai luulosairauden oireiden alle. Yleensä diagnoosi edellyttää, että oireita on esiintynyt vähintään kahden viikon ajan, mutta lyhyempikin aika riittää, jos oireet ovat poikkeuksellisen voimakkaita.

Lievän, keskivaikean ja vaikea-asteisen masennusjakson erottaminen toisistaan perustuu oireiden lukumäärään, laatuun ja vaikeusasteeseen. Henkilön työkyky ja sosiaalinen toimintakyky ovat suuntaa antavia masennuksen vaikeusastetta arvioitaessa, mutta ne eivät sellaisenaan ole vaikeusasteen diagnostisia kriteerejä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	83	3038	4276	1615	2285	162	32301

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	577	1077	1615	3362	6634	7907

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset masennustilat painottuen keskivaikeaan masennukseen. Vuoden 2012 aineiston perusteella masennuksesta tuomittujen korvausten tasossa voidaan havaita selkeää nousua aikaisempaan nähden. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste masennuksesta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

II Pysyvä haitta

Oikeuskäytäntö

Neuvottelukunnan keräämää laaja oikeustapausaineisto sisältää kaikki vuosina 2009–2012 pysyvistä toiminnallisesta haitasta tuomitut vahinkotapaukset sekä vuoden 2007 ensimmäisellä vuosipuoliskolla tuomitut korvaukset. Kaikkien aineisto käsittää 542 pysyvistä toiminnallisesta haitasta tuomittua vahingonkorvausta.

Yleisesti ottaen korvaus pysyvistä haitasta määrättiin vamman *haittaluokan perusteella*. Haittaluokalla tarkoitetaan tapaturmavakuutuslain 18 a §:n 3 momentissa tarkoitetun 20-portaisen haittaluokituksen mukaista, haitan vaikeusastetta kuvaavaa lukuarvoa. Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista on annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetusta haittaluokituksesta (1649/2009).

Haittaluokka oli mainittu useimmin tapauksissa, joissa tuomitun korvauksen summa oli verraten suuri. Vähintään 5 000 euron suuruissa korvauksissa haittaluokka oli määritelty 72 prosentissa tapauksista, kun osuus kaikissa vahinkotapauksissa oli 50 prosenttia. Johtopäätöksenä voidaankin todeta, että haittaluokituksen mukaista määrittelyä käytetään hyvin yleisesti tapauksissa, joissa aiheutuneelle haitalle voidaan luontevasti suorittaa haittaluokituksen mukainen määrittely.

Tapauksissa, joissa haittaluokka oli määritelty, oli lähes poikkeuksetta sovellettu *liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita*. Tämä käy ilmi alla olevasta taulukosta, jossa on esitetty aineistossa havaittu korvaustaso suhteessa liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden vuoden 2011 korvaustaulukkoon haittaluokan mukaan.

HAITTA- LUOKKA	TAPAUK- SIA (N)	LIIKENNEVAHIN- KOLAUTAKUN- NAN NORMIT JA OHJEET (EUR) ¹	NEUVOTTELU- KUNNAN AI- NEISTO (MEDI- AANI, EUR) ²
1	52	3 400	3 132
2	56	6 800	6 284
3	34	10 200	9 898
4	40	13 600	12 718
5	11	17 000	14 667
6	7	20 400	19 515
7	5	23 800	23 100
8	6	27 200	24 620
9	4	30 600	29 219
10	6	34 000	30 447
11	5	37 400	34 483
12	5	40 800	39 000
13	1	44 200	42 125
14	.	47 600	.
15	5	51 000	48 750
16	4	59 840	54 867
17	1	69 360	69 188
18	3	79 560	74 691
19	1	90 440	90 323
20	11	102 000	98 901

¹ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2011, 18-vuotias.

² Korvausten mediaani, ikävähennys poistettu. Jos ikä ei selvinnyt tuomiosta, oletettiin vahinkoa kärsineen iäksi 37 vuotta (aineiston keskiarvo).

Neuvottelukunnan aineiston perusteella on siis selvää, että tuomiois-
tuimissa pysyvän toiminnallisen haitan korvaustaso määräytyy lähes yk-
sinomaan liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisesti.
Korkein oikeus on aikaisemmin hyväksynyt, että liikennevahinkolauta-
kunnan normeja ja ohjeita voidaan käyttää aineettoman vahingon suu-
ruuden määrittämiseen (KKO 1979 II 76).

Aineistossa esiintyvään korvaustasoon liittyy muutamia epävarmuus-
tekijöitä. Ensinnäkin, huomattavasta tapausmäärästä huolimatta, neu-
vottelukunnan aineistoon ei sisällynyt kaikkia haittaluokkia koskevia
ratkaisuja, koska aineiston sisältämät haitat jakaantuvat epätasaisesti eri
haittaluokkien välillä. Kaikista haittaluokista ei siis neuvottelukunnan
aineiston perusteella voitaisi antaa suositusta.

Toiseksi neuvottelukunnan aineiston luotettavuutta vähentää se, että
vahinkoa kärsineen ikä, joka on lain mukaan otettava huomioon korva-
usta harkittaessa, oli mainittu tai luotettavasti pääteltävissä vain noin 48
prosentissa kaikista tapauksista. Yllä esitetystä tarkastelusta tuntematon
ikä on korvattu aineistoon perustuvalla laskennallisella arviolla, mutta
ratkaisu on voinut aiheuttaa joidenkin haittaluokkien osalta vääristymää.

Oikeuskäytännön lisäksi henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan tulee kiinnittää huomiota myös muuhun *korvauskäytäntöön*. Merkityksellinen korvauskäytäntö muodostuu lähinnä liikennevahinko- ja potilasvahinkolautakunnan käytännöstä.

Muu korvauskäytäntö

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet ovat olleet käytössä vuodesta 1960 alkaen. Lautakunnan kokouksessa 21.3.1963 on vahvistettu laskusääntö korvauksen suuruuden laskemista varten. Laskusäännön kerrotaan perustuneen tuomioistuinratkaisuista kerättyyn aineistoon. Siitä ei kuitenkaan ole tietoa, kuinka laaja kerätty aineisto oli tai miten sitä hyödynnettiin laskusääntöä laskettaessa.¹¹

Liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita on tarkistettu useaan otteeseen. Vakiintuneeksi on muodostunut käytäntö, jossa niitä tarkistetaan vuosittain vastaamaan lähinä muutoksia rahanarvossa. Merkittävämpi muutos lautakunnan normeissa ja ohjeissa tapahtui vuonna 2006, kun haittaluokkien 16–20 korvaustasoja korotettiin suhteessa muihin haittaluokkiin. Lautakunta seuraa jatkuvasti oikeuskäytäntöä, mutta korkein oikeus ei ole toistaiseksi antanut yhtään pysyvän haitan korvaustasoa koskevaa ennakkopäätöstä kosmeettisen haitan korvausta lukuunottamatta (KKO 2012:100). Tiedossa ei myöskään ole tapauksia, joissa korkein oikeus olisi nimenomaisesti ottanut kantaa liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista ilmi käyvien korvaustasojen asianmukaisuuteen.

Lautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot määräytyvät haittaluokissa 1–15 siten, että normikorvaus kerrotaan haittaluokan lukuarvolla. Korvausasteikkoja on kaksi, *nuoren henkilön korvausasteikko* alle 18-vuotiaille ja *perusasteikko* yli 18-vuotiaille. Vuonna 2014 perusasteikon normikorvaus on 3 550 euroa haittaluokalta. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 5 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 17 750 euroa (5 * 3550).

Haittaluokissa 16–20 korvaus määräytyy siten, että perusasteikon mukaista normikorvausta korotetaan 10 %-yksiköllä jokaista haittaluokan 15 ylittävää haittaluokkaa kohden. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 18 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 83 070 euroa (18 * 3550 * 1,3).

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukainen korvausmalli on pääosin aritmeettinen eli kahden perättäisen haittaluokan

¹¹ *Pentti Lehtola*, "Liikennevahinkolautakunnan suosituksista ja normeista", *Lakimies* 84, nro. 4–5 (1986), 587.

mukaisen korvauksen erotus on vakio. Haittaluokissa 16–20 korvausmalli on kaksinkertainen aritmeettinen jono. Ensimmäisen aritmeettisen jonon mukaiset jäsenet 16–20 kerrotaan toisen aritmeettisen jonon jäsenillä 1–5 (1,1; 1,2; ... 1,5). Korvausmalli eri korvaustasojen keskinäiset suhteet voidaan esittää seuraavasti:

HAITTA-LUOKKA	× 1. HAITTA-LUOKAN KORVAUS
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	17,6
17	20,4
18	23,4
19	26,6
20	30

Vahinkoa kärsineen ikä otetaan huomioon siten, että normikorvauksesta vähennetään 18–65 vuotiailla 1 % kutakin 18 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Ikäryhmässä 65–75 ikävähennys on 47 % ja 2 % kutakin 65 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Yli 75-vuotialta tehdään maksimivähennys 67 %.

Korvausta määrättäessä vahingon kärsijän ikänä pidetään vahingon tapahtumahetken ikää lisättynä yhdellä (*laskennallinen ikä*). Tämä perustuu siihen, että vammautuneen terveydentila vakiintuu tyypillisesti yhden vuoden kuluessa vammautumisesta, minkä jälkeen hänen jäljelle jäävä haittansa voidaan katsoa pysyväksi.

Pysyvän toiminnallisen haitan lisäksi liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet sisältävät erillisen normiston pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta. Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle toiminnallisen haitan lisäksi kosmeettista haittaa, korvaus kosmeettisesta haitasta suoritetaan toiminnallisen haitan korvauksen lisäksi.

Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle erityistä elämänlaadun heikentymistä, hänelle määrättävää korvausta voidaan korottaa liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa määriteltyjen korotuskertoimien perusteella (1,1; 1,3; 1,5).

Tapaturmavakuutuslaki

Tapaturmavakuutuslain perusteella työntekijälle voidaan suorittaa haittarahaa työtapaturman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta.

Yleisellä haitalla tarkoitetaan tapaturman aiheuttamaa toimintakyvyn alenemista. Haittaraha on korvausta aineettomasta vahingosta, kuten vahingonkorvauslaissa tarkoitettu pysyvän haitan korvauskin. Haittaraha ei sitä vastoin ole korvausta työkyvyn alentumisesta, hoidon ja avun tarpeesta eikä muustakaan vahingosta, josta on säädetty erikseen korvaus.

Tapaturmavakuutuslain mukaisen haittarahan korvaustasojen laskuperusteet käyvät ilmi tapaturmavakuutuslain 18 d ja 18 e §:stä (1693/2009).

Ensin määritetään vuotuisen haittarahan suuruus. Tapaturmavakuutuslain 18 d §:n mukaan haittarahan suuruus vuodessa on tiettyä haittaluokkaa vastaava prosenttiosuus tapaturmavakuutuslain 28 §:n 6 momentissa tarkoitettusta vähimmäisvuosityöansiosta. Vuosikorvauksen laskemisessa käytetyt prosenttiosuudet vähimmäisvuosityöansiosta ovat:

HAITTALUOKKA	PROSENTTIOSUUS
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Taulukosta käy ilmi, että tapaturmavakuutuslain mukainen korvausmalli on progressiivinen. Toisin sanoen korvaustasot kasvavat nopeamassa tahdissa kuin haittaluokat. Ero pienimmän ja suurimman korvauksen välillä on yli 50-kertainen, vaikka haittaluokitus on vain 20-portainen. Korvausmalli ei ole puhtaan geometrinen, mikä edellyttäisi sitä, että kahden peräkkäisen haittaluokan korvauksen suhde olisi vakio. Kokonaisuutena korvausmalli kuitenkin vastaa sellaista lukujonoa, jossa kahden peräkkäisen luvun suhde on 1,24.

Järjestelmässä korvaustasoja korotetaan automaattisesti joka vuosi. Tapaturmavakuutuslain 60 §:n mukaan vähimmäisvuosityöansiota tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssa tarkoitetulla palkkakertoimella, jossa huomioidaan palkkatason muutos painokertoimella 0,8 ja hintatason muutos painokertoimella 0,2. Vuonna 2014 vähimmäisvuosityöansio on 12 440 euroa, joten vuosittaisen haittarahan suuruus vaihtelee 143,06 euron ja 7 464 euron välillä.

Jos haittaraha suoritetaan kertakaikkisena, kertakorvaus lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi. Tässä otetaan huomioon työntekijän tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä tapaturman sattuessa. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta. Tarkemmat säännökset kertakorvauksen pääoma-arvon määrittämisestä on annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (1303/2010).

Käytännön korvaustoiminnan tarpeita varten tapaturmavakuutuslaitosten liitto julkaisee vuosittain taulukon, jossa on valmiiksi laskettu kertakorvauksen suuruus sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti.

Tapaturmavakuutuslaissa ei ole erillisiä säännöksiä pysyvän kosmeettisen haitan haittarahasta, vaan vammaan liittyvä kosmeettinen haitta otetaan huomioon haittaluokkaa määrättäessä. Tapaturmavakuutuslain nojalla tuomittavissa korvauksissa mahdollinen kosmeettinen haitta otetaan huomioon yhtenä kokonaishaittaan vaikuttavana tekijänä.

Kahden tai useamman vamman aiheuttama kokonaishaitta (K) laskeetaan yhdistämällä yksi haittaluokka (A) toiseen haittaluokkaan (B) kaavalla

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Jos henkilöllä todetaan kaksi erillistä vammaa, joiden aiheuttamat toiminnanvajaukset sijoittuvat erikseen arvioituna esimerkiksi haittaluokkiin 10 ja 5, henkilön kokonaishaitaksi tulee haittaluokka 13. Jos taas henkilöllä olisi haittaluokan 10 mukainen toiminnallinen haitta, johon liittyy haittaluokan 10 mukainen kosmeettinen haitta, hänen kokonaishaittansa olisi haittaluokka 15.

Tapaturmavakuutuslain järjestelmässä toiminnanvajauksen aiheuttama erityinen elämänlaadun heikentyminen ei ole peruste korottaa korvausta. Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon vahinkoa kärsineen yksilöllisiä olosuhteita.

1 Pysyvä toiminnallinen haitta

Neuvottelukunnan aineiston perusteella pysyvää toiminnallista haittaa koskevat korvaukset määräytyvät käytännössä liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisesti, jos haitan asteen määrittelyssä voidaan soveltaa haittaluokituksen mukaisia määrittelyjä. Aineiston perusteella ei kuitenkaan voida sanoa, vastaako jotain tiettyä yksittäistä vammaa koskeva oikeuskäytäntö liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista ilmi käyvää yleistä korvaustasoa.

Pysyvän haitan korvauksen määrittämisessä voidaan käyttää apuna liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita sekä tapaturmavakuutuslain haittarahaa koskevia säännöksiä. Näiden järjestelmien korvaustasojen ja korvauksen määrittämisessä käytettävien laskusääntöjen välillä on merkittäviä eroja.¹²

¹² Ks. *Jarkko Männistö*, "Pysyvän haitan korvaustasot", *Lakimies* 107, nro 5 (2009), 799–830.

Korvauksen lopullisen suuruuden määrittelyyn tulee aina perustua tapauskohtaiseen harkintaan, jossa erilaisten vakuutusjärjestelmissä käytettyjen laskukaavojen ja kertoimien sijasta pääpainon tulisi olla sen arvioimisessa, millainen korvaus olisi tapausta *kokonaisuudessa* arvioiden oikeudenmukainen. Tuomioistuimen ulkopuolisen tahon antamat normit ovatkin vain korvausharkinnan yksi lähtökohta.

Esimerkiksi liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa käytetyt korotuskertoimet perustuvat liikennevahinkolautakunnan käsitykselle siitä, millainen vaikutus erityisellä elämänlaadun heikentymisellä tulisi olla korvaukseen. Tapaturmavakuutuslaissa tällaista korotusperustetta ei edes tunneta. Kumpikaan seikka ei estä tuomioistuinta itse ratkaisemasta sitä, millaisella määrällä peruskorvausta korotetaan, jos tuomioistuin katsoo, että edellytykset korvauksen korottamiselle täyttyvät.

Huomionarvoista on se, että *kumpikin* edellä esitellyistä järjestelmistä kytkee pysyvän haitan korvaukset tapaturmavakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettuun haittaluokitukseen. Vaikka haittaluokitusta ei ole varsinaisesti tarkoitettu käytettäväksi vahingonkorvauslaissa tarkoitettuna pysyvän haitan vakavuuden mittaamisessa, se soveltuu tähän tarkoitukseen yleisesti ottaen varsin hyvin. Haittaluokituksen mittaama tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu *yleinen haitta* on yleisesti ottaen erittäin lähellä vahingonkorvauslaissa tarkoitettua *pysyvää haittaa*.

Jotta tuomioistuinten ratkaisuja voitaisiin tulevaisuudessa paremmin hyödyntää neuvottelukunnan omien suositusten pohjana, pysyvää haittaa koskevien korvausratkaisujen perusteluihin olisi syytä kiinnittää riittävästi huomiota. Perusteluista olisi käytävä ilmi, millaiseen oikeudelliseen harkintaan tuomittu korvaus on perustunut. Perustelujen avoimuutta lisäisi se, jos niistä kävisi selvästi esille se, perustuuko ratkaisu jonkin korvausmallin soveltamiselle, sekä se, mikä on ollut ns. peruskorvaus ja millaisia korotuksia (erityinen elämänlaadun heikentyminen) ja alennuksia (ikävähennys) siihen on tehty ja miten niiden suuruus on määritelty.

2 Vähäinen pysyvä toiminnallinen haitta

Noin puolet käräjäoikeuksissa tuomituista toiminnallisen haitan korvauksista pohjautuu haittaluokituksen mukaiseen määrittelyyn. Haitan arvioiminen käytössä olevan haittaluokituksen mukaan jättää kuitenkin arvioinnin ulkopuolelle paljon vammojen jälkitiloja, joissa vahinkoa kärsineelle on jäänyt jonkinasteista toiminnallista haittaa. Kyse on lähtökohtaisesti tapauksista, joissa toiminnallisen haitan aste on haittaluokituksen luokkaa I vähäisempi.

Vähäisen pysyvän toiminnallisen haitan ryhmittely perustuu haitan sijaintiin ja laatuun. Suosituksen yhteydessä vamman sijainti on ilmoitettu kansainvälistä ICF-koodia käyttäen.¹³

Haittaa koskevista ratkaisuista ei pääsääntöisesti käy ilmi vahinkoa kärsineen ikä. Näin ollen ollen vahinkoa kärsineen ikää ei myöskään ole huomioitu suosituksia annettaessa. Iän merkitys on tarkoitettu huomioitavaksi korvausta korottavana tai laskevana tekijänä.

Vähäistä pysyvää toiminnallista haittaa koskevat suositukset on tarkoitettu käytettäväksi vain tapauksissa, joissa *pysyvän toiminnallisen haitan vaikeusaste alittaa haittaluokituksen mukaisen arvioinnin*. Lisäksi on syytä korostaa, että suositukset kattavat yleisimmät aineistossa esiintyvät haittatypit. Haitoista, joita aineistossa on esiintynyt vain muutamia, ei erillistä suositusta ole annettu.

2.1 Nenäruston rakenteellinen muutos

Nenäruston rakenteellinen muutos syntyy tyypillisesti nenäluun, nenäluun tyven tai nenän rustoisen osan murtumasta. Suosituksessa tarkoitettu nenäruston rakenteellinen muutos kattaa tapaukset, joissa vahinkoa kärsineelle voi aiheutua ajoittain esiintyvää nenän tukkoisuutta, lisääntyneitä kuorsailua tai vähäistä hengityksen vaikeutumista.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
07, 09, 10–12	10	1144	834	836	1134	425	3084

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
425	433	529	836	1663	2961	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät nenäruston rakenteellisen muutoksen myötä aiheutuneet toiminnalliset haitat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nenäruston rakenteellisen muutoksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

¹³ ICF-koodi perustuu kansainväliseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitukseen (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

2.2 Huulen kudusrakenteen muutos

Huulen kudusrakenteen muutoksesta aiheutunut toiminnallinen haitta on seurausta vammoista, jotka ovat syntyneet suun alueelle kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu huulen kudusrakenteen muutos kattaa tapaukset, joissa vahinkoa kärsineelle on aiheutunut vähäistä toiminnallista haittaa aiheuttava arpi. Toiminnallinen haitta voi ilmetä esimerkiksi syöäessä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	7	638	475	538	368	100	1615

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	377	538	745	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät huulen kudusrakenteen muutoksesta aiheutuneet toiminnalliset haitat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste huulen kudovaurioiden perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.3 Hammasvauriot

Hampaiston toiminnallinen haitta syntyy tyypillisesti suun alueelle kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu hammasvaurion aiheuttama toiminnallinen haitta kattaa tapaukset, joissa takaisinistutettu hammas tai hammasimplantti ei täysin vastaa hampaan toiminnallisuutta ennen vammaa.¹⁴

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	18	1361	982	1272	1825	54	3230

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
63	146	350	1272	2175	2658	3149

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät hammasvauriot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten

¹⁴ Ks. Helsingin hovioikeus 22.10.2010 n:o 2791 (FHOT 2010:10)

vaikeusaste hammasvaurioiden perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.4 Sormen toiminnallinen vajaus

Sormen toiminnallinen vajaus syntyy sormen murtuman, sijoiltaanmenon tai hermo- tai jännevamman seurauksena. Suosituksessa tarkoitettujen sormen toiminnalliset vajaukset ilmenevät sormen poikkeavana asentona, jäykkyytenä tai ojennusvajauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
07, 09, 10–12	38	1231	756	1031	1108	108	3191

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
325	493	555	1031	1663	2283	3090

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät sormen toiminnalliset vajaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste sormen toiminnallisen vajuksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.5 Muu yläraajan toiminnallinen vajaus

Yläraajojen muiden osien kuin sormien toiminnalliset vajaukset ovat seurausta erilaisista yläraajojen murtumista, sijoiltaanmenoista tai hermo- tai jännevammoista. Suosituksessa tarkoitettujen toiminnallisten vajaukset ilmenevät ranteen, olka- tai kyynernivelen vähäisenä jäykkyytenä, ojennusvajauksena tai jonkin tietyn liikkeen tai asennon aiheuttamana vähäisenä kipuna

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
07, 09, 10–12	11	2308	1002	2570	1488	323	3768

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
323	517	1596	2570	3084	3661	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ranneen, olka- sekä kyynärnivelen toiminnalliset vajaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yläraajan toiminnallisen vajauksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.6 Kasvohermon vamma

Kasvohermon vamma syntyy päähän kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu kasvohermon vamman aiheuttama toiminnallinen haitta kattaa tapaukset, joissa kasvojen alueen iholle on jäänyt pieni tunnoton alue tai tunnonalenema, lievät kiputilat, jotka kytkeytyvät tiettyihin tilanteisiin tai toimintoihin kuten kylmänarkuuteen, sekä muut toiminnalliset haitat, kuten kasvojen jonkin osan vähäiset toiminnalliset vajaukset.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	22	1413	956	1077	1694	213	3230

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
223	316	555	1077	2249	3063	3224

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät kasvohermon vammat, painottuen vammoihin, joista on aiheutunut tunnoton alue kasvoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kasvohermon vamman perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Kosmeettinen haitta

Toisin kuin pysyvästä toiminnallisesta haitasta pysyvästä kosmeettisesta haitasta on annettu varsin runsaasti ratkaisuja.

Kosmeettisen haitan laadullinen ryhmittely perustuu kosmeettisen haitan sijaintiin ja laatuun. Suosituksen yhteydessä vamman sijainti on ilmoitettu kansainvälistä ICF-koodia käyttäen.¹⁵

Aineistoon sisältyvät tapaukset ovat kuitenkin hyvin samankaltaisia. Aineistossa esiintyvät kosmeettiset haitat ovat lähinnä pahoinpitelyn

¹⁵ ICF-koodi perustuu kansainväliseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitukseen (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

seurauksena syntyneitä yksittäisiä vähäisiä ihoarpia, lieviä nenävammoja sekä erilaisia hampaisiin kohdistuvia vammoja.

Kosmeettista haittaa koskevista ratkaisuista ei pääsääntöisesti käy ilmi vahinkoa kärsineen ikä. Näin ollen vahinkoa kärsineen ikää ei ole myöskään huomioitu suosituksissa, vaan iän merkitys on tarkoitettu huomioitavaksi suositusta sovellettaessa joko korvausta korottavana tai sitä alentavana seikkana.

Pysyvän kosmeettisen haitan korvaukset ovat perinteisesti perustuneet liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiseen korvaustasoon, mikä heijastuu edelleen myös neuvottelukunnan suosittamiin korvaustasoihin. Edellä käsitellyt liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä tapaturmavakuutuslain mukaisten korvaustasojen erot ulottuvat myös kosmeettisen haitan korvaamiseen.

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot (1.1.2014 alkaen) pysyvästä kosmeettisesta haitasta ovat seuraavat:

HAITTA	KORVAUS
lievä kosmeettinen haitta (1)	800 - 2 200 €
lievää suurempi kosmeettinen haitta (2)	2 200 - 6 000 €
huomattava kosmeettinen haitta (3)	6 000 - 12 000 €
hyvin huomattava kosmeettinen haitta (4)	12 000 - 23 900 €
poikkeuksellisen huomattava kosmeettinen haitta (5)	23 900 € -

Tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavan yksittäisen kosmeettisen haitan korvaukset vaihtelevat 4 804–42 403 euroon (18-vuotias nainen, haittaluokat 1–10, vuoden 2014 taso). Koska tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaustasot kasvavat progressiivisesti, korvauksen suuruus riippuu kosmeettisen haitan vakavuuden lisäksi siitä, millaiseen toiminnalliseen haittaan se mahdollisesti yhdistyy. Pelkkä haittaluokan 1 mukainen kosmeettinen haitta (esimerkiksi merkittävästi rumentavat arvet vartalon ja raajojen alueella) oikeuttaa 18-vuotiaan naisen 4 804 euron korvaukseen. Jos esimerkkihenkilön kosmeettinen haitta yhdistyy haittaluokan 10 mukaiseen toiminnalliseen haittaan, hänen kokonaisuhahtansa on 11. Haittaluokan muutos haittaluokasta 10 haittaluokkaan 11 johtaa 11 906 euroa suurempaan korvaukseen.

3.1 Kasvoarpi

Kasvoarpien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät kasvoarvet ovat syntyneet ennen kaikkea päähän kohdistuneen pahoinpitelyn seurauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	445	1080	1502	700	900	50	18000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	200	300	700	1200	2140	3500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset kasvoarvet painottuen heikosti erottuviin kasvoarpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kasvoarvista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Vartalon arpi

Vartalon arpien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät vartalon arvet ovat syntyneet ennen kaikkea puukotuksen tai vamman vaatiman leikkauksen seurauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	252	1036	1241	600	900	50	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	200	300	600	1200	2500	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vartalon arvet painottuen erottuviin vartalon arpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vartalon arvista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.3 Nenän epämuotoisuus

Nenän epämuotoisuus (vinous, muodonmuutos) syntyy tyypillisesti nenäluun, nenäluun tyven tai nenän rustoisen osan murtumasta. Nenäluun murtumasta seuraava nenän vinous on yleensä suhteellisen vähäinen. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman seurauksena syntynyt ”nyrkkeilijän nenä” on yleensä laadultaan vaikeampi kosmeettinen haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	77	999	656	861	981	54	3768

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
54	318	519	861	1500	1658	2071

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset nenän epämuotoisuudet painottuen lievimpiin nenän epämuotoisuuksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.4 Hampaan värimuutos

Yksittäisen hampaan värimuutos voi olla seurausta hampaaseen kohdistuneesta traumasta, jolloin hammas muuttuu ensin punertavaksi veren-
vuodon seurauksena ja väri tummuu vähitellen. Juurihoidettu hammas voi tietyissä tapauksissa värjäytyä samalla mekanismilla.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	8	1202	1187	852	1050	162	3922

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
162	162	441	852	1491	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan värimuutosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

III Loukkauksen aiheuttama kärsimys

Säännökset kärsimyskorvauksesta

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n perusteella loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä voidaan tuomita loukatulle korvaus. Kärsimyksen korvaamisen perusteena ja tavoitteena on loukatun *ihmisarvolle* ja *itse-tunnolle* aiheutuneen loukkauksen hyvittäminen.

Lainkohdan perusteella oikeus korvaukseen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä on sillä

- jonka vapautta, rauhaa, kunniaa tai yksityiselämää on rangaistavaksi säädetyllä teolla loukattu
- jota on rangaistavaksi säädetyllä teolla syrjitty
- jonka henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu
- jonka ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu muulla, 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on, että loukkaus on aiheutettu *suojeltuun oikeushyvään* kohdistuvalla rikoksella. Korvauksen tuomitseminen ei kuitenkaan edellytä, että teosta tuomi-taan rangaistus, vaan riittävää on loukkaavan teon tunnusmerkistön mukaisuus. Muilta osin korvausvastuun edellytykset määräytyvät vahingonkorvausoikeudellisen arvioinnin perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on loukkauksen *vakavuus*. Suosituksissa ei oteta kantaa siihen, täyttääkö määrätynlaatuinen teko korvausvastuulle asetetun edellytyksen.

Korvauksen tuomitseminen *ei edellytä selvitystä* loukatulle aiheutu-neesta tunnereaktiosta, vaan korvauksen suuruus arvioidaan yksin-omaan teon luonteen perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan korvaus määrätään sen kärsimyksen perusteella, jonka loukkaus *on omiaan aiheuttamaan* ottaen erityisesti huomioon:

- loukkauksen laatu
- loukatun asema
- loukkaajan ja loukatun välinen suhde
- loukkauksen julkisuus

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen loukkauksen osalta korvauksen määrääminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuimien suhteuttaa

korvausvaatimuksen taustalla olevan loukkauksen vakavuuden suosituk-
sen tunnusmerkistössä kuvattuun loukkaukseen ja arvioi tämän perus-
teella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä loukkauksesta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa
tarkoitettun loukkauksen keskeinen tunnusmerkistö, joka muodostuu te-
on ulkoisista piirteistä kuten loukkauksen tekotavasta, sisällöstä tai kes-
tosta.

Tunnusmerkistö ei määrittele loukkausta tyhjentävästi. Tunnusmer-
kistöllä ei ole myöskään tarkoitettu ottaa kantaa muunlaisten loukkaus-
ten korvattavuuteen. Kärsimyskorvaukseen oikeuttava loukkaus voi siis
tapahtua muutenkin kuin suosituksessa kuvatulla tavalla. Tällöin suosi-
tus ei kuitenkaan sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapauk-
seen. Koska korvaus määrätään kokonaisuutensa perusteella ja koska
yksittäiseen loukkaukseen saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että
sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkea suositellusta
korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Kärsimyskorvauksen määrää koskevat suositukset on ryhmitelty sen
perusteella, mihin *oikeushyvään* loukkaus ensisijaisesti kohdistuu. Tiet-
tyyn oikeushyvään kohdistuvat loukkaukset on luokiteltu *loukkauksen*
laadun perusteella. Luokitteluperusteena on pääsääntöisesti käytetty ri-
koslain rikostunnusmerkistöjä. Käytetyt luokitteluperusteet on ilmoitettu
kunkin suosituksen yhteydessä.

Käytännössä monet teot muodostavat kokonaisuuden, jossa loukkaus
kohdistuu yhtä useampaan oikeushyvään. Esimerkiksi ryöstössä loukka-
us voi kohdistua tahdonvapauden lisäksi myös henkilökohtaiseen kos-
kemattomuuteen. Samoin raiskauksessa loukkaus kohdistuu seksuaali-
sen itsemääräämisoikeuden lisäksi ainakin henkilökohtaiseen koskemat-
tomuuteen. Yksittäinen suositus voikin käsittää kaikki teon sisältämät
loukkaukset.

Aina yksi suositus ei kuitenkaan käsitä kaikkia samaan tekokokonai-
suuteen sisältyviä loukkauksia. Esimerkiksi laittomaan uhkaukseen liit-
tyy usein myös jonkinasteista väkivaltaa. Vapaudenriistoon liittyy taas
usein joko uhkailua tai väkivaltaa tai molempia. Tällöinkin eri loukkauk-
sia voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena, ja niistä voidaan määrätä
yksi yhteinen korvaus.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu se suo-
situs, jonka osalta loukkausta voidaan pitää *vakavimpana*. Muut teko-
sisältyvät loukkaukset voidaan ottaa huomioon niitä koskevien suositus-
ten mukaisesti tuomittavaa korvausta korottavana tekijänä.

Neuvottelukunnan aineistoon perustuva tarkastelu on toteutettu nyt
siten, että kunkin suosituksen perustana oleva aineisto sisältää vain ta-
paukset, joissa korvaus on tuomittu yksittäisen rikoksen perusteella. Jäl-

jemäpäinä esitettävät tunnusluvut eivät siis sisällä useasta rikoksesta tuomittuja yhteisiä korvauksia. Tästä on poikettu panttivangin ottamista koskevassa suosituksessa, koska neuvottelukunnan aineistoon sisältyviin tapauksiin liittyi tyypillisesti pahoinpitelyrikos.

Yleinen korvaustaso

Tutkimusaineistoon sisältyy yhteensä 9 542 kärsimyksestä tuomittua korvausta, joista 3 642 vuonna 2012. Tuomitut korvaukset *vaihtelevat* koko aineistossa 1 eurosta 69 000 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät loukkaukset vaihtelevat toisen osapuolen halventamisesta kahdenkeskisessä kanssakäymisessä aina vuosia kestäneeseen väkivaltaiseen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

Tutkimusaineistoon sisältyvät loukkaukset painottuvat melko lieviin loukkauksiin, joskaan painotus ei ole aivan yhtä voimakas kuin tilapäisen haitan osalta. Vuoden 2012 aineistossa puolet kaikista kärsimyksestä tuomituista vahingonkorvauksista oli määrältään korkeintaan 800 euroa. Edelleen huomionarvoista on se, että rikoksen aiheuttamasta kärsimyksestä tuomitut korvaukset olivat vuonna 2012 nousseet verraten selkeästi vuoden 2009 tasoon nähden, kun taas tilapäisestä haitasta tuomitut korvaukset olivat pääosin pysyneet aikaisemmalla tasolla. Korvaustason yleisestä noususta huolimatta eräitä suosituksia on oikeuskäytännön perusteella päädytty laskemaan vuoden 2011 suosituksiin nähden.

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain vuonna 2012

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	250	500	800	1800	3500	5000

Edellä soveltamisohjeita koskevassa jaksossa on esitetty yleisluonteinen korvaustasojen luokittelu vammojen vakavuuden perusteella tilapäisen haitan osalta. Vastaavanlaista luokittelua ei ole mahdollista esittää kärsimyskorvausten osalta. Kun kärsimyskorvausta voidaan tuomita eri oikeushyviin kohdistuvien ja siten hyvin erilaisten tekojen perusteella, ei tekojen välillä ole käytettävissä mitään yleisesti soveltuvaa objektiivista arviointikriteeriä, jolloin yleisen korvaustason esittäminen ei ole mahdollista. Jopa samaan oikeushyvään kohdistuvat teot ovat keskenään niin erilaisia, että yleistä korvaustasoa on mahdotonta esittää edes oikeushyvittäin jaoteltuna.

1 Vapaus

Vapaudella tarkoitetaan vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa henkilön fyysistä vapautta, tahdonvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Säännös kattaa myös seksuaalisen itsemääräämisoikeuden.¹⁶¹⁷

Seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien loukkausten laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 20 luvun säännöksiin. Fyysistä vapautta koskevien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 1–6 §:n säännöksiin. Tahdonvapautta ja muuta kuin seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 7 ja 8 §:n sekä rikoslain 31 luvun säännöksiin.

Vapautta loukkaavissa teoissa loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten vapauden loukkaus konkreettisesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon (raiskaus), loukatun liikkumisvapauden rajoittaminen (vapaudenriisto), omaisuuden anastaminen (ryöstö) tai pelkotilan aiheuttaminen (laiton uhkaus).

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun vapautta rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi fyysinen pakottaminen, väkivallalla uhkaaminen tai loukatun riippuvaisen aseman hyväksikäyttö.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Ajallisen ulottuvuuden laajuus ja merkittävyys vaihtelee suuresti. Esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa teon kestoa saatetaan mitata jopa vuosissa. Samoin kiristys voi merkitä ajallisesti hyvin pitkäkestoista loukkausta. Toisissa teoissa, esimerkiksi vapaudenriistossa, teon kesto mitataan useimmiten tunneissa. Joissakin tapauksissa, kuten raiskauksissa, teon kestolla on olennaista merkitystä vain silloin, kun se on kestänyt huomattavan paljon pidempään kuin muut vastaavanlaatuiset teot.

¹⁶ Ks. RL 20:5a (seksuaalinen ahdistelun, 509/2014)

¹⁷ Ks. KKO 2012:14. Taksin matkustajana ollut mies tuomittiin pahoinpitelystä hänen lähennellyään seksuaalisesti naispuolista kuljettajaa matkan aikana. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, oikeus kärsimyskorvaukseen ei määräydy vain sen perusteella, mikä rikos tekijän syyksi on luettu, vaan tätä olennaisempi merkitys on sillä, mitä oikeushyviä teolla on loukattu. Kyseessä olevalla teolla oli loukattu kuljettajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta, joka kuului vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin vapautteen kohdistuviin loukkauksiin. Kuljettajalla oli oikeus kärsimyskorvaukseen.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuhteisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Nämä olosuhteet sekä niiden merkitys saattavat vaihdella suuresti esimerkiksi teon laadusta tai tekijän ja loukatun välisestä suhteesta riippuen.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

1.1 Raiskaus

Suositus käsittää raiskauksen (RL 20:1), törkeän raiskauksen (RL 20:2) ja sukupuoliyhteyteen pakottamisen (RL 20:3) sekä raiskauksen (RL 20:1) ja sukupuoliyhteyteen pakottamisen (RL 20:3) yrityksen.¹⁸ Yrityksen asteelle jääneet teot on aineiston perusteella ollut perusteltua erottaa omaksi alakohdaksi. Jos luonteeltaan jatkuva teko täyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) tai törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7) tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen (1.4) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- tapa, jolla loukatun kehoon on tunkeuduttu
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on hallintaotteita käyttämällä mennyt loukatun päälle, koskenut loukattua sukupuolielimen päältä ja yrittänyt pakottaa sukupuoliyhteyteen. Loukattu on päässyt poistumaan paikalta. Tekijä on tuomittu raiskauksen yrityksestä.

Tekijä on yrittänyt pakottaa loukatun sukupuoliyhteyteen lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu sukupuoliyhteyteen pakottamisen yrityksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pakottanut loukatun yhdyntään lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu pakottamisesta sukupuoliyhteyteen.

¹⁸ Rikoslain 20 luvun 3 § on kumottu 1.9.2014 voimaan tulleella lailla (27.6.2014/509)

Tekijä on tunkeutunut sormin loukatun sukuelimeen lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pakottanut loukatun ottamaan tekijän siittimen suuhunsa lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu pakottamisesta sukupuolilyhteyteen.

Tekijä on lyönyt loukattua avokämmenellä kasvoihin ja tuolinjalalla eri puolille vartaloa ja pakottanut tämän kahteen sukupuolilyhdyntään. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Entinen kumppani on pakottanut loukatun useisiin yhdyntöihin kiristämällä, saattamalla pelkotilaan sekä rajoittamalla loukatun liikkumisvapautta. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Tekijä on työntänyt sormensa osittain halvaantuneen loukatun sukupuolielimeen sekä nuollut ja purrut sukuelimestä. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.4 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhannut loukattua veitsellä ja tunkeutunut tämän sukuelimeen tuolinjalalla. Tekijä on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Tekijä on lyönyt loukattua päähän, kuristanut tätä ja pakottanut loukatun yhdyntään veitsellä uhkaamalla. Tekijä on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Tekijä on pakottanut 13-vuotiaan loukatun sukupuolilyhteyteen lihasvoimaa käyttämällä. Tekijä on tuomittu raiskauksesta ja lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Kolme tekijää ovat saattaneet loukatun pelkotilaan. Pelkotilaa hyväksikäyttämällä he ovat olleet loukatun kanssa kahdesti yhdynnässä ja saaneet kerran tämän ottamaan tekijän sukuelimen suuhunsa. Tekijät on tuomittu raiskauksesta.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX	
1.1.1	12	19	1363	422	1300	500	500	2000
1.1.2–4	12	148	4822	3912	3500	1750	200	22000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.1.1	500	1000	1000	1300	1500	2000	.
1.1.2–4	1225	2000	2500	3500	5750	10000	15000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset raiskaukset painottuen suosituksen 1.1.2 ja 1.1.3 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Raiskauksen yritykset kattavat vakavuudeltaan tyypilliset raiskauksen (RL 20:1) ja sukupuoliyhteyden pakottamisen yritykset. Raiskauksen yritykset eivät sisällä törkeän raiskauksen yrityksiä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustason nähden.

1.2 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon

Suositus käsittää seksuaaliseen tekoon pakottamisen (RL 20:4) sekä seksuaaliseen tekoon pakottamisen yrityksen tapauksissa, joissa käytetty väkivalta tai uhkaus on ollut teon laatuun nähden suhteellisen lievää. Teot, joissa käytetty väkivalta on suhteettoman voimakasta, eivät kuulu suosituksen soveltamisalueelle. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan korottavaa vaikutusta korvaukseen voidaan arvioida henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Jos luonteeltaan jatkuva teko täyttää myös rikoslain 20 luvun 6 tai 7 §:n tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- seksuaalisen teon sisältö
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on vetänyt saunomassa olleen lievästi kehitysvammaisen loukatun päältä pois pyyhkeen, kosketellut loukatun alastonta kehoa sekä erityisesti rintoja ja takapuolta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tekijä on ajanut auton syrjäiseen paikkaan, minkä jälkeen hän on nuollut kyydissä olleen 16-vuotiaan loukatun korvia ja kaulaa sekä avannut tämän rintaliivit ja housut. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tekijä on painanut loukatun seinää vasten ja työntänyt kätensä loukatun alushousuihin koskettaen tämän sukuelintä. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	49	1206	775	1000	700	215	4500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
269	431	800	1000	1500	2153	2466

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä seksuaaliseen tekoon pakottamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus teosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö

Suositus käsittää seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:5), joka vastaa sisällöltään 1.1.2, 1.1.3 tai 1.2:ssä tarkoitettuja tekoja. Törkeimmät, käytännössä harvinaiset tekemuodot jäävät suosituksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Arvioitaessa aiheutuneen kärsimyksen määrää seksuaalinen hyväksikäyttö eroaa raiskauksesta ja seksuaaliseen tekoon pakottamisesta siinä suhteessa, että teko ei perustu väkivaltaan tai uhkaukseen, vaan osapuolten asemassa tai toimintakyvyssä olevan eron hyväksikäyttöön.¹⁹ Itse teon sisällön osalta (esim. seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon) erot tekojen välillä eivät kuitenkaan välttämättä ole kovin suuria, mikä heijastuu myös suositeltujen korvausten suuruuteen.

¹⁹ Ks. KKO 2014:17, kohdat 41 ja 42

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- teko-olosuhteet
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Nuoriso-ohjaajana toiminut tekijä on kosketellut oppilaitoksessa oppilaana ollutta loukattua takapuolesta ja rinoista asemaansa hyväksikäyttäen. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on riisunut humalatilaa vuoksi puolustuskyvyn uhrin alastomaksi wc:ssä ja imenyt verenpurkauksia kaulalle ja rintakehään. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on kosketellut vaimonsa sisaruksen lapsen sukuelintä tämän ollessa tiedottomassa tilassa. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on taivuttanut loukatun yhdyntään käyttämällä hyväkseen sitä, että loukattu on ollut mielenterveysongelmien takia kykenemätön muodostamaan tahtoaan. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut yhdynnässä loukatun kanssa käyttämällä hyväkseen sitä, että loukattu on ollut alkoholin käytön seurauksena tiedottomassa tilassa. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut yhdynnässä täysi-ikäisen tyttärensä kanssa tämän kehitysvammaisuutta hyväksikäyttämällä. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
1.3.1	07, 09, 12	39	1353	877	1077	754	300 4000
1.3.2	07, 09, 12	86	3032	1382	3000	1750	750 7844

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.3.1	323	538	861	1077	1615	3000	3922
1.3.2	1121	1470	2000	3000	3750	4500	6000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä seksuaalista hyväksikäyttöä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus sukupuoliyhteyden ja muun seksuaalisen teon sisältävästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Suositus käsittää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6), törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7) sekä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) yrityksen. Silloin, kun *yksittäinen* teko täyttää myös jonkin rikoslain 20 luvun 1–4 §:n tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi sukupuoliyhteyteen tai seksuaaliseen tekoon pakottamista koskevan suosituksen perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- lapsen ikä ja kypsyys
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ehdottanut 9-vuotiaalle loukatulle puhelimesta ja internetissä seksuaalista kanssakäymistä sekä yrittänyt saada loukatun tapaamaan hänet. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksestä.

Tekijä on ehdottanut 14-vuotiaalle loukatulle seksuaalista kanssakäymistä sekä yrittänyt saada loukatun lähettämään itsestään seksuaalisen kuvan. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on masturboinut 10-vuotiaan loukatun nähden sekä saanut tämän koskemaan tekijän siitintä. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä iästään valehdelleen 13-vuotiaan loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on kosketellut 13-vuotiasta loukattua vaatteiden päältä. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä 15-vuotiaan kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on kosketellut seksuaalisesti 12–13-vuotiasta loukattua. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on saanut 4–5-vuotiaan loukatun koskettelemaan tekijän sukuelintä. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut useasti yhdynnässä ja harrastanut suuseksiä 15-vuotiaan loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on ollut yhdynnässä 14-vuotiaan loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Loukatun lapsenvahtina toiminut on työntänyt sukuelimensä 5–6-vuotiaan loukatun suuhun ja masturboinut tämän nähden useasti. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.4 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukatun isä on ollut 4-vuotiaan loukatun kanssa anaaliyhdynnässä. Tekijä on tuomittu törkeästi lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tekijä on pakottanut 13–16-vuotiaan loukatun toistuvasti yhdyntään uhkaamalla loukattua aseella sekä uhkaa-

malla käyttää väkivaltaa loukatun perhettä kohtaan. Teko on jatkunut kolmen vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Loukatun isä on pakottanut toistuvasti 14–18-vuotiaan loukatun yhdyntään väkivaltaa käyttämällä. Teko on jatkunut neljän vuoden ajan. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Loukatun isoisä on tunkeutunut sormin 3–7-vuotiaan loukatun sukuelimeen sekä tehnyt tälle muita seksuaalisia tekoja. Teko on jatkunut neljän vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Loukatun isäpuoli on pakottanut 16–22-vuotiaan loukatun yhdyntään lähes päivittäin. Teko on jatkunut kuuden vuoden ajan. Tekijä on tuomittu kahdesta raiskauksesta ja sukupuoliyhteyteen pakottamisesta.

Loukatun sukulainen on ollut lukuisia kertoja yhdynnässä 6–7 vuotiaan loukatun kanssa. Teko on jatkunut vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Loukatun isä on tunkeutunut toistuvasti sormella 4–8-vuotiaan tyttärensä sukuelimeen sekä pakottanut tämän ottamaan tekijän siittimen suuhunsa. Teko on jatkunut neljän vuoden ajan. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
1.4.1	12	17	1288	660	1500	1100	200	2500
1.4.2–4	12	292	4833	6293	3000	3500	300	40000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.4.1	200	360	750	1500	1850	2100	.
1.4.2–4	800	1000	1500	3000	5000	10000	20000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt painottuen suosituksen 1.4.2 ja 1.4.3 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritykset kattavat erilaiset lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritykset painottuen tapauksiin, joissa loukatun ja tekijän välinen tapaaminen ei ole toteutunut tai teko on jäänyt sanallisesti esitettyksi ehdotukseksi. Ottaen

huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustaan nähden.

1.5 Vapaudenriisto

Suositus käsittää vapaudenriiston (RL 25:1), törkeän vapaudenriiston (RL 25:2) sekä tuottamuksellisen vapaudenriiston (RL 25:6). Suositusta voidaan soveltaa myös, jos tekoon liittyy henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa. Näiden seikkojen merkitystä voidaan arvioida tekoolosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tunnusmerkistöön. Vapaudenriiston laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan tai uhkauksen vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi näitä loukkauksia koskevien suositusten (1.9, 6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Taksinkuljettajana toiminut tekijä on kieltäytynyt päästästä loukattua ulos autosta ja lähtenyt liikkeelle. Loukattu on onnistunut poistumaan autosta suhteellisen nopeasti. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Tekijä on estänyt loukattua poistumasta asunnostaan koko päivänä. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Loukattu on suljettu törkeän pahoinpitelyn jälkeen joksin aikaa auton tavaratilaan. Tekijät on tuomittu vapaudenriistosta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukattu on pakotettu autoon, jossa häntä on pidetty 20 tuntia ja vaadittu hankkimaan rahaa tekijöille sitä vastaan, etteivät tekijät vahingoita loukatun puolisoa. Tekijät on tuomittu vapaudenriistosta.

Tekijä on estänyt loukattua poistumasta asunnosta puolentoista vuorokauden ajan pahoinpidellen loukattua toistuvasti. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta.

Tekijät ovat sitoneet loukatun liikuntakyvyttömäksi tunnin ajaksi ja pahoinpidelleet tätä lyömällä nyrkein ja asetalolla sekä potkimalla. Tekijät ovat vaatineet loukatulta rahaa uhalla, että tätä vahingoitetaan vakavammin. Tekijät on tuomittu törkeästä vapaudenriistosta, ryöstön yrityksestä ja pahoinpitelystä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	122	1685	1550	1500	1250	50	12000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	300	750	1500	2000	3350	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset vapaudenriistot painottuen suosituksen 1.5.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.6 Panttivaningin ottaminen

Suositus käsittää panttivaningin ottamisen (RL 25:4), jossa loukatun henkeen ja terveyteen kohdistetaan loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi lisäksi liittyä vakavaa väkivaltaa. Suositus soveltuu *panttivanigiksi otetun* vapautteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa sille henkilölle aiheutuneen kärsimyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen, jota on pyritty teolla pakottamaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on siepannut loukatun ja uhannut tätä aseella. Loukattua on pidetty vankina 12 päivää. Hänet on sidottu ketjuin ja hänelle on juotettu liikaista vettä, mikä on

aiheuttanut viikon kestäneen vatsataudin. Tekijä on tuomittu panttivangin ottamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07,09, 10–12	6	25814	17915	21274	28085	10767	53185

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
10767	10767	10767	21274	38852	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset panttivangin ottamiset. Tapauksiin liittyy tyypillisesti vakavaa väkivaltaa tai vakavan väkivallan uhkaa. Neuvottelukunnan antama korvaussuositus kattaa sekä panttivangiksi ottamisen että tekoon liittyvän väkivallan. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.7 Lapsen omavaltainen huostaanotto

Suositus käsittää lapsen omavaltaisen huostaanoton (RL 25:5) ja lapsikaappauksen (RL 25:5 a). Suositus soveltuu *lapsen* vapauteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa lapsen lailliselle huoltajalle aiheutuneesta kärsimyksestä tuomittavan korvauksen suuruuteen.²⁰

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tapa, jolla omavaltainen huostaanotto on toteutettu
- olosuhteet, joissa lasta on pidetty
- omavaltaisen huostaanoton kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ottanut loukatun lapsen huostaansa äitinsä autosta ja kuljettanut lapsen Viroon isoäitinsä luokse. Huostaanotto on kestänyt noin puolitoista kuukautta.

²⁰ Ks. KKO 2011:11. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, että perus- ja ihmis-oikeutena turvattuun lapsen vanhemman yksityiselämään kuuluu yleensä myös perhe-elämän suojaan liittyvä oikeus osallistua lapsen huoltoon ja pitää yhteyttä lapseensa. Kun lapsen vanhempi on viemällä yhteishuollossa olleen lapsen omavaltaisesti ulkomaille syyllistynyt RL 25 luvun 5 a §:n 1 kohdassa rangaistavaksi säädettyyn lapsikaappaukseen, hän on teollaan loukannut toisen vanhemman yksityiselämää. Korkein oikeus ei katsonut olevan perustetta alentaa alempien oikeuksien kärsimyksestä tuomitsemaa 3 700 euron korvausta. Loukattu oli joutunut olemaan yhteensä yli 2 vuotta erossa lapsestaan.

Tekijä on tuomittu lapsen omavaltaisesta huostaanotosta.

Tekijä on tunkeutunut asuntoon, jossa loukattu lapsi on ollut vierailemassa muun perheensä kanssa ja ottanut lapsen huostaansa äidin estelyistä huolimatta. Huostaanotto on kestänyt muutamia tunteja. Tekijä on tuomittu lapsen omavaltaisesta huostaanotosta.

Tekijä on poistunut maasta loukatun kanssa ja jättänyt palaamatta Suomeen. Teko on kestänyt noin 7 kuukautta. Tekijä on tuomittu lapsikaappauksesta.

Tekijä on vienyt loukatun luvatta maasta. Teko on kestänyt noin 9 kuukautta. Tekijä on tuomittu lapsikaappauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
07, 09, 10–12	19	1635	1252	1500	1567	200	5319

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	560	1500	2127	3191	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lapsen omavaltaista huostaanottoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.8 Ihmiskauppa

Suositus käsittää ihmiskaupan (RL 25:3) ja törkeän ihmiskaupan (RL 25:3 a), joissa loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön. Suosituksessa tarkoitettua loukkaukselta edellytetään lisäksi, ettei sitä voida pitää loukkauksen sisältöön nähden lyhytaikaisena. Suosituksella ei oteta kantaa kärsimyskorvauksen suuruuteen tapauksissa, joissa tavoitteena on loukatun elimien tai kudosten poistaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa.

Ihmiskauppaa koskevat tapaukset ovat oikeuskäytännössä ainakin toistaiseksi harvinaisia, minkä vuoksi selkeää kuvaa tyypillisestä ihmiskauppatapauksesta ei ole vielä syntynyt. Näin ollen esitetystä suosituksesta saattaa olla aihetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon mahdollisesti liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- olosuhteet, joihin loukattu on joutunut
- loukkauksen kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijät ovat värvänneet loukatun ulkomailta töihin ravintolaan antamalla tälle erehdyttäviä tietoja työehdoista sekä pakottaneen loukatun tämän kielitaidottomuutta ja muuta riippuvuutta hyväksikäyttäen työskentelemään 8 kuukauden ajan 8-13 tuntia vuorokaudessa 6-7 vuorokautta viikossa liian pienellä palkalla sekä ilman vuosilomia tai ennalta määrättyjä vapaapäiviä. Tekijät on tuomittu ihmiskaupasta.

Tekijä on parittanut 17-vuotiasta yhdeksän kuukauden ajan. Loukatulla on tänä aikana ollut noin sata asiakasta. Tekijä on tuomittu törkeästä ihmiskaupasta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	10	21028	9380	22500	18430	8000	35000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
8000	2882	11570	22500	30000	34500	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat vakaviin ihmiskauppata-pauksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaka-vuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.9 Laiton uhkaus

Suositus käsittää laittoman uhkauksen (RL 25:7), joka kohdistuu louka-tun tai toisen henkilön henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Suosituksella ei oteta kantaa omaisuuteen kohdistuneella uhkauksella aiheutetun kär-simyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen.

Suositusta voidaan soveltaa myös, jos siihen liittyy henkilöön kohdis-tuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan arvioida teko-olosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tun-nusmerkistöön. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkival-lan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilö-kohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- uhkauksen sisältö
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.9.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhannut puhelimitse poliisina toimivaa loukattua väkivallalla tämän virkatoimien johdosta. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on jättänyt tappouhkauksen loukatun auton tuulilasiin. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on uhannut loukattua huutamalla tämän oven takana, että loukatulle "käy huonosti" ellei tämä maksa velkaansa. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on uhannut puheluissa ja tekstiviesteissä tappaa tai vahingoittaa loukattua ja tämän lapsia. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.9.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukatun naapuri on laittanut 15-vuotiaan loukatun kurkulle veitsen tehden siihen pienen viillon loukatun kotona vietettyjen juhlien jälkiselvittelyn yhteydessä. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on kohottanut ladatun haulikon loukattua kohti ja uhannut ampua tämän. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on uhannut loukatun henkeä asettamalla aseensa tämän ohimolle riidan jälkeen. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	720	657	488	500	450	50	6000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	350	500	800	1000	1500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset laittomat uhkaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten

vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.10 Pakottaminen

Suositus käsittää pakottamisen (RL 25:8), johon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Pakottamiseen voi liittyä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Pakottamisen sisältöön nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Pakottamista koskevat tapaukset ovat harvinaisia, sillä rikos on toissijainen. Loukkauksen sisältö saattaa tunnusmerkistön kattavuuden vuoksi sisältää hyvin erilaisia tekoja, joten suosituksesta saattaa yksittäistapauksessa olla aihetta poiketa olennaisestikin. Tarvittaessa johtoa korvauksen suuruuden arviointiin voidaan hakea esimerkiksi ryöstöä tai kiristystä koskevista suosituksista.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus
- teko, johon loukattu on pakotettu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pakottanut loukatun kuljettamaan hänet moottoripyörällään tekijän kotiin uhkaamalla loukattua väkivallalla. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on uhannut tappaa loukatun sekä loukatun ja tekijän yhteisen lapsen, mikäli nämä menevät kotiinsa. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on pakottanut loukatun ostamaan tekijän auton väkivallalla uhkaamalla. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijä on pakottanut loukatun kasvattamaan kotonaan kannabista väkivaltaa käyttämällä ja uhkaamalla tappaa loukatun sisaren. Teko on kestänyt noin kolme kuukautta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	24	638	393	538	399	108	1615

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
131	240	363	538	762	1377	1615

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä pakottamista, johon liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.11 Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen

Suositus käsittää oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisen (RL 15:9). Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamiseen voi liittyä myös henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida uhkauksen uskottavuuden kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt oikeudenkäynnissä todistajana kuultavalle loukatulle kirjeen, jossa uhannut tämän henkeä. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on uhannut laittaa oikeudenkäynnissä asianomistajan asemassa olleen 15-vuotiaan loukatun kuvan internetiin tekstillä "vasikka". Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on lyönyt oikeudenkäynnissä todistajana kuultavaa loukattua ja uhannut voimakkaammalla väkivallalla. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on saattanut oikeudenkäynnissä todistajana kuultavan loukatun auton jarrut toimintakyvyttömäksi. Loukattu on käyttänyt autoa perheensä kanssa. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	66	777	522	580	556	112	2801

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
201	300	444	580	1000	1535	2100

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.12 Ryöstö

Suositus käsittää ryöstön (RL 31:1) ja törkeän ryöstön (RL 31:2). Tekoon liittyvän väkivallan tai uhkauksen vakavuus on huomioitu suosituksessa, joten sen merkitys voidaan lähtökohtaisesti arvioida tämän suosituksen puitteissa.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ryöstänyt loukatun kadulla ruumiillista väkivaltaa käyttäen. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Tekijä on kaatanut loukatun maahan ja anastanut tämän hallusta omaisuutta. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ryöstänyt loukatun uhkaamalla vahingoittaa tämän lapsia. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Kolme tekijää ovat ryöstäneet loukatun kotonaan, loukkattua on pahoinpidelty ryöstön yhteydessä lyömällä ja potkimalla. Tekijät on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tekijä on ryöstänyt loukatun potkimalla ja lyömällä tätä ympäri vartaloa sekä uhkaamalla teräaseella. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ryöstänyt loukatun puukolla ja pistoolilla uha-
ten, loukattua lyöty nyrkillä ja aseella päähän, uhattu va-
hingoittaa loukatun puolisoa. Tekijä on tuomittu törke-
ästä ryöstöstä.

Tekijä on ryöstänyt loukatun tunkeutumalla yöllä louka-
tun kotiin, loukattu sidottu ja pahoinpidelty, uhattu kur-
kun auki leikkaamisella ja sormien katkomisella. Tekijä
on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tekijät ovat ryöstäneet loukatun työntämällä hänet au-
toon, jossa häntä on kuljetettu vastoin tahtoaan ja uhattu
tappamisella. Tekijät on tuomittu ryöstöstä.

Naamioitunut tekijä on ryöstänyt apteekin kirveellä uha-
ten, vaatinut loukatulta lisää rahaa ja lääkkeitä jo saami-
ensa lisäksi ja pakottanut loukatun pimeään laboratorio-
huoneeseen. Tekijä on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	255	1318	853	1000	1400	50	4500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	500	600	1000	2000	4000	3000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painottuen suosituksen 1.12.2 ja 1.12.3 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomit-
tujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen kor-
vaustasoon nähden.

1.13 Kiristys

Suositus käsittää kiristyksen (RL 31:3) ja törkeän kiristyksen (RL 31:4).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus
- taloudellisen edun arvo, josta loukattu on pakotettu luopumaan
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijät ovat houkutelleet loukatun moottoripyöräkerhon tiloihin, jossa he ovat tilanteeseen ja olosuhteeseen liittyvällä uhkauksella vaatineet loukattua maksamaan tekijöille 2 000 euroa. Tekijät on tuomittu kiristyksen yrityksestä.

Tekijä on uhannut loukatun täysi-ikäistä poikaa väkivallalla, ellei loukattu luovuta tekijälle autoaan. Tekijä on tuomittu kiristyksen yrityksestä.

Tekijä on hankkinut loukatulta yli 5 000 euroa uhkaamalla loukatun talon polttamisella ja hänen omaistensa vahingoittamisella. Tekijä on tuomittu kiristyksestä.

Tekijä on hankkinut loukatulta 1 000 euroa antamalla loukatun ymmärtää, että muutoin loukatun poika tapetaan tai tätä ainakin vakavasti vahingoitetaan. Tekijä on tuomittu kiristyksestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	102	1277	972	1014	986	162	6169

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
216	403	628	1014	1596	2124	3230

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä kiristystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 Rauha

Rauhalla tarkoitetaan kotirauhaa ja muita siihen rinnastettavia rauhoitettuja piirejä. Rauhaan kohdistuvien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 24 luvun 1–4 §:ään sekä 16 luvun 9 a §:ään.

Rauhaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten rauhan loukkaus konkreettisesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi kotiin tunkeutuminen tai lähestymiskiellon määräysten rikkominen.

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun rauhaa rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi metelöinti, puheluiden soittaminen, kieltäytyminen poistua asunnosta tai asuntoon murtautuminen.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Tekojen ajallinen ulottuvuus voi vaihdella suuresti esimerkiksi lyhyt- aikaisesta kotiin tunkeutumisesta vuosia kestäneeseen puhelinhäirintään.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuhteisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Merkitystä voi olla esimerkiksi sillä, onko loukatun kotiin tunkeuduttu tämän ollessa siellä yksin.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukkauksen sisältönä on kotiin tunkeutuminen, tekotapana on asuntoon murtautuminen, loukkaus on kestänyt suhteellisen pitkään ja se on tapahtunut olosuhteissa, joissa loukatulla on ollut perusteltu syy pelätä turvallisuutensa puolesta. Lievimmillään loukkaus on ollut esimerkiksi silloin, kun sen sisältönä ja tekotapana on ollut puheluiden soittaminen, häirintä rajoittuu yksittäisiin tekoihin, eikä teko-olosuhteisiin liity mitään poikkeuksellista.

2.1 Kotirauhan rikkominen

Suositus käsittää kotirauhan rikkomisen (RL 24:1) ja törkeän kotirauhan rikkomisen (RL 24:2). Kotirauhan rikkomiseen voi sisältyä myös väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Väkivallan tai sillä uhkaamisen merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida kotirauhan häirinnän sisällön kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Rikoslakiin on aineiston kokoamisen jälkeen lisätty 1.1.2014 voimaan tulleella lailla (879/2013) säännös viestintärauhan rikkomisesta (RL 24:1 a §). Neuvottelukunnan aineistossa viestintävälineellä suoritetusta kotirauhan rikkomisesta tuomitut korvaukset noudattavat suosituksen 2.1.1 kohdassa tarkoitettua korvaustasoa.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin kotirauhaa on häiritty
- tapa, jolla kotirauhan piiriin on tunkeuduttu
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu
- kotirauhan häirinnän kesto
- teolla aiheutetut aineelliset vahingot

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 2.1.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on soittanut loukatulle häiritseviä puheluita. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on soitellut ovikelloa ja häiriköinyt loukatun oven takana. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on rikkonut loukatun asunnon oven lasin lapiolla. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on soittanut loukatulle useita satoja puheluita yö-aikaan. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on metelöinyt loukatun ovella ja hakannut ovea puukolla. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 2.1.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tunkeutunut loukatun asuntoon rikkomalla ikkunan. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on tunkeutunut yöllä loukatun kotiin hakkaamalla asunnon oveen reiän kirveellä ja rikkonut asunnossa olevan omaisuuden. Loukattu on paennut parvekkeen kautta. Tekijä on tuomittu törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Kolme tekijää ovat tunkeutuneet öiseen aikaan loukatun asuntoon rikkomalla oven vasaralla, tekijät uhanneet loukatun henkeä ja vahingoittaneet tämän omaisuutta. Tekijät on tuomittu törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	461	719	612	500	700	50	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	200	300	500	1000	1500	2000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painottuen suosituksen 2.1.1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.2 Varkaus

Suositus käsittää varkauden (RL 28:1) ja törkeän varkauden (RL 28:2), joka täyttää samalla kotirauhan rikkomisen tunnusmerkistön (RL 24:1).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat ainakin:

- teolla aiheutetut aineelliset vahingot
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on murtautunut asuttuun asuntoon rikkomalla ikkunan, tekijä sotkenut asunnon. Tekijä on tuomittu törkeästä varkaudesta.

Tekijä on murtautunut asuntoon loukatun nukkuessa ja anastanut loukatun asunnosta loukatun käsilaukun ja muuta tavaraa. Tekijä on tuomittu varkaudesta.

Isännöitsijänä toiminut tekijä on tunkeutunut loukatun asuntoon taloyhtiön yleisavaimella ja anastanut asunnosta alkoholijuomia. Tekijä on tuomittu varkaudesta.

Tekijä on murtautunut asuttuun asuntoon avaimella loukatun nukkuessa asunnossa. Tekijä on tuomittu törkeästä varkaudesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	118	674	275	646	361	100	1500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	297	500	646	861	1000	1077

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä kotirauhan suojaamaan piiriin kohdistuvaa varkautta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.3 Lähestymiskiellon rikkominen

Suositus käsittää lähestymiskiellon rikkomisen (RL 16:9 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekijän aikaisempi menettely, jonka vuoksi lähestymiskielto on määrätty
- millä tavoin lähestymiskieltoa on rikottu
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on käyttäytynyt uhkaavasti, rikkonut toistuvasti lähestymiskieltoa. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tekijä on hakannut loukatun ulko-ovea ja huudellut asiattomuuksia. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tekijä on seurannut ja tarkkaillut loukattua baarissa useaan eri otteeseen. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tekijä on rikkonut lähestymiskieltoa kolmesti kahden päivän sisällä. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	147	410	527	300	200	50	4500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	200	300	400	800	1000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lähestymiskiellon rikkomista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Kunnia

Kunniaan kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmitely perustuu siihen, millaisella teolla loukatun kunniaa on rikottu.²¹

Kunniaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- kunniaa loukanneen väitteen sisältö
- väitteen uskottavuus sekä
- väitteen saama julkisuus

Väitteen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, minkä laatuisen tiedon tai vihjauksen tekijä on esittänyt.

Väitteen *uskottavuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka todennäköisenä normaalilla huolellisuudella ja arviointikyvyllä varustettu ihminen pitää tiedon tai vihjauksen todenperäisyyttä.

Väitteen saamalla *julkisuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka laajan henkilöpiirin tietoon tieto tai vihjaus on levinnyt tai, mikäli tästä ei ole mahdollista esittää selvitystä, kuinka laajan henkilöpiiriin tietoon se on omiaan tulemaan.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukatun on väitetty menetelleen erityisen moitittavasti, väite on esitetty uskottavasti ja se on esitetty tiedotusvälineessä. Lievimmillään loukkaus on esimerkiksi silloin, kun väite ei ole erityisen vakava eikä uskottava ja se on esitetty vain muutamien ihmisten edessä.

3.1 Kunnianloukkaus

Suositus käsittää kunnianloukkauksen (RL 24:9) ja törkeän kunnianloukkauksen (RL 24:10).

²¹ Ks. esimerkiksi KKO 2012:74. Vastaaja tuomittiin pahoinpitelystä hänen lyötyään asianomistajaa useita kertoja nyrkillä päähän ja vartaloon, syötettyään hänelle mätänsuopasaippuaa, suihkutettuaan hänen päälleen vettä ja pidettyään hänen rinnuksistaan kiinni. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, ettei asianomistajan henkilökohtaista koskemattomuutta ollut vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu tavoin taikka ihmisarvoa säännöksen 4 kohdassa tarkoitettu tavoin vakavasti loukattu. Korkein oikeus on kuitenkin katsonut, että teolla on asianomistajaa nöyryytetty usean henkilön tieteen ja hänen kunniaansa kohdistunut loukkaus on ollut laadultaan ja kestoaltaan sellainen, että se on ollut omiaan aiheuttamaan kärsimystä. Asianomistajalla oli oikeus korvaukseen kärsimyksestä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa esitetty tieto tai vihjaus on omiaan loukatulle aiheuttamaan ja
- miten uskottavana tietoa tai vihjausta on pidettävä

Loukkausten ryhmittely vakavuuden mukaan perustuu sille, miten suurta julkisuutta tieto tai vihjaus on saanut. Neuvottelukunnan aineiston perusteella voidaan todeta huomionarvoisena seikkana lisääntyvä sosiaalisen median ja muiden uusien tiedonvälityskeinojen (esim. Facebook, Twitter, Youtube, blogit) käyttö kunninloukkausten välineenä. Sosiaalisen median voidaan katsoa hämärtävän perinteisen median ja yksityisen viestinnän välistä rajanvetoa muun muassa sen suhteen, kuinka laajan henkilöpiirin tietoon tieto tai vihjaus voi tulla.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on haukkunut loukattua "huoraksi" julkisella paikalla. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on nimitellyt loukattua "pedofiiliksi" ravintolassa muiden asiakkaiden kuullen. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on lähettänyt loukatulle satoja halventavia tekstiviestejä. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on nimitellyt loukattua "huoraksi" ja "narkkariksi" loukatun julkisella Facebook-sivulla. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt kirjeitä lukuisille eri tahoille pitkän ajan kuluessa väittäen, että loukattu olisi menetellyt luottamustoimessaan velvollisuuksiensa vastaisesti.

Tekijä on tehnyt perättömän ilmoituksen sosiaaliviranomaiselle lasten vakavasta laiminlyönnistä. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on väittänyt blogissaan loukatun syyllistyneen rikokseen, muun muassa lahjuksen ottamiseen. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on väittänyt loukatun tuttaville, että loukattu olisi käyttänyt häntä seksuaalisesti hyväksi lapsena. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on väittänyt internetin keskustelupalstalla, että loukattu myy huumeita. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tekijä on kuvannut kirjassaan loukatun yksityiselämää ja väittänyt loukatun toimineen rikollisesti. Kirjaa on markkinoitu tehokkaasti, ja siitä on julkaistu myös sanomalehtiartikkeli. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tekijät ovat julkaisseet valtakunnallisessa lehdessä yhteensä kolmessa kirjoituksessa valheellisia tietoja ja vihjauksia loukatun seksuaalisesta kanssakäymisestä elinkeinoelämässä vaikuttavan, yleisesti tunnetun, tahollaan seurustelevan henkilön kanssa julkaisemalla samassa jutun yhteydessä loukatun etunimen ja kuvan.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.4 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä julkaisut loukattua halventavan loukatun sukupuoliyhdyntää esittävän videon internetissä. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	236	912	1182	500	700	50	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	300	500	1000	2000	3575

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painottuen suosituksen 3.1.1 ja 3.1.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Väärä ilmiänto

Suositus käsittää väärän ilmiannon (RL 15:6) teosta, josta voidaan tuomita vankeusrangaistus. Lisäksi edellytetään, että ilmiänto on johtanut vähintään esitutkinnan suorittamiseen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta halveksuntaa väitettyyn tekoon syyllistyminen on ollut omiaan loukattuun kohdistamaan
- miten uskottava väärä ilmianto on ollut
- miten suurta julkisuutta asia on saanut

Väärässä ilmiannossa loukkaus kohdistuu henkilön kunnian lisäksi myös hänen oikeudelliseen turvallisuuteensa. Tältä osin loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat vielä:

- miten vakava rangaistus loukattua on uhannut
- miten pitkälle asian käsittely on edennyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ilmoittanut esitutkinnassa loukatun syyllistyneen pahoinpitelyyn. Asia on edennyt rikosoikeudenkäyntiin asti, joka on päätynyt syytteiden hylkäämiseen. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijä on syyttänyt loukattua raiskauksesta sekä taivuttanut ystävänsä vahvistamaan virheellisen kertomuksensa. Loukattu on ollut ilmiannon seurauksena kiinniotettuna vuorokauden. Asia on edennyt syytteen nostamiseen asti, minkä jälkeen tekijä on perunut ilmiantonsa. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijä on ilmoittanut poliisille totuudenvastaisesti, että loukattu on tunkeutunut hänen kotiinsa ja yrittänyt tappa hänet. Loukattu on vangittu tutkinnan ajaksi. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	83	1781	1293	1500	1674	266	5603

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	362	896	1500	2570	3559	4974

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat varsin vakavista teoista tehtyjä väriä ilmiantoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus väärästä ilmiannosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Korvaussuosituksen ylärajan lasku vuoden 2011 suositukseen nähden perustuu siihen, että aineisto sisältää aiemmasta poiketen vain tapaukset, joissa vahingonkorvauksen perusteena on yksinomaan väärä ilmianto. Näin ai-

neisto ei sisällä esimerkiksi tapauksia, joissa vahingonkorvaus on tuomittu sekä väärän ilmiannon että kunnianloukkauksen perusteella.

4 Yksityisyys

Yksityisyyteen kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 24 luvun ja 38 luvun säännöksiin.

Yksityisyyttä loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- millaiseen yksityiselämää koskevaan seikkaan loukkaus on kohdistunut
- kuinka laajaa yksityiselämään kohdistunut loukkaus on ollut
- kuinka laajalle yksityiselämää koskevat tiedot ovat levinneet

Vakavimmillaan teko on esimerkiksi silloin, kun loukatun intiimejä terveyteen liittyviä asioita on levitetty laajan joukon tietoisuuteen tiedotusvälinettä käyttämällä. Lievimmillään teko on esimerkiksi silloin, kun tekijä on käyttänyt henkilörekisteriä rekisterin käyttötarkoituksen vastaisesti omiin tarkoituksiinsa.²²

4.1 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Suositus käsittää yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen (RL 24:8) ja 1.1.2014 voimaan tulleen törkeän yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen (RL 24:8 a §).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- kuinka arkaluonteinen loukatun yksityiselämää koskeva tieto on ollut
- miten suurta julkisuutta tieto on saanut
- kuinka suurta kärsimystä tai vahinkoa on aiheutettu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on julkaissut dokumenttielokuvassa tietoja loukatun äidin itsemurhasta. Loukattu on selkeästi tunnistettavissa elokuvasta. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tekijä ottanut loukatusta kuvan loukatun ollessa manikyryssä. Tilanteesta otettu kuva on liitetty aikuisviihdelehdessä julkaistuuun sukupuolikarvoituksen värjäämistä käsittelevään kirjoitukseen. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

²² Ks. KKO 2011:11 ja alaviite 20.

Tekijä on levittänyt internetissä valokuvia, joissa loukatu esiintyy vähissä pukeissa tai alasti. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	31	2128	2266	1500	1239	300	10637

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	362	896	1500	2153	4800	9423

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä. Tapauksiin liittyy usein tietoja tai kuvia seksuaalisesta kanssakäymisestä. Suurimmissa korvauksissa on tyypillisesti kyse hyvin arkaluonteisista ja verraten laajan piirin tietoon tulleista tiedoista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.2 Salassapitorikos

Suositus käsittää salassapitorikoksen (RL 38:1) ja salassapitorikkomuksen (RL 38:2).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- salassa pidettävän tiedon arkaluonteisuus
- tiedon levinneisyys

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on antanut salassa pidettäväksi määrätyn esitutkintapöytäkirjan luettavaksi muulle kuin asianosaisena olevalle henkilölle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tekijä on kertonut yksityiskohtaisesti työntekijän raskauden keskeytymisen syistä yhtiön noin 10 hengen henkilökunnalle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	7	975	395	1000	732	538	1596

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	500	56,0	1000	1292	.	.

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä salassapitorikosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustason nähden.

4.3 Salakuuntelu ja salakatselu

Suositus käsittää salakuuntelun (RL 24:6) ja salakatselun (RL 24:7).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaiseen loukatun toimintaan salakuuntelu tai -katselu on kohdistunut
- kuinka laajalti salakuuntelu tai -katselu on loukatun elämään kohdistunut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 4.3.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tallentanut loukatun kolmannen kanssa käymän keskustelun videokameralle sekä saattanut keskustelun muiden tietoon. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Tekijä tallentanut loukatun asunnossaan käymiä keskusteluja piilottamalla ääninauhurin loukatun asuntoon olleessaan siellä käymässä. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 4.3.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä kuvannut salaa loukattua videokameralla kylpy-, pesu- ja saunahuoneessa. Loukattu on ollut teko hetkellä alasti. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tekijä on ottanut salaa valokuvan leirikeskuksen yöpymistiloissa majoittautuneesta loukatusta. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tekijä on kuvannut loukattua matkapuhelimen kameralla loukatun ollessa kotipihallaan. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tutkimusaineistoon sisältyy kolme salakuuntelun perusteella tuomittua korvausta (112 euroa, 112 euroa, 300 euroa). Salakatselua koskevien korvausten perustiedot on esitelty alla.

Tutkimusaineisto (salakatselu)

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	39	813	671	600	1231	100	3230

Salakatselusta tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
103	106	269	600	1500	1615	1615

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan erilaista salakuuntelua ja salakatselua. Suuremmissa salakatselua koskevissa korvauksissa on ollut kyse esimerkiksi suihku- tai pukeutumistilan kuvaamisesta, kun taas pienemmissä korvauksissa on ollut pääsääntöisesti kyse esimerkiksi asunnon pihapiiriin kohdistuvasta kuvaamisesta.

Salakuuntelun ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella salakuuntelusta tuomittuja korvauksia on pidettävä liian alhaisina yleiseen korvaustasoon nähden. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus salakatselusta tuomittujen korvausten voidaan sen sijaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.4 Viestintäsalaisuuden loukkaus

Suositus käsittää viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL 38:3) ja törkeän viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL38:4).

Viestintäsalaisuuden loukkaamista koskevat teot ovat harvinaisia. Toisaalta loukkauksen sisältö saattaa vaihdella suuresti, minkä vuoksi suosituksista saattaa olla aihetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaisiin tietoihin viestintäsalaisuuden loukkauksella on päästy käsiiksi
- kuinka laaja viestintäsalaisuuden loukkaus on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on avannut loukatulle osoitettuja kirjeitä. Tekijä on tuomittu viestintäsalaisuuden loukkauksesta.

Loukatun entinen puoliso on murtautunut loukatun sähköpostiin ja lukenut tämän sähköpostiviestejä. Tekijä on tuomittu viestintäsalaisuuden loukkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	14	594	560	439	450	108	2000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
108	108	200	439	650	1798	.

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä viestintäsalaisuuden loukkausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.5 Henkilörekisteririkos

Suositus käsittää henkilörekisteririkoksen (RL 38:9). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttaa erityisesti se, millaisiin tietoihin loukkauksella on päästy käsiksi.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on käsitellyt loukatun tietoja poliisin tietojärjestelmässä yhteensä kymmeniä kertoja ilman hyväksyttävää käyttötarkoitusta. Tekijä on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Tekijä käsitellyt loukatun potilastietojärjestelmään merkittyä sairasloman pituutta koskevaa tietoa ilman hyväksyttävää käyttötarkoitusta. Tekijä on tuomittu henkilörekisteririkoksesta.

Tekijä käsitellyt loukatun potilastietojärjestelmään merkittyä loukatun sairastamaa sukupuolitautia koskevaa tietoa ilman hyväksyttävää käyttötarkoitusta. Tekijä on tuomittu henkilörekisteririkoksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	36	569	348	463	267	103	1669

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
106	107	427	463	694	1056	1607

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkilörekisteririkosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 Syrjintä

Syrjinnässä loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 11 luvun 11 §:n ja rikoslain 47 luvun 3 §:n säännöksiin.

Yhdenvertaisuutta loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- elämänalue, jonka yhteydessä syrjintä ilmenee
- syrjinnän voimakkuus

Elämänalueella tarkoitetaan sitä asiayhteyttä, jossa syrjintä ilmenee. Mitä tärkeämpään asiaan syrjintä syrjityn näkökulmasta kohdistuu, sitä vakavammasta teosta on kyse. *Syrjinnän voimakkuudella* tarkoitetaan puolestaan sitä, miten selkeästi syrjintä ilmenee.

5.1 Syrjintä

Suositus käsittää syrjinnän (RL 11:11). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeästä palvelusta, julkisesta tehtävästä tai tilaisuudesta loukatun kannalta on ollut kyse
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Koska oikeuskäytäntö on varsin niukkaa ja keskittynyt käytännössä vain yhteen tapausryhmään, ei yleisiä syrjintää koskevia suosituksia voida antaa kuin tämän tapausryhmän osalta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä kieltäytynyt tarjoilemasta kahvia loukatulle tämän etnisen alkuperän vuoksi. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Ravintolan vahtimestarina toiminut tekijä on kieltäytynyt päästämästä loukattua ravintolaan tämän etnisen alkuperän vuoksi. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Ravintolan vahtimestarina toiminut tekijä on kieltäytynyt päästämästä loukattua ravintolaan tämän etnisen alkuperän vuoksi muiden ravintolaan pääsyä odottavien edessä. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Kaupungin isännöitsijänä toiminut tekijä todennut julkisesti vuokra-asunnon näytössä, että vuokra-asunnot on

tarkoitettu valtaväestölle, "ei teikäläisille". Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	36	463	359	411	241	112	2127

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
112	168	297	411	538	687	1423

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä syrjintää. Syrjinnän ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella syrjinnästä tuomittuja korvauksia on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden.

5.2 Työsyrjintä

Suositus käsittää työsyrjinnän (RL 47:3) ja kiskonnantapaisen työsyrjinnän (RL 47:3a), joissa loukattua on syrjitty joko työhön valittaessa tai työsuhteen aikana.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeään työelämää koskevaan etuun syrjintä on loukatun kannalta kohdistunut
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksen 5.2.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on irtisanonut vuokratyöntekijän työsopimuksen työtapaturmaa seuranneen sairausloman vuoksi. Tekijä on tuomittu työsyrjinnästä.

Tekijä on koeaikana purkanut työsuhteen loukatun käsiin tulleiden iho-oireiden ja niiden vuoksi määrätyn sairausloman johdosta. Tekijä on tuomittu työsyrjinnästä.

Tekijä on irtisanonut työsuhteen loukatun ollessa raskeana ja siitä johtuvasta syystä sairauslomalla. Tekijä on tuomittu työsyrjinnästä.

Tekijä on lomauttanut loukatun tämän kahden äitiysloman ja perhevapaan jälkeen. Loukatun sijaiseksi palkattu henkilö on samanaikaisesti vakinaistettu. Tekijä on tuomittu työsyrjinnästä.

Suosituksen on otettu uusi kohta (5.2.2). Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksen 5.2.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pitänyt kielitaidonta ja työlainsäädäntöä tuntematonta loukattua ravintolassaan töissä 4 kuukauden ajan, laiminlyöden palkanmaksu- ja työaikasääntelyvelvoitteet ja uhaten lähetyttää tämän takaisin kotimaahansa, mikäli loukattu kertoo tilanteesta ulkopuolisille. Tekijä on tuomittu kiskonnantapaisesta työsyrynnästä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 10–12	30	1340	1031	1077	963	431	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
431	500	537	1077	1500	3172	4027

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä työsyryntää ja kiskonnantapaisista työsyryntää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Henkilökohtainen koskemattomuus

Henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta voidaan tuomita kärsimyskorvaus silloin, kun henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu.

Loukkauksen vakavuutta arvioidaan ennen kaikkea sen perusteella, miten teko loukkaa ihmisarvoa. Korvausta ei siis tuomita suoraan aiheuttujen vammojen vaan sen kärsimyksen perusteella, jota henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkaus on omiaan aiheuttamaan.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksen korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädetyllä teolla.

Toisaalta korvattavuudelle on edellä mainituista lainkohdista poiketen asetettu tietty laadullinen vaatimus. Kärsimyskorvaus voidaan tuomita vain henkilökohtaisen koskemattomuuden *vakavasta* loukkauksesta.

Suosituksilla ei oteta kantaa siihen, merkitseekö tietynlaatuinen teko laissa tarkoitettua henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavaa loukkausta vai ei.

6.1 Henkirikoksen yritys

Suositus käsittää kaikki henkirikoksen yritykset, joiden seurauksena loukatulle aiheutuu henkilövahinko.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on puukottanut loukattua veitsellä kylkeen. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on lyönyt loukattua kirveellä kaulaan. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tekijä on lyönyt loukattua useasti vasaralla päähän. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on puukottanut loukattua useita kertoja kaulan alueelle ja ylävartaloon. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on ampunut poliisina toiminutta loukattua haulikolla useasti n. 10 metrin etäisyydeltä. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tekijä on ampunut loukattua kohti kolmesti haulikolla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on potkinut loukattua ympäri vartaloa ja lyönyt tätä päähän useita kertoja pitkävartisella katuharjalla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä (KKO 2009:82).²³²⁴

²³ Korkein oikeus tuomitsi tapauksessa henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavasta loukkauksesta 8 000 euron kärsimyskorvauksen. Korkein oikeus totesi ratkaisun perusteluissa muun muassa seuraavaa: "Hovioikeuden oikeaksi arvioiman korvauksen määrä 8 000 euroa ylittää sen suositustason, jonka henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on esittänyt tapon yrityksen normaalitapauksia varten. A:n syyksi luetun teon loukkaavuutta kuitenkin lisäävät tekotavan edellä kuvattu erityinen raakuus ja julmuus samoin kuin teon arvaamattomuus ja sattumanvaraisuus."

²⁴ Ks. myös KKO 2012:100. Vastaaja tuomittiin tapon yrityksestä hänen lyötyään asianomistajaa kirveen teräosalla päähän. Kärsimyskorvauksen osalta korkein oikeus on lausumillaan perusteilla katsonut, että tapon yritystä on yleensä aina pidettävä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna vakavana henkilökohdaisen koskemattomuuden loukkauksena. Käräjäoikeuden tuomitsemaa 2.000 euron korvausta ei voitu pitää asianmukaisena tämänkaltaisesta, hyvin vakavasta henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta. Huomioon ottaen myös teon olosuhteet, tekotapa ja teon tosiasiallinen vaarallisuus, on korkein oikeus pitänyt asianomistajan vaa-

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
12	84	3900	2309	3500	1500	1000	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1250	2000	3000	3500	4500	6000	8000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkirikoksen yritystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Henkirikoksen yrityksestä tuomittujen korvausten tasossa voidaan havaita nousua aikaisempien suositusten perusteena olevaan aineistoon nähden.

6.2 Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki ruumiillisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset, joiden tarkoituksena ei ole ollut loukatun surmaaminen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- vammojen aiheuttamistapa
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Loukatun entinen puoliso on lyönyt loukattua nyrkillä päähän, viiltänyt päätä veitsellä sekä leikannut loukatun hiuksia. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tekijä on hakannut uhrin päätä seinään, lyönyt käsiin, raahannut pitkin lattiaa ja potkinut eri puolille vartaloa. Teko on kestänyt lähes tunnin ajan. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijä heittänyt loukattua pulloilla, lyönyt kasvoihin ja vartaloon, riisunut loukatun alasti, kaatanut maahan, viillellyt veitsellä selkään, sirotellut suolaa haavoihin ja polttanut savukkeella selkään. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

timaa 4.500 euron korvausta määrältään oikeana. Asiassa oli kysymys myös kivun ja säryn sekä tilapäisen haitan ja kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Tekijä on kaatanut raskaana olleen loukatun maahan sekä potkinut loukattua päähän ja vartaloon. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Loukatun puoliso on pahoinpidellyt loukattua useiden päivien ajan lyömällä, potkimalla jarepimällä tukasta sekä uhannut tappaa tämän. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijä on heittänyt kattilallisen kiehuvaa vettä loukatun päälle ja lyönyt useasti kattilalla päähän. Tekijä on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tekijä on tunkeutunut yöllä loukatun kotiin, vetänyt loukatun hiuksista ulos, kaatanut maahan, potkinut vartaloon sekä lyönyt nyrkein ja rautaputkella. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä ja törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on pahoinpidellyt loukattua toistuvasti 11 kuukauden ajan lyömällä, potkimalla, kuristamalla, hakkaamalla loukatun päätä sekä käyttämällä henkistä väkivaltaa. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijät ovat lyöneet loukattua ruuvimeisselillä ja veitsellä useasti eri puolille kehoa, polttaneet tupakansytyttimellä loukatun otsaa, kaulaa, korvaa ja kämmenselkää sekä potkineet ja lyöneet nyrkillä päähän, minkä jälkeen loukattu on sidottu ja jätetty ulos. Tekijät on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	Q1	MIN	MAX
12	453	1496	1402	1000	1300	54	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	400	700	1000	2000	3000	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan hyvin erilaiset teot. Aineisto on selkeästi painottunut lievempänä pidettäviin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6.3 Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki henkisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi pitkään jatkunut koulu- tai työpaikkakiusaaminen.

Tutkimusaineistoon ei sisälly yhtään henkisen koskemattomuuden vakavaa loukkausta. Tutkimusaineiston ulkopuolelta on kuitenkin löydetty yksi henkisen koskemattomuuden loukkausta koskeva tapaus:

Varusmiespalveluksessa ollut tekijä on kiusannut palvelustoveriaan neljän kuukauden ajan vahingoittamalla tämän omaisuutta, käyttäytymällä sopimattomasti, nimittelemällä tätä sekä puhumalla halveksuvaan sävyyn tämän taustasta sekä taipumuksesta puhua unissaan. Tekijä on tuomittu palvelusrikoksesta. Korvaus kärsimyksestä 2 500 euroa.

7 Muu ihmisarvon vakava loukkaus

Myös muusta ihmisarvon loukkauksesta voidaan tuomita korvaus silloin, kun loukatun ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta vakavasti loukattu vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 ja 2 kohdassa, korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädettyllä teolla. Säännöksen soveltamisala on toisaalta tarkoitettu suppeaksi. Korvaukseen oikeuttavan loukkauksen tulisi kohdistua nimenomaan loukatun *ihmisarvoon*, loukkauksen tulisi olla rinnastettavissa vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin ja lisäksi loukkauksen tulisi olla vakava.

7.1 Henkirikoksen yritykset

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa henkirikoksen yrityksestä ei aiheudu loukatulle ruumiinvammaa. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on sytyttänyt loukatun talon tuleen bensiinin avulla loukatun ollessa sisällä talossa. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on yrittänyt tappaa loukatun "pelaamalla venäläistä rulettia". Tekijä on vetänyt liipaisimesta kolme kertaa aseensa laukeamatta. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on osoittanut loukattua aseella ja vetänyt toistuvasti liipaisimesta. Ase ei lauennut toimintahäiriön vuoksi. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on ampunut useasti kohti loukattua osumatta tähän. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	22	3010	1618	3768	2327	750	5603

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
788	1036	2153	3768	4480	5603	5603

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkirikoksen yritystä, jossa loukatulle ei ole aiheutunut ruumiinvammaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.2 Vaaran aiheuttaminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukattua uhanneen ruumiinvamman vakavuus
- loukatun vahingoittumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ajanut moottoripyörällä kohti loukattua 150 kilometrin tuntinopeudella siten, että loukattu on välttänyt yhteentörmäyksen hyppäämällä sivuun. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on sytyttänyt loukatun asunnossa tulipalon tämän ollessa nukkumassa. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on ampunut ravintolan ikkunaan haulikolla loukatun ollessa ravintolassa ikkunan läheisyydessä. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on ampunut loukatun viereen maahan haulikolla. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	51	1080	606	1077	962	112	2500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
112	400	538	1077	1500	1923	2500

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyyppillistä vaaran aiheuttamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.3 Heitteillepano

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on nauttinut alkoholia kunnes on menettänyt tajuntansa ollessaan vastuussa 11-kuukauden ikäisen lapsen hoidosta. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 3-vuotiaan lapsensa yksin kotiin ja lähtenyt ravintolaan puolen yön aikaan. Loukattu on herännyt yöllä ja poistunut kotoaan alusvaatteillaan. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 5-vuotiaan lapsensa ulos pakkassäällä useaksi tunniksi ja kieltäytynyt päästämästä lasta sisään. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 7-vuotiaan lapsensa yöksi ulos pakkassäällä. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	25	1016	2053	560	419	112	10767

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
143	215	412	560	831	1179	7925

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä heitteillepanoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.4 Pelastustoimen laiminlyönti

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet

Suosituksessa tarkoitettusta loukkauksesta on kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa pelastustoimen laiminlyöntiin syylistynyt on havainnut, kuinka kolmas henkilö on aiheuttanut loukatulle vakavan ruumiinvamman, mutta jättänyt hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua.

Aineistoon ei sisälly yhtään pelastustoimen laiminlyönnin perusteella tuomittua korvausta.

7.5 Määräysvallan väärinkäyttäminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa esimiehen, opettajan tai muun määräysvaltaa käyttävän henkilön menettely rikkoo olennaisella tavalla loukatun ihmisarvoa. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukkaajan ja loukatun aseman välinen ero
- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Varusmiesesimiehenä toiminut on käskyttänyt loukatun suojaan epäsuoralta tulelta kesken varustarkastuksen. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäytämisestä.

Armeijan kantahenkilökuntaan kuuluva tekijä on käskennyt loukattua punnertamaan 50 kertaa kuraisessa maassa ja lyönyt loukattua avokämmenellä kypärään. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäytämisestä.

Opettajana toiminut tekijä on nöyryyttänyt alasteikäistä oppilastaan eri tavoin esimerkiksi seisottamalla luokan edessä tai nurkassa, röyhtäyttämällä sekä istuttamalla "lasten tuolilla". Tekijä on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	8	643	410	500	823	108	1121

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
108	108	287	500	1110	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan verraten lievää määräysvallan väärinkäyttöä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

IV Surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys

Surmansa saaneen erityisen läheisellä henkilöllä on vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n perusteella oikeus korvaukseen kuolemantapauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Tuomitun korvauksen suuruuteen vaikuttavat surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen läheisyyden lisäksi teon laatu sekä muut olosuhteet. Ottaen huomioon, että tapausten välillä saattaa olla erittäin suuriakin eroja kaikkien edellä mainittujen seikkojen osalta, tuomittujen korvausten hajonta voi olla erittäin suuri.

Tyypillisesti sekä surmansa saanut että korvausta vaativat henkilöt ovat olleet täysi-ikäisiä. Surmansa saanut on menehtynyt henkirikoksen uhrina. Rikosnimikkeinä on useimmiten tappo tai törkeä kuolemantuottamus. Surmansa saaneen läheinen on saanut tiedon kuolemantapauksesta tyypillisesti viranomaisen välittämänä. Tapaukset, joissa surmansa saaneen läheinen on ollut läsnä tapahtumahetkellä tai joissa tämä on itse löytänyt surmansa saaneen, ovat harvinaisia.

Yksittäistapauksiin liittyy kuitenkin suurta vaihtelua. Tästä johtuen suosituksissa ei ole ollut mahdollista huomioida edellä mainittujen seikkojen erilaisia yhdistelmiä, vaan suositukset ovat yleispiirteiset ja tapausten luokittelu perustuu yksinomaan surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatuun. Edellä mainitut korvauksen suuruuteen vaikuttavat seikat on tarkoitettu huomioitavaksi suosituksen mukaisen vaihteluvälin sisällä. Mikäli tapauksessa on samanaikaisesti läsnä useampi korvausta korottava tekijä, esitettyjä suosituksia korkeampi korvaus voi olla perusteltu.

Suhteen läheisyys on paitsi korvauksen suuruuteen vaikuttava tekijä myös korvausvastuun edellytys. Vaikka surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatu toimii seuraavassa suositusten luokitteluperusteena, suosituksilla ei oteta kantaa siihen, täyttääkö tietynlaatuinen suhde korvausvastuun edellytyksen.

1.1 Lapsen kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen vanhemmalle tuomittavan korvauksen lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla tätä useasti ja lyömällä astalolla. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa erittäin läheiset välit.

Surmansa saanut on menehtynyt metsästysonnettomuudessa. Tekijä on tuomittu törkeästä kuolemantuottamuksesta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa läheiset välit.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativan äidin suhde aikuisen lapseensa on ollut hyvin kiinteä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	124	6765	3215	5603	3614	1121	20000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2241	3016	5000	5603	8614	10986	12886

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä lapsen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Vanhemman kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen lapselle tuomittavan korvauksen vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa lapsi on alaikäinen.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla, jonka jälkeen tekijä on kätkenyt surmansa saaneen ruumiin. Tekijä on tuomittu taposta. Surmansa saaneen aikuinen lapsi on pitänyt säännöllisesti yhteyttä surmansa saaneeseen äitiinsä ja huolehtinut tästä.

Surmansa saanut on tapettu ampumalla. Tekijä on tuomittu taposta. Surmansa saaneen alaikäisen lapsen suhde surmansa saaneeseen isäänsä on ollut tiivis ja yhteydenpito päivittäistä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	214	7794	5249	6081	5693	1077	33615

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2557	3230	4307	6081	10000	13722	16808

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä vanhemman kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Sisaruksen kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen sisarukselle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on menehtynyt paleltumiseen. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Surmansa saanut on menehtynyt auto-onnettomuudessa. Tekijä on tuomittu törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja törkeästä kuolemantuottamuksesta.

Surmansa saanut on tapettu ampumalla. Tekijä on tuomittu murhasta syyntakeettomana.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	82	4738	2817	4000	3686	538	13000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1527	2000	2774	4000	6460	7844	12665

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä sisaruksen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 Puolison kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen puolisolle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä. Puolisolla tarkoitetaan suosituksessa surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osa-

puolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu ampumalla pahoinpitelyn päätteeksi. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa aviopuoliso on asunut erillään surmansa saaneesta tämän alkoholinkäytön vuoksi, mutta on tavannut surmansa saanutta useamman kerran viikossa.

Surmansa saanut on tapettu ampumalla kaveriporukan kesken syntyneen riidan päätteeksi. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa avopuoliso odottaa surmansa saaneen lasta.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla, minkä jälkeen tekijä on kätkenyt surmansa saaneen ruumiin. Tekijä on tuomittu taposta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MED	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	20	7330	3669	7000	3952	1681	16808

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1765	3440	4351	7000	8303	14621	16717

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyyppillistä puolison kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

LIITE: ICD-10-KOODIT

Suosituksissa esiintyvät ICD-10-koodit

M79.1	Lihassärky
M79.2	Määrittämätön hermosärky tai hermotulehdus
M79.6	Raajakipu
F32	Masennustila
F43.0	Akuutti stressireaktio
F43.00	Akuutti stressireaktio lieväasteinen häiriö
F43.01	Akuutti stressireaktio keskivaikkea häiriö
F43.02	Akuutti stressireaktio vaikea-asteinen häiriö
F43.1	Traumaperäinen stressireaktio
F43.2	Sopeutumishäiriöt
M79.1	Lihassärky
R52.0	Akuutti kipu
R52.1	Pitkäaikainen sietämätön kipu
R52.2	Muu pitkäaikainen kipu
R52.9	Määrittämätön kipu
S00	Pinnallinen päävamma
S00.0	Pinnallinen päänahan vamma
S00.1	Silmäluomien ja silmän seudun ruhje
S00.2	Muu pinnallinen silmäluomien ja silmän seudun vamma
S00.3	Pinnallinen nenävamma
S00.4	Pinnallinen korvavamma
S00.5	Pinnalliset huuli- ja/tai suuontelovammat
S00.50	Pinnallinen posken limakalvon vamma
S00.51	Pinnallinen suunontelon muun osan vamma
S00.52	Pinnallinen huulen vamma
S00.59	Tarkemmin määrittämätön pinnallinen huulen tai suunontelon vamma
S00.7	Useat pinnalliset päävammat
S00.8	Pään muun osan pinnallinen vamma
S00.9	Sijainniltaan määrittämätön pinnallinen pään vamma
S01	Pään haava
S01.0	Päänahan haava
S01.1	Silmäluomen tai silmän seudun haava
S01.2	Nenän haava
S01.3	Korvan haava
S01.4	Posken ja/tai ohimo-leukaseudun haava
S01.40	Posken haava
S01.41	Ohimo-leukaseudun haava
S01.50	Suuontelon haava
S01.51	Huulen haava
S01.59	Huulen ja suuontelon haava
S01.7	Useat pään haavat
S01.8	Pään muun osan haava
S01.9	Sijainniltaan määrittämätön pään haava
S02	Kallon ja kasvojen luiden murtumat
S02.0	Kallonlaen murtuma
S02.1	Kallonpohjan murtuma
S02.2	Nenäluun murtuma
S02.3	Silmäkuopan pohjan murtuma
S02.4	Yläleuan ja/tai poskiluun murtuma

- S02.5 Hampaan murtuma
- S02.6 Alaleukaluun murtuma
- S03 Pään nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S03.2 Hampaan siirtymä
- S03.4 Leuan nyrjähdys tai venähdys
- S04 Aivohermojen vammat
- S04.0 Näköhermon ja/tai näköradan vamma
- S04.1 Silmän liikehermon vamma
- S04.2 Telahermon vamma
- S04.3 Kolmoishermon vamma
- S04.4 Loitontajahermon vamma
- S04.5 Kasvohermon vamma
- S04.6 Kuulo-tasapainohermon vamma
- S04.7 Lisähermon vamma
- S04.8 Kieli-kitahermon vamma
- S04.81 Kielen liikehermon vamma
- S04.88 Muun aivohermon vamma
- S04.9 Määrittämättömän aivohermon vamma
- S05 Silmän ja/tai silmäkuopan vamma
- S05.0 Sidekalvon vamma tai sarveiskalvon naarmu ilman mainintaa vierasesi-
neestä
- S05.3 Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä ilman silmänsisäisten kudos-
ten esiin työntymistä tai menetystä
- S06 Kallonsisäinen vamma
- S06.0 Aivotärähdys
- S06.1 Traumaattinen aivoturvotus
- S06.2 Diffuusi aivovamma
- S06.3 Paikallinen aivovamma
- S06.4 Traumaattinen epiduraaliverenvuoto
- S06.5 Traumaattinen kovakalvonalainen verenvuoto
- S06.6 Traumaattinen lukinkalvonalainen verenvuoto
- S06.7 Kallonsisäinen vamma ja pitkittänyt tajuttomuus
- S06.8 Muu kallonsisäinen vamma
- S06.9 Määrittämätön kallonsisäinen vamma
- S08 Pään osan irti repeäminen
- S08.0 Päänahan irti repeäminen
- S08.1 Korvalehden irti repeäminen
- S09 Muut tai määrittämättömät päävammat
- S09.2 Tärykalvon traumaattinen repeämä
- S10 Kaulan pinnallinen vamma
- S10.0 Kaulan etuosan ruhje
- S10.1 Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma
- S10.7 Useat kaulan pinnalliset vammat
- S10.8 Kaulan muun osan pinnallinen vamma
- S10.9 Sijainniltaan määrittämätön kaulan pinnallinen vamma
- S11 Kaulan haava
- S11.0 Kurkunpään ja/tai henkitorveen ulottuva kaulahaava
- S11.1 Kilpirauhaseen ulottuva kaulahaava
- S11.2 Nieluun ja/tai ruokatorven kaulaosaan ulottuva kaulahaava
- S11.7 Useat kaulan haavat
- S11.8 Kaulan muun osan haava
- S11.9 Sijaintipaikaltaan määrittämätön kaulan haava
- S12 Kaularanganmurtuma

- S12.0 Kannattajanikaman murtuma
- S12.1 Kiertonikaman murtuma
- S12.2 Muun kaulanikaman murtuma
- S12.7 Useat kaulanikamamurtumat
- S12.8 Kaulan muun osan murtuma
- S12.9 Määrittämätön kaulan alueen murtuma
- S13.0 Traumaattinen kaularangan nikamavälilevyn repeämä
- S13.1 Kaulanikaman sijoiltaanmeno
- S13.2 Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno
- S13.4 Kaularangan nyrjähdys tai venähdys
- S14 Kaulan alueen hermojen ja selkäytimen vammat
- S14.0 Selkäytimen kaulaosan vamma ja turpoaminen
- S14.1 Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma
- S14.2 Kaularangan hermojuurivamma[t]
- S15 Kaulan verisuonivamma
- S15.0 Kaulavaltimon vamma
- S15.1 Nikamavaltimon vamma
- S15.2 Ulomman kaulalaskimon vamma
- S15.3 Sisemmän kaulalaskimon vamma
- S15.7 Useiden kaulan alueen verisuonien vamma
- S15.8 Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma
- S15.9 Määrittämättömän kaulan alueen verisuonen vamma
- S16 Kaulan lihaksen ja/tai jänteen vamma
- S20 Rintakehän pinnallinen vamma
- S20.0 Rinnan tai rintarauhasen ruhje
- S20.1 Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma
- S20.2 Rintakehän ruhje
- S20.3 Muu pinnallinen rintakehän etuseinän vamma
- S20.4 Muu pinnallinen rintakehän takaseinän vamma
- S20.7 Useat pinnalliset rintakehän vammat
- S20.8 Muun tai määrittämättömän rintakehän osan pinnallinen vamma
- S21 Rintakehän haava
- S21.0 Rintarauhasen haava
- S21.1 Rintakehän etuseinämän haava
- S21.2 Rintakehän takaseinän haava
- S21.7 Useat rintakehän seinämän haavat
- S21.8 Rintakehän muun osan haava
- S21.9 Määrittämättömän rintakehän osan haava
- S22 Kylkiluun (kylkiluiden), rintalastan ja/tai selkärangan rintakehäosan (rintarangan) murtuma
- S22.0 Rintanikaman murtuma
- S22.1 Useat rintarangan murtumat
- S22.2 Rintalastan murtuma
- S22.3 Kylkiluun murtuma
- S22.4 Useat kylkiluunmurtumat
- S22.5 Varstarinta
- S23 Rintakehän alueen nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S23.0 Rintarangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
- S23.1 Rintanikaman sijoiltaanmeno
- S23.3 Rintarangan nyrjähdys tai venähdys
- S24 Rintakehän alueen hermojen ja selkäytimen vammat
- S24.0 Selkäytimen rintakehäosan vamma ja turpoaminen

- S24.1 Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma
- S24.2 Rintarangan hermojuurivamma
- S24.3 Rintakehän ääreishermon vamma
- S24.4 Rintakehän sympaattisten hermojen vamma
- S24.5 Muun rintakehän hermon vamma
- S24.6 Määrittämättömän rintakehän hermon vamma
- S25 Rintakehän verisuonien vamma
- S25.0 Rinta-aortan vamma
- S25.1 Käden ja pään valtimorungon ja/tai solisvaltimon vamma
- S25.2 Yläonttolaskimon vamma
- S25.3 Käsivarren ja pään laskimon ja/tai solislaskimon vamma
- S25.4 Keuhkoverisuonien vamma
- S25.5 Kylkivälisuonten vamma
- S25.7 Useiden rintakehän verisuonien vamma
- S25.8 Muun rintakehän verisuonen vamma
- S25.9 Määrittämättömän rintakehän verisuonen vamma
- S26 Sydämen vamma
- S26.0 Sydämen vamma ja verenvuoto sydänpussiin (hemoperikardium)
- S26.8 Muu sydämen vamma
- S26.9 Määrittämätön sydämen vamma
- S27 Muiden tai määrittämättömien rintaontelon elinten vamma
- S27.0 Traumaattinen ilmarinta
- S27.1 Traumaattinen veririnta
- S27.2 Traumaattinen veri-ilmarinta
- S27.3 Muu keuhkon vamma
- S27.4 Keuhkoputkien vamma
- S27.5 Henkitorven rintakehäosan vamma
- S27.6 Keuhkopussin vamma
- S27.7 Useat rintakehän sisäelinten vammat
- S27.8 Muun rintakehän sisäelimen vamma
- S27.9 Määrittämättömän rintakehän sisäelimen vamma
- S30 Vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnallinen vamma
- S30.0 Alaselän ja/tai lantion ruhje
- S30.1 Vatsanpeitteiden ruhje
- S30.2 Ulkoisten sukupuolielinten ruhje
- S30.7 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnalliset vammat
- S30.8 Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma
- S30.9 Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämätön pinnallinen vamma
- S31 Vatsan, alaselän tai lantion haava
- S31.0 Alaselän ja/tai lantion haava
- S31.1 Vatsanpeitteiden haava
- S31.2 Siittimen haava
- S31.3 Kivespussin [ja kiveksen/kivesten] haava
- S31.4 Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava
- S31.5 Muun tai määrittämättömän ulkoisen sukupuolielimen haava
- S31.7 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion haavat
- S31.8 Muun tai määrittämättömän vatsan osan haava
- S32 Lannerangan tai lantion murtuma
- S32.0 Lannenikaman murtuma
- S32.7 Useat lannerangan ja/tai lantion murtumat
- S32.8 Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma
- S33 Lannerangan ja/tai lantion nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys

- S33.0 Lannerangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
- S33.1 Lannenikaman sijoiltaanmeno
- S33.3 Lannerangan ja/tai lantion muun tai määrittämättömän osan sijoiltaanmeno
- S33.5 Lannerangan nyrjähdys
- S33.7 Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys
- S34 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen hermojen tai selkäytimen lanneosan vamma
- S34.0 Selkäytimen lanneosan vamma ja turpoaminen
- S34.1 Muu selkäytimen lanneosan vamma
- S34.2 Lanne- ja alaselän hermojuurivamma
- S34.3 Cauda equina -alueen vamma
- S34.4 Lanne-ristipunoksen vamma
- S34.5 Lanne- tai ristirangan alueen tai lantion sympaattisten hermojen vamma
- S34.6 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen ääreishermovamma
- S34.8 Muun tai määrittämättömän vartalon, alaselän ja/tai lantion hermon vamma
- S35 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen verisuonivamma
- S35.0 Vatsa-aortan vamma
- S35.1 Alaonttolaskimon vamma
- S35.2 Sisusvaltimorungon vamma tai suolilievevaltimon vamma
- S35.3 Porttilaskimon tai pernalaskimon vamma
- S35.4 Munuaisen verisuonivamma
- S35.5 Lonkkaverisuonien vamma
- S35.7 Vatsan, alaselän ja/tai lantion useiden verisuonien vamma
- S35.8 Vatsan, alaselän ja/tai lantion muun verisuonen vamma
- S35.9 Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämättömän verisuonen vamma
- S36 Vatsansisäisten elinten vamma
- S36.0 Pernan vamma
- S36.1 Maksan ja/tai sappirakon vamma
- S36.2 Haiman vamma
- S36.3 Mahalaukun vamma
- S36.4 Ohutsuolen vamma
- S36.5 Umpisuolen ja/tai koolonin vamma
- S36.6 Peräsuolen vamma
- S36.7 Useiden vatsaontelon elinten vamma
- S36.8 Muun vatsaontelon elimen vamma
- S36.9 Määrittämättömän vatsaontelon elimen vamma
- S40 Pinnallinen hartianseudun ja/tai olkavarren vamma
- S40.0 Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje
- S40.7 Useat pinnalliset hartianseudun ja olkavarren vammat
- S40.8 Muu pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
- S40.9 Määrittämätön pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
- S41 Hartianseudun ja/tai olkavarren haava
- S41.0 Hartianseudun haava
- S41.1 Olkavarren haava
- S41.7 Useat hartianseudun ja/tai olkavarren haavat
- S41.8 Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava
- S42 Hartianseudun tai olkavarren murtuma
- S42.0 Solisluun murtuma
- S42.3 Olkaluun varren murtuma

- S43 Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyr-
jähdys ja/tai venähdys
- S43.0 Olkanivelen sijoiltaanmeno
- S43.1 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno
- S44 Hartianseudun ja olkavarren hermovammat
- S44.0 Kyynärhermon vamma olkavarren alueella
- S44.1 Keskihermon vamma olkavarren alueella
- S44.2 Värttinähermon vamma olkavarren alueella
- S44.3 Kainalohermon vamma
- S44.4 Lihäs-ihohermon vamma
- S44.5 Ihon tuntohermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S44.7 Useiden hermojen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S44.8 Muun hermon vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
- S44.9 Määrittämättömän hermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren
alueella
- S45 Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat
- S45.0 Kainalovaltimon vamma
- S45.1 Olkavarsivaltimon vamma
- S45.2 Kainalolaskimon tai olkavarsilaskimon vamma
- S45.3 Pinnallisen laskimon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45.7 Useiden verisuonien vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45.8 Muun verisuonen vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
- S45.9 Määrittämättömän verisuonen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren
alueella
- S46 Hartianseudun ja olkavarren lihas- ja/tai jännevammat
- S46.0 Kiertäjäkalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan jänteen vamma olkapäässä
- S46.1 Haislihaksen pitkän pään lihas- tai jännevamma
- S46.2 Haislihaksen muun osan lihas- tai jännevamma
- S46.3 Kolmipäisen olkalihaksen lihas- tai jännevamma
- S46.7 Useiden hartianseudun ja/tai olkavarren lihasten ja/tai jänteiden vam-
ma
- S46.8 Muun hartianseudun tai olkavarren lihaksen tai jänteen vamma
- S46.9 Määrittämätön hartianseudun tai olkavarren lihas- tai jännevamma
- S50 Kyynärvarren pinnallinen vamma
- S50.0 Kyynärpään ruhje
- S50.1 Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje
- S50.7 Useat kyynärvarren pinnalliset vammat
- S50.8 Muu kyynärvarren pinnallinen vamma
- S50.9 Määrittämätön kyynärvarren pinnallinen vamma
- S51 Kyynärvarren haava
- S51.0 Kyynärpään haava
- S51.7 Useat kyynärvarren haavat
- S51.8 Kyynärvarren muun osan haava
- S51.9 Määrittämättömän kyynärvarren osan haava
- S52 Kyynärvarren murtuma
- S52.0 Kyynärluun yläosan murtuma
- S52.1 Värttinäluun yläosan murtuma
- S52.2 Kyynärluun varren murtuma
- S52.3 Värttinäluun varren murtuma
- S52.4 Kyynärluun ja värttinäluun varren murtuma
- S52.5 Värttinäluun alaosan murtuma
- S52.6 Kyynärluun ja värttinäluun alaosan murtuma
- S52.7 Useat kyynärvarren murtumat

- S52.8 Kyynärvarren muun osan murtuma
- S52.9 Määrittämätön kyynärvarren murtuma
- S54 Kyynärvarren alueen hermovammat
- S54.0 Kyynärhermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.1 Keskihermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.2 Värttinähermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.3 Ihon tuntohermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.7 Useiden hermojen vamma kyynärvarren alueella
- S54.8 Muun hermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.9 Määrittämättömän hermon vamma kyynärvarren alueella
- S55 Kyynärvarren alueen verisuonivammat
- S55.0 Kyynärvaltimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.1 Värttinävaltimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.2 Laskimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.7 Useiden verisuonien vamma kyynärvarren alueella
- S55.8 Muun verisuonen vamma kyynärvarren alueella
- S55.9 Määrittämättömän verisuonen vamma kyynärvarren alueella
- S56 Kyynärvarren lihas- ja/tai jännevamma
- S56.0 Peukalon pitkän koukistajalihaksen ja/tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.1 Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.2 Muun koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.3 Peukalon ojentaja- ja/tai loitontajalihasten [jänteiden] vamma kyynärvarren alueella
- S56.4 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.5 Muun ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.7 Useiden lihasten ja/tai jänteiden vamma kyynärvarren alueella
- S56.8 Muun tai määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma kyynärvarren alueella
- S60 Ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma
- S60.0 Sormen tai sormien ruhje ilman kynsivammaa
- S60.1 Sormen tai sormien ruhje ja kynsivamma
- S60.2 Ranteen ja käden muun osan ruhje
- S60.7 Useat ranteen ja/tai käden pinnalliset vammat
- S60.8 Muu ranteen tai käden pinnallinen vamma
- S60.9 Määrittämätön ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma
- S61 Ranteen tai käden haava
- S61.0 Sormen tai sormien haava ilman kynsivammaa
- S61.1 Sormen tai sormien haava ja kynsivamma
- S61.7 Useat ranteen ja/tai käden haavat
- S61.8 Ranteen tai käden muun osan haava
- S61.9 Määrittämätön ranteen ja/tai käden haava
- S62 Ranteen tai käden murtuma
- S62.0 Ranteen veneluun murtuma
- S62.2 Ensimmäisen kämmenluun murtuma
- S62.3 Muun kämmenluun murtuma
- S62.4 Useat kämmenluiden murtumat
- S62.5 Peukalon murtuma
- S62.6 Muun sormen murtuma
- S62.7 Useat sormimurtumat
- S63 Ranteen ja käden nivelten ja siteiden sijoiltaanmenot, nyrjähdykset

- ja/tai venähdykset
- S63.1 Sormen sijoiltaanmeno
 - S63.5 Ranteen nyrjähdys tai venähdys
 - S63.6 Sormen tai sormien nyrjähdys tai venähdys
 - S64 Ranteen ja/tai käden hermovamma
 - S64.0 Kyynärhermon vamma ranteen tai käden alueella
 - S64.1 Keskihermon vamma ranteen tai käden alueella
 - S64.2 Värttinähermon vamma ranteen tai käden alueella
 - S64.3 Peukalon hermovamma
 - S64.4 Muun sormen hermovamma
 - S64.7 Useiden hermojen vamma ranteen tai käden alueella
 - S64.8 Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella
 - S64.9 Määrittämättömän hermon vamma ranteen tai käden alueella
 - S65 Ranteen tai käden verisuonivamma
 - S65.0 Kyynärvaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
 - S65.1 Värttinävaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
 - S65.2 Pinnallisen valtimokaaren vamma
 - S65.3 Syvän valtimokaaren vamma
 - S65.4 Peukalon verisuon[i]en vamma
 - S65.5 Muun sormen verisuonivamma
 - S65.7 Useiden verisuonien vamma ranteen ja/tai käden alueella
 - S65.8 Muun verisuonen vamma ranteen tai käden alueella
 - S65.9 Määrittämättömän verisuonen vamma ranteen ja/tai käden alueella
 - S66 Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
 - S66 Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
 - S66.0 Peukalon pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
 - S66.1 Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
 - S66.2 Peukalon ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
 - S66.3 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
 - S66.4 Peukaloon tai sen kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen [jänteen] vamma
 - S66.5 Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen tai sen jänteen vamma
 - S66.6 Usean koukistajalihaksen tai koukistajalihasjänteen vamma ranteen tai käden alueella
 - S66.7 Usean ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma ranteen ja/tai käden alueella
 - S66.8 Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella
 - S66.9 Määrittämätön lihas- tai jännevamma ranteen tai käden alueella
 - S68 Ranteen tai käden amputoituminen
 - S68.0 Peukalon täydellinen tai osittainen amputoituminen
 - S68.1 Muun yksittäisen sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
 - S68.2 Kahden tai useamman sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
 - S68.3 Yhden tai useamman sormen tai sormen osan amputoituminen yhdessä käden tai ranteen muun osan kanssa
 - S68.4 Käden amputoituminen ranteesta
 - S68.8 Ranteen tai käden muun osan amputoituminen
 - S68.9 Tasoltaan määrittämätön ranteen tai käden amputoituminen
 - S70 Lonkan ja/tai reiden pinnallinen vamma

S70.0 Lonkan ruhje
 S70.1 Reiden ruhje
 S70.7 Useat lonkan ja/tai reiden pinnalliset vammat
 S70.8 Muu lonkan tai reiden pinnallinen vamma
 S70.9 Määrittämätön pinnallinen lonkan tai reiden vamma
 S71 Lonkan ja/tai reiden haava
 S71.0 Lonkan haava
 S71.1 Reiden haava
 S71.7 Useat lonkan ja/tai reiden haavat
 S71.8 Lonkan tai reiden alueen muun tai määrittämättömän osan haava
 S72 Reisiluun murtuma
 S72.0 Reisiluun kaulan murtuma
 S72.1 Reisiluun sarvennoisten kautta kulkeva (pertrokanteerinen) murtuma
 S72.3 Reisiluun varren murtuma
 S72.4 Reisiluun alaosan murtuma
 S74 Lonkan ja/tai reiden alueen hermovamma
 S74.0 Lonkkahermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S74.1 Reisihermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S74.2 Ihon tuntohermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S74.7 Usean hermon vamma lonkan tai reiden alueella
 S74.8 Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella
 S74.9 Määrittämättömän hermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75 Lonkan ja/tai reiden verisuonivamma
 S75.0 Reisivaltimon vamma
 S75.1 Reisilaskimon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75.2 Isosafeenan vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75.7 Usean verisuonen vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75.8 Muun verisuonen vamma lonkan tai reiden alueella
 S75.9 Määrittämättömän verisuonen vamma lantion ja/tai reiden alueella
 S76 Lonkan tai reiden lihas- tai jännevamma
 S76.0 Lonkan lihas- tai jännevamma
 S76.1 Nelipäisen reisilihaksen tai sen jänteen vamma
 S76.2 Reiden lähentäjälihasten tai niiden jänneiden vamma
 S76.3 Reiden takaosan lihasten tai niiden jänneiden vamma
 S76.4 Muun tai määrittämättömän reiden lihaksen tai jänteen vamma
 S76.7 Useat lonkan ja/tai reiden lihas- ja/tai jännevammat
 S78 Lonkan tai reiden amputoituminen
 S78.0 Alaraajan amputoituminen lonkkanivelestä
 S78.1 Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä
 S78.9 Tasoltaan määrittämätön lonkan tai reiden amputoituminen
 S80 Polven ja/tai säären pinnallinen vamma
 S80.0 Polven ruhje
 S80.1 Säären ruhje tai polven ja säären alueen määrittämätön ruhje
 S80.7 Useat pinnalliset polven ja/tai säären vammat
 S80.8 Muu pinnallinen polven tai säären vamma
 S80.9 Määrittämätön pinnallinen polven tai säären vamma
 S81 Polven ja/tai säären haava
 S81.0 Polven haava
 S81.7 Useat polven ja/tai säären haavat
 S81.8 Säären muun osan haava
 S81.9 Määrittämätön polven ja/tai säären haava
 S82 Polven ja/tai säären murtuma
 S82.0 Polvilumpion murtuma

- S82.1 Sääriluun yläosan murtuma
- S82.2 Sääriluun varren murtuma
- S82.3 Sääriluun alaosan murtuma
- S82.5 Sisäkehräksen murtuma
- S82.6 Ulkokehräksen murtuma
- S82.7 Useat polven ja/tai säären murtumat
- S82.8 Polven tai säären muun osan murtuma
- S82.9 Määrittämätön polvi- ja/tai säärimurtuma
- S83 Polven alueen nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S83.0 Polvilumpion sijoiltaanmeno
- S83.4 Polven sisäisivusiteen/ulkosivusiteen revähdys
- S83.5 Polven eturistisiteen/takaristisiteen revähdys
- S83.6 Muun tai määrittämättömän polven osan revähdys
- S83.7 Useiden polven osien vamma
- S84 Polven ja/tai säären alueen hermovamma
- S84.0 Säärihermon vamma polven tai säären alueella
- S84.1 Pohjehermon vamma polven tai säären alueella
- S84.2 Ihon tuntohermon vamma polven tai säären alueella
- S84.7 Usean hermon vamma polven tai säären alueella
- S84.8 Muun hermon vamma polven tai säären alueella
- S84.9 Määrittämättömän hermon vamma polven ja/tai säären alueella
- S85 Polven ja säären alueen verisuonivammat
- S85.0 Polvitaivevaltimon vamma
- S85.1 Säärivalentimon vamma
- S85.2 Pohjevaltimon vamma
- S85.3 Isosafeenan vamma polven tai säären alueella
- S85.4 Pikkusafeenan vamma
- S85.5 Polvitaivelaskimon vamma
- S85.7 Useiden verisuonien vamma polven ja/tai säären alueella
- S85.8 Muun verisuonen vamma polven tai säären alueella
- S85.9 Määrittämättömän verisuonen vamma polven tai säären alueella
- S86 Polven ja/tai säären alueen lihas- ja/tai jännevamma
- S86.0 Kantajänteen (akillesjänteen) vamma
- S86.1 Muu takimmaisien säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
- S86.2 Etumaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
- S86.3 Pohjelihasryhmän lihas- tai jännevamma
- S86.7 Usean lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
- S86.8 Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
- S86.9 Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
- S88 Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta
- S88.0 Alaraajan amputoituminen polvesta
- S88.1 Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä
- S88.9 Tasoltaan määrittämätön amputoituminen polvesta tai säärestä
- S90 Nilkan ja jalkaterän pinnalliset vammat
- S90.0 Nilkan alueen ruhje
- S90.1 Varpaan tai varpaiden ruhje ilman kynsivammaa
- S90.2 Varpaan tai varpaiden ruhje ja kynsivamma
- S90.3 Muun tai määrittämättömän jalkaterän osan ruhje
- S90.7 Useat nilkan ja/tai jalkaterän pinnalliset vammat
- S90.8 Muu nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma
- S90.9 Määrittämätön nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma

- S91 Nilkan ja jalkaterän alueen haavat
- S91.0 Nilkan alueen haava
- S91.1 Varpaan tai varpaiden haava ilman kynsivammaa
- S91.2 Varpaan tai varpaiden haava ja kynsivamma
- S91.3 Jalkaterän muun osan haava
- S91.7 Nilkan tai jalkaterän useat haavat
- S93 Nilkan ja jalkaterän nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S93.4 Nilkan nyrjähdys
- S94 Nilkan ja jalkaterän alueen hermovammat
- S94.0 Ulomman jalkapohjahermon vamma
- S94.1 Sisemmän jalkapohjahermon vamma
- S94.2 Syvän pohjehermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
- S94.3 Nilkan tai jalkaterän alueen ihon tuntohermon vamma
- S94.7 Usean hermon vamma nilkan ja jalkaterän alueella
- S94.8 Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S94.9 Määrittämättömän hermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
- S95 Nilkan ja jalkaterän alueen verisuonivammat
- S95.0 Jalanselän valtimon vamma
- S95.1 Ulomman tai sisemmän jalkapohjavaltimon vamma
- S95.2 Jalan selän laskimon vamma
- S95.7 Usean nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S95.8 Muun nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S95.9 Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S96 Nilkan ja jalkaterän alueen lihas- ja jännevammat
- S96.0 Varpaiden pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.1 Varpaiden pitkän ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.2 Nilkan tai jalkaterän luuhun liittyvän pikkulihaksen tai pikkulihasjänteen vamma
- S96.7 Usean lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.8 Muun lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.9 Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S98 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä
- S98.0 Jalkaterän amputoituminen nilkasta
- S98.1 Yhden varpaan amputoituminen
- S98.2 Kahden tai useamman varpaan amputoituminen
- S98.3 Jalkaterän muiden osien amputoituminen
- S98.4 Tasoltaan määrittämätön jalkaterän amputoituminen
- T00 Useiden kehonosien pinnalliset vammat
- T00.0 Pintavamma pään ja kaulan alueella
- T00.1 Pintavamma rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion alueella
- T00.2 Pintavamma usealla alueella yläraajoissa
- T00.3 Pintavamma usealla alueella alaraajoissa
- T00.6 Pintavamma sekä yläraajoissa että alaraajoissa
- T00.8 Muun kehonosien yhdistelmän käsittävä pintavamma
- T00.9 Lukuisat määrittämättömät pinnalliset vammat
- T01 Vammat, joihin liittyy useisiin kehonalueisiin ulottuvia syviä haavoja
- T01.0 Pään ja kaulan haavojen yhdistelmä
- T01.1 Rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion haavojen yhdistelmä
- T01.2 Usean yläraajojen alueen haavojen yhdistelmä

- T01.3 Usean alaraajojen alueen haavojen yhdistelmä
- T01.6 Yläraajojen ja alaraajojen haavojen yhdistelmä
- T01.8 Muu eri alueiden haavojen yhdistelmä
- T01.9 Lukuisten määrittämättömien haavojen yhdistelmä
- T09 Muut sijainniltaan määrittämättömät selkärangan ja vartalon vammat
- T09.3 Sijainniltaan määrittämätön selkäydinvamma
- T09.5 Vartalon alueen määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen vamma
- T11 Muut sijainniltaan määrittämättömät yläraajan vammat
- T11.3 Yläraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
- T11.4 Yläraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T11.5 Yläraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T13 Muut sijainniltaan määrittämättömät alaraajan vammat
- T13.3 Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
- T13.4 Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T13.5 Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai jänteen sijainniltaan määrittämätön vamma
- T14 Määrittämättömän kehonosan vamma
- T14.4 Määrittämättömän kehonosan hermovamma
- T14.5 Määrittämättömän kehonosan verisuonivamma
- T14.6 Määrittämättömän kehonosan lihas- ja/tai jännevamma
- T20 Pään ja kaulan palovammat ja syöpymät
- T20.0 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T20.1 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen palovamma
- T20.2 Pään tai kaulan toisen asteen palovamma
- T20.3 Pään tai kaulan kolmannen asteen palovamma
- T20.4 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T20.5 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen syöpymä
- T20.6 Pään tai kaulan toisen asteen syöpymä
- T20.7 Pään tai kaulan kolmannen asteen syöpymä
- T21 Vartalon palovammat ja syöpymät
- T21.0 Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T21.1 Vartalon ensimmäisen asteen palovamma
- T21.2 Vartalon toisen asteen palovamma
- T21.3 Vartalon kolmannen asteen palovamma
- T21.4 Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T21.5 Vartalon ensimmäisen asteen syöpymä
- T21.6 Vartalon toisen asteen syöpymä
- T21.7 Vartalon kolmannen asteen syöpymä
- T22 Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät
- T22.0 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T22.1 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma
- T22.2 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen palovamma
- T22.3 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen palovamma
- T22.4 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan

- määrittämätön syöpymä
- T22.5 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä
- T22.6 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen syöpymä
- T22.7 Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen syöpymä
- T23 Ranteen ja käden alueen palovammat ja syöpymät
- T23.0 Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T23.1 Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen palovamma
- T23.2 Ranteen tai käden alueen toisen asteen palovamma
- T23.3 Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen palovamma
- T23.4 Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T23.5 Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
- T23.6 Ranteen tai käden alueen toisen asteen syöpymä
- T23.7 Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen syöpymä
- T24 Lonkan, reiden ja säären palovammat ja syöpymät
- T24.0 Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T24.1 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen palovamma
- T24.2 Lonkan tai alaraajan toisen asteen palovamma
- T24.3 Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen palovamma
- T24.4 Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T24.5 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen syöpymä
- T24.6 Lonkan tai alaraajan toisen asteen syöpymä
- T24.7 Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen syöpymä
- T25 Nilkan ja jalkaterän palovammat ja syöpymät
- T25.0 Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
- T25.1 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen palovamma
- T25.2 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen palovamma
- T25.3 Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen palovamma
- T25.4 Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
- T25.5 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen syöpymä
- T25.6 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen syöpymä
- T25.7 Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen syöpymä
- T26 Silmään ja/tai silmän apuelimiin rajoittuvat palovammat ja syöpymät
- T26.0 Silmäluomen ja/tai silmän seudun palovamma
- T26.1 Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin palovamma
- T26.2 Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut palovamma
- T26.3 Silmän tai sen apuelinten muun osan palovamma
- T26.4 Määrittämätön silmän tai sen apuelinten palovamma
- T26.5 Silmäluomen tai silmän seudun syöpymä
- T26.6 Sarveiskalvon tai sidekalvopussin syöpymä
- T26.7 Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut syöpymä
- T26.8 Silmän tai sen apuelinten muun osan syöpymä
- T26.9 Sijainniltaan määrittämätön silmän tai sen apuelinten syöpymä
- T27 Hengityselinten palovammat ja syöpymät
- T27.0 Kurkunpään ja/tai henkitorven palovamma
- T27.1 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n palovamma
- T27.2 Hengityselinten muiden osien palovamma
- T27.3 Määrittämätön hengityselinten palovamma
- T27.4 Kurkunpään ja/tai henkitorven syöpymä
- T27.5 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n syöpymä
- T27.6 Hengityselinten muiden osien syöpymä

- T27.7 Sijainniltaan määrittämätön hengityselinten syöpymä
- T28 Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä
- T28.0 Suun tai nielun palovamma
- T28.1 Ruokatorven palovamma
- T28.2 Ruuansulatuselinten muun osan palovamma
- T28.3 Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten palovamma
- T28.4 Muun tai määrittämättömän sisäelimen palovamma
- T28.5 Suun tai nielun syöpymä
- T28.6 Ruokatorven syöpymä
- T28.7 Ruuansulatuselinten muun osan syöpymä
- T28.8 Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten syöpymä
- T28.9 Muun tai määrittämättömän sisäelimen syöpymä
- T29 Useiden kehonosien palovammat ja syöpymät
- T29.0 Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen palovamma
- T29.1 Usean alueen ensimmäisen asteen palovamma
- T29.2 Usean alueen osittain toisen asteen palovamma
- T29.3 Usean alueen osittain kolmannen asteen palovamma
- T29.4 Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen syöpymä
- T29.5 Useiden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
- T29.6 Usean alueen osittain toisen asteen syöpymä
- T29.7 Usean alueen osittain kolmannen asteen syöpymä
- T30 Sijainniltaan määrittämättömät palovammat ja syöpymät
- T30.0 Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön palovamma
- T30.1 Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen palovamma
- T30.2 Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen palovamma
- T30.3 Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen palovamma
- T30.4 Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön syöpymä
- T30.5 Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen syöpymä
- T30.6 Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen syöpymä
- T30.7 Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen syöpymä
- T31 Palaneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut palovammat
- T31.0 Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.1 10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.2 20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.3 30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.4 40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.5 50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.6 60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.7 70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.8 80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T31.9 90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä palovamma
- T32 Syöpyneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut syöpymät
- T32.0 Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.1 10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.2 20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.3 30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.4 40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.5 50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.6 60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.7 70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.8 80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T32.9 90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä syöpymä
- T95 Palovammojen, syöpymien ja paleltumavammojen myöhäisvaikutukset

- X74 Tahallinen itsensä ampuminen
- X93 Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely ampumalla pistoolilla tai revolverilla
- X94 Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely ampumalla kiväärillä, haulikolla tai järeällä aseella
- X95 Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely aseella ampumalla
- Y24 Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä

LIITE: SUOSITUSTEN VASTAAVUUSTAULUKKO

1. p. §	2. p. §	3. p.	1. p. §	2. p. §	3. p.
1	65	I 12.1	60	62	I 11.4
2	66	I 12.2	61	63	I 11.5
3	1	I 1.1	62	64	I 11.6
4	2	I 1.2	63	67	I 13.1
5	3	I 1.3	64	68	I 13.2
6	4	I 1.4	65	69	I 13.3
7	5	I 1.5	66	70	I 13.4
8	6	I 1.6	67	71	II 3.1
9	7	I 1.7	68	72	II 3.2
10	8	I 2.1	69	73	II 3.3
11	9	I 2.2	70	74	II 3.4
12	10	I 2.3	71	75	III 1.1
13	11	I 2.4	72	76	III 1.2
14	12	I 2.5	73	77	III 1.3
15	13	I 2.6	74	78	III 1.4
16	14	I 2.7	75	79	III 1.5
17	15	I 3.1	76	80	III 1.6
18	16	I 3.2	77	81	III 1.7
19	17	I 4.1	78	82	III 1.8
20	18	I 4.2	79	83	III 1.9
21	19	I 5.1	80	84	III 1.10
22	20	I 5.1	81	85	III 1.11
23	21	I 5.1	82	86	III 1.12
24	22	I 5.1	83	87	III 1.13
25	23	I 5.2	84	88	III 2.1
26	24	I 6.1	85	89	III 2.2
27	25	I 6.2	86	90	III 2.3
28	34	I 7.9	87	91	III 3.1
29	35	I 7.10	88	92	III 3.2
30	32	I 7.7	89	93	III 4.1
31	36	I 7.11	90	94	III 4.2
32	37	I 7.12	91	95	III 4.3
33	26	I 7.1	92	96	III 4.4
34	27	I 7.2	93	97	III 4.5
35	28	I 7.3	94	98	III 5.1
36	29	I 7.4	95	99	III 5.2
37	30	I 7.5	96	100	III 6.1
38	40	I 8.3	97	101	III 6.2
39	41	I 8.4	98	102	III 6.3
40	42	I 8.5	99	103	III 7.1
41	43	I 8.6	100	104	III 7.2
42	44	I 8.7	101	105	III 7.3
43	45	I 8.8	102	106	III 7.4
44	46	I 8.9	103	107	III 7.5

45	47	I 8.10	104	108	IV 1.1
46	48	I 8.11	105	109	IV 1.2
47	49	I 8.12	106	110	IV 1.3
48	50	I 8.13	107	111	IV 1.4
49	51	I 9.1	Ei vastinetta	31	I 7.6
50	52	I 9.2	Ei vastinetta	33	I 7.8
51	53	I 9.3	Ei vastinetta	38	I 8.1
52	54	I 9.4	Ei vastinetta	39	I 8.2
53	55	I 9.5	Ei vastinetta	Ei vastinetta	II 2.1
54	56	I 10.1	Ei vastinetta	Ei vastinetta	II 2.2
55	57	I 10.2	Ei vastinetta	Ei vastinetta	II 2.3
56	58	I 10.3	Ei vastinetta	Ei vastinetta	II 2.4
57	59	I 11.1	Ei vastinetta	Ei vastinetta	II 2.5
58	60	I 11.2	Ei vastinetta	Ei vastinetta	II 2.6
59	61	I 11.3			

HAKEMISTO

- Ainoastaan ihoalueen laajuuden suhteen luokiteltavissa olevan palovamman tai syöpymän myöhäisvaikutukset; 5
- Aivohermojen vammat; 3
- Aivotärähdys; 10
- Akuutti kipu; 27
- Akuutti stressireaktio; 29
- Alaleukaluun murtuma; 7
- Alaonttolaskimon vamma; 4
- Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä; 27
- Alaraajan amputoituminen lonkkanivelestä; 27
- Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä; 26
- Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä; 27
- Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta; 27
- Alaraajan amputoituminen polvesta; 27
- Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma; 3
- Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai janteen sijainniltaan määrittämätön vamma; 2
- Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma; 4
- Alaraajan palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset; 5
- Alaselän ja/tai lantion haava; 2
- Alaselän ja/tai lantion ruhje; 1
- Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä; 5
- Cauda equina -alueen vamma; 3
- Diffuusi aivovamma; 10
- Elimellisoireiset (somatoformiset) häiriöt; 28
- Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava; 2
- Ensimmäisen kämmenluun murtuma; 15
- Esimiesaseman väärinkäyttäminen; 44
- Etumaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma; 2
- Haiman vamma; 25, 101
- Hampaan murtuma; 9
- Hampaan siirtymä; 9
- Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys; 13
- Hartianseudun haava; 2
- Hartianseudun ja olkavarren hermovammat; 3
- Hartianseudun ja olkavarren lihas- ja/tai jännevammat; 2
- Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat; 4
- Hartianseudun ja/tai olkavarren haava; 2
- Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje; 1
- Hartianseudun tai olkavarren murtuma; 13, 14
- Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät; 5
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma; 5
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä; 5
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen

kolmannen asteen palovamma; 5

Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen syöpymä; 5

Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma; 5

Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä; 5

Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen palovamma; 5

Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen syöpymä; 5

Hauislihaksen muun osan lihas- tai jännevamma; 2

Hauislihaksen pitkän pään lihas- tai jännevamma; 2

Heitteillepano; 43

Hengityselinten muiden osien palovamma; 5

Hengityselinten muiden osien syöpymä; 5

Hengityselinten palovammat ja syöpymät; 5

Henkilörekisteririkos; 41

Henkitorven rintakehäosan vamma; 25

Huulen haava; 2

Huulen ja suuontelon haava; 2

Ihmiskauppa; 38

Ihon tuntohermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella; 3

Ihon tuntohermon vamma kyynärvarren alueella; 3

Ihon tuntohermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella; 3

Ihon tuntohermon vamma polven tai säären alueella; 3

Isosafeenan vamma lonkan ja/tai reiden alueella; 4

Isosafeenan vamma polven tai säären alueella; 4

Jalan selän laskimon vamma; 4

Jalanselän valtimon vamma; 4

Jalkaterän amputoituminen nilkasta; 26

Jalkaterän muiden osien amputoituminen; 26

Jalkaterän muun osan haava; 2

Kahden tai useamman sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen; 26

Kahden tai useamman varpaan amputoituminen; 26

Kainalohermon vamma; 3

Kainalolaskimon tai olkavarsilaskimon vamma; 4

Kainalovaltimon vamma; 4

Kallon ja kasvojen luiden murtumat; 6, 7, 8, 9

Kallonlaen murtuma; 6

Kallonpohjan murtuma; 6

Kallonsisäinen vamma; 10, 75

Kannattajanikaman murtuma; 23

Kantajänteen (akillesjänteen) vamma; 2

Kasvohermon vamma; 3

Kaulan alueen hermojen ja selkäytimen vammat; 3

Kaulan alueen nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys; 22, 23

Kaulan etuosan ruhje; 1

Kaulan haava; 2

Kaulan lihaksen ja/tai jänteen vamma; 2

Kaulan muun osan haava; 2

Kaulan muun osan murtuma; 23

Kaulan muun osan pinnallinen vamma; 1

Kaulan muun tai määrittämättömän hermon vamma; 3

Kaulan pinnallinen vamma; 1

Kaulan sympaattisten hermojen vamma; 3

Kaulan verisuonivamma; 4

Kaulan ääreishermovamma[t]; 3

Kaulanikaman sijoiltaanmeno; 23

Kaularangan
 hermojuurivamma[t]; 3, 24
 Kaularangan nyrjähdys tai
 venähdys; 22
 Kaularanganmurtuma; 23
 Kaulavaltimon vamma; 4
 Keskihermon vamma
 kyynärvarren alueella; 3
 Keskihermon vamma olkavarren
 alueella; 3
 Keskihermon vamma ranteen tai
 käden alueella; 3
 Keuhkopussin vamma; 25
 Keuhkoputkien vamma; 25
 Keuhkoverisuonien vamma; 4
 Kielen liikehermon vamma; 3
 Kieli-kitahermon vamma; 3
 Kiertonikaman murtuma; 23
 Kiertäjäkalvosimeen (rotator
 cuff) kuuluvan jänteen vamma
 olkapäässä; 2
 Kilpirauhaseen ulottuva
 kaulahaava; 2
 Kiristys; 39
 Kivespussin [ja
 kiveksen/kivesten] haava; 2
 Kolmipäisen olkalihaksen lihas-
 tai jännevamma; 2
 Kolmoishermon vamma; 3
 Korvalehden irti repeäminen; 27
 Korvan haava; 2
 Kotirauhan rikkominen; 39, 40
 Kunnianloukkaus; 40
 Kurkunpään ja/tai
 henkitorveen ulottuva
 kaulahaava; 2
 Kurkunpään ja/tai henkitorven
 palovamma; 5
 Kurkunpään ja/tai henkitorven
 syöpymä; 5
 Kurkunpään, henkitorven ja
 keuhko[je]n palovamma; 5
 Kurkunpään, henkitorven ja
 keuhko[je]n syöpymä; 5
 Kuulo-tasapainohermon vamma;
 3
 Kylkiluun (kylkiluiden),
 rintalastan ja/tai selkärangan
 rintakehäosan (rintarangan)
 murtuma; 12, 23
 Kylkiluun murtuma; 12
 Kylkivälisuonten vamma; 4
 Kyynärhermon vamma
 kyynärvarren alueella; 3
 Kyynärhermon vamma
 olkavarren alueella; 3
 Kyynärhermon vamma ranteen
 tai käden alueella; 3
 Kyynärluun ja värttinäluun
 alaosan murtuma; 14
 Kyynärluun ja värttinäluun
 varren murtuma; 14
 Kyynärluun varren murtuma; 14
 Kyynärluun yläosan murtuma;
 14
 Kyynärpään haava; 2
 Kyynärpään ruhje; 1
 Kyynärvaltimon vamma
 kyynärvarren alueella; 4
 Kyynärvaltimon vamma ranteen
 ja/tai käden alueella; 4
 Kyynärvarren alueen
 hermovammat; 3
 Kyynärvarren alueen
 verisuonivammat; 4
 Kyynärvarren haava; 2
 Kyynärvarren lihas- ja/tai
 jännevamma; 2
 Kyynärvarren murtuma; 14
 Kyynärvarren muun osan haava;
 2
 Kyynärvarren muun osan
 murtuma; 14
 Kyynärvarren pinnallinen
 vamma; 1
 Käden amputoituminen
 ranteesta; 26
 Käden ja pään valtimorungon
 ja/tai solisvaltimon vamma; 4
 Käsivarren ja pään laskimon
 ja/tai solislaskimon vamma; 4
 Laiton uhkaus; 38
 Lanne- ja alaselän
 hermojuurivamma; 3
 Lanne- tai ristirangan alueen tai
 lantion sympaattisten
 hermojen vamma; 3
 Lannenikaman murtuma; 23
 Lannenikaman sijoiltaanmeno;
 23

Lannerangan ja/tai lantion muun tai määrittämättömän osan sijoiltaanmeno; 23
 Lannerangan ja/tai lantion nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys; 23
 Lannerangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä; 23
 Lannerangan nyrjähdys; 23
 Lannerangan tai lantion murtuma; 23
 Lanne-ristipunoksen vamma; 3
 Lantion elinten vamma; 101
 Lapsen omavaltainen huostaanotto; 38
 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö; 37
 Lapsikaappaus; 38
 Laskimon vamma kyynärvarren alueella; 4
 Leuan nyrjähdys tai venähdys; 8
 Lievä pahoinpitely; 42
 Lihas-ihohieron vamma; 3
 Lihassärky; 28
 Lisähermon vamma; 3
 Loitontajahermon vamma; 3
 Lonkan haava; 2
 Lonkan ja/tai reiden alueen hermovamma; 3
 Lonkan ja/tai reiden haava; 2
 Lonkan ja/tai reiden pinnallinen vamma; 1
 Lonkan ja/tai reiden verisuonivamma; 4
 Lonkan lihas- tai jännevamma; 2
 Lonkan ruhje; 1
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen palovamma; 5
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen syöpymä; 5
 Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen palovamma; 5
 Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen syöpymä; 5
 Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma; 5
 Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä; 5
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen palovamma; 5
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen syöpymä; 5
 Lonkan tai reiden alueen muun tai määrittämättömän osan haava; 2
 Lonkan tai reiden amputoituminen; 27
 Lonkan tai reiden lihas- tai jännevamma; 2
 Lonkan, reiden ja säären palovammat ja syöpymät; 5
 Lonkkahermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella; 3
 Lonkkaverisuonien vamma; 4
 Lukuisat määrittämättömät pinnalliset vammat; 1
 Lukuisten määrittämättömien haavojen yhdistelmä; 2
 Lähestymiskiellon rikkominen; 40
 Mahalaukun vamma; 25
 Maksan ja/tai sappirakon vamma; 25, 101
 Masennustila; 30, 110
 Muiden tai määrittämättömien rintaontelon elinten vamma; 25
 Munuaisen verisuonivamma; 4
 Munuaisvamma; 101
 Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely aseella ampumalla; 5
 Murhan yritys; 42, 43
 Muu eri alueiden haavojen yhdistelmä; 2
 Muu keuhkon vamma; 25
 Muu kyynärvarren pinnallinen vamma; 1
 Muu lonkan tai reiden pinnallinen vamma; 1
 Muu nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma; 1
 Muu pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma; 1

Muu pinnallinen polven tai säären vamma; 1
 Muu pinnallinen rintakehän etuseinän vamma; 1
 Muu pinnallinen rintakehän takaseinän vamma; 1
 Muu pinnallinen silmäluomien ja silmän seudun vamma; 1
 Muu pitkäaikainen kipu; 28
 Muu ranteen tai käden pinnallinen vamma; 1
 Muu selkäytimen lanneosan vamma; 3
 Muu sydämen vamma; 24
 Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma; 1
 Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma; 1
 Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma; 3
 Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma; 3
 Muu takimmaisien säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma; 2
 Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma; 1
 Muualla luokittamaton kipu; 27, 28
 Muualla luokittamattomat muut pehmytkudossairaudet; 28
 Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen tai sen jänteen vamma; 2, 16
 Muun aivohermon vamma; 3
 Muun hartianseudun tai olkavarren lihaksen tai jänteen vamma; 2
 Muun hermon vamma hartianseudun tai olkavarren alueella; 3
 Muun hermon vamma kyynärvarren alueella; 3
 Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella; 3
 Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 3
 Muun hermon vamma polven tai säären alueella; 3
 Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella; 3
 Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma; 4
 Muun kaulanikaman murtuma; 23
 Muun kehonosien yhdistelmän käsittävä pintavamma; 1
 Muun koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella; 2
 Muun kämmenluun murtuma; 15
 Muun lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 2
 Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella; 2
 Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella; 2, 16
 Muun nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma; 4
 Muun ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma kyynärvarren alueella; 2
 Muun palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset; 5
 Muun rintakehän hermon vamma; 3
 Muun rintakehän sisäelimen vamma; 25
 Muun rintakehän verisuonen vamma; 4
 Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä; 5
 Muun sormen hermovamma; 3
 Muun sormen murtuma; 16
 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella; 2
 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella; 2, 16

Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella; 2

Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihaksen tai sen janteen vamma ranteen tai käden alueella; 2, 16

Muun sormen verisuonivamma; 4

Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava; 2

Muun tai määrittämättömän jalkaterän osan ruhje; 1

Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno; 23

Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje; 1

Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma; 23

Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys; 23

Muun tai määrittämättömän lihaksen tai janteen vamma kyynärvarren alueella; 2

Muun tai määrittämättömän polven osan revähdys; 20

Muun tai määrittämättömän reiden lihaksen tai janteen vamma; 2

Muun tai määrittämättömän rintakehän osan pinnallinen vamma; 1

Muun tai määrittämättömän sisäelimen palovamma; 5

Muun tai määrittämättömän sisäelimen syöpymä; 5

Muun tai määrittämättömän ulkoisen sukupuolielimen haava; 2

Muun tai määrittämättömän vartalon, alaselän ja/tai lantion hermon vamma; 3

Muun tai määrittämättömän vatsan osan haava; 2

Muun vatsaontelon elimen vamma; 25

Muun verisuonen vamma hartianseudun tai olkavarren alueella; 4

Muun verisuonen vamma kyynärvarren alueella; 4

Muun verisuonen vamma lonkan tai reiden alueella; 4

Muun verisuonen vamma polven tai säären alueella; 4

Muun verisuonen vamma ranteen tai käden alueella; 4

Muun yksittäisen sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen; 26

Muut ahdistuneisuushäiriöt; 110

Muut sijainniltaan määrittämättömät alaraajan vammat; 2, 3, 4

Muut sijainniltaan määrittämättömät selkärangan ja vartalon vammat; 2, 3

Muut sijainniltaan määrittämättömät yläraajan vammat; 2, 3, 4

Muut tai määrittämättömät päävammat; 12

Määrittämättömän aivohermon vamma; 3

Määrittämättömän hermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma kyynärvarren alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma polven ja/tai säären alueella; 3

Määrittämättömän hermon vamma ranteen tai käden alueella; 3

Määrittämättömän kaulan alueen verisuonen vamma; 4

Määrittämättömän kehonosan hermovamma; 3
Määrittämättömän kehonosan lihas- ja/tai jännevamma; 2
Määrittämättömän kehonosan vamma; 2, 3, 4
Määrittämättömän kehonosan verisuonivamma; 4
Määrittämättömän kyynärvarren osan haava; 2
Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 2
Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella; 2
Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma; 4
Määrittämättömän palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset; 5
Määrittämättömän rintakehän hermon vamma; 3
Määrittämättömän rintakehän osan haava; 2
Määrittämättömän rintakehän sisäelimen vamma; 25
Määrittämättömän rintakehän verisuonen vamma; 4
Määrittämättömän vatsaontelon elimen vamma; 25
Määrittämättömän verisuonen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella; 4
Määrittämättömän verisuonen vamma kyynärvarren alueella; 4
Määrittämättömän verisuonen vamma lantion ja/tai reiden alueella; 4
Määrittämättömän verisuonen vamma polven tai säären alueella; 4
Määrittämättömän verisuonen vamma ranteen ja/tai käden alueella; 4
Määrittämättömän hartianseudun tai olkavarren lihas- tai jännevamma; 2
Määrittämättömän hengityselinten palovamma; 5
Määrittämättömän hermosärky tai hermotulehdus; 28
Määrittämättömän kaulan alueen murtuma; 23
Määrittämättömän kipu; 27, 28
Määrittämättömän kyynärvarren murtuma; 14
Määrittämättömän kyynärvarren pinnallinen vamma; 1
Määrittämättömän lihas- tai jännevamma ranteen tai käden alueella; 2, 16
Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma; 1
Määrittämättömän pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma; 1
Määrittämättömän pinnallinen lonkan tai reiden vamma; 1
Määrittämättömän pinnallinen polven tai säären vamma; 1
Määrittämättömän polven ja/tai säären haava; 2
Määrittämättömän ranteen ja/tai käden haava; 2
Määrittämättömän ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma; 1
Määrittämättömän silmän tai sen apuelinten palovamma; 5
Määrittämättömän sydämen vamma; 24
Nelipäisen reisilihaksen tai sen jänteen vamma; 2
Nenäluun murtuma; 7
Nenän haava; 2
Nieluun ja/tai ruokatorven kaulaosaan ulottuva kaulahaava; 2
Nikamavaltimon vamma; 4
Nilkan alueen haava; 2
Nilkan alueen ruhje; 1
Nilkan ja jalkaterän alueen haavat; 2

Nilkan ja jalkaterän alueen
 hermovammat; 3
 Nilkan ja jalkaterän alueen lihas-
 ja jännevammat; 2
 Nilkan ja jalkaterän alueen
 verisuonivammat; 4
 Nilkan ja jalkaterän nivelten ja
 siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys; 22
 Nilkan ja jalkaterän palovammat
 ja syöpymät; 5
 Nilkan ja jalkaterän pinnalliset
 vammat; 1
 Nilkan nyrjähdys; 22
 Nilkan tai jalkaterän alueen ihon
 tuntohermon vamma; 3
 Nilkan tai jalkaterän
 ensimmäisen asteen
 palovamma; 5
 Nilkan tai jalkaterän
 ensimmäisen asteen syöpymä;
 5
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen
 asteen palovamma; 5
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen
 asteen syöpymä; 5
 Nilkan tai jalkaterän luuhun
 liittyvän pikkulihaksen tai
 pikkulihasynteen vamma; 2
 Nilkan tai jalkaterän
 syvyysasteeltaan
 määrittämätön palovamma; 5
 Nilkan tai jalkaterän
 syvyysasteeltaan
 määrittämätön syöpymä; 5
 Nilkan tai jalkaterän toisen
 asteen palovamma; 5
 Nilkan tai jalkaterän toisen
 asteen syöpymä; 5
 Nilkan tai jalkaterän useat
 haavat; 2
 Näköhermon ja/tai näköradan
 vamma; 3
 Ohimo-leukaseudun haava; 2
 Ohutsuolen vamma; 25
 Olkalisäke-solisluunivelen
 sijoiltaanmeno; 13
 Olkaluun varren murtuma; 14
 Olkanivelen sijoiltaanmeno; 13
 Olkapunoksen vamma; 3
 Olkavarren haava; 2
 Olkavarsivaltimon vamma; 4
 Pahoinpitely; 42
 Paikallinen aivovamma; 10, 75
 Pakottaminen; 38, 39
 Pakottaminen seksuaaliseen
 tekoon; 36
 Pakottaminen
 sukupuoliyhteyteen; 36
 Palovammojen, syöpymien ja
 paleltumavammojen
 myöhäisvaikutukset; 5
 Panttivaningin ottaminen; 38
 Pelastustoimen laiminlyönti; 43
 Pernan vamma; 25, 101
 Peräsuolen vamma; 25
 Peukalon hermovamma; 3
 Peukalon murtuma; 16
 Peukalon ojentaja- ja/tai
 loitontajalihasten [jänteiden]
 vamma kyynärvarren alueella;
 2
 Peukalon ojentajalihaksen tai
 sen jänteen vamma ranteen tai
 käden alueella; 2, 16
 Peukalon pitkän
 koukistajalihaksen ja/tai sen
 jänteen vamma kyynärvarren
 alueella; 2
 Peukalon pitkän
 koukistajalihaksen tai sen
 jänteen vamma ranteen tai
 käden alueella; 2, 16
 Peukalon täydellinen tai
 osittainen amputoituminen;
 26
 Peukalon verisuon[i]en vamma;
 4
 Peukaloon tai sen
 kämmenluuhun liittyvän
 pikkulihaksen [jänteen]
 vamma; 2, 16
 Pikkusafeenan vamma; 4
 Pinnallinen hartiansseudun ja/tai
 olkavarren vamma; 1
 Pinnallinen korvavamma; 1
 Pinnallinen nenävamma; 1
 Pinnallinen päänahan vamma; 1
 Pinnallinen päävamma; 1, 11

Pinnallisen laskimon vamma
 hartianseudun ja/tai
 olkavarren alueella; 4
 Pinnallisen valtimokaaren
 vamma; 4
 Pinnalliset huuli- ja/tai
 suontelovammat; 1
 Pintavamma pään ja kaulan
 alueella; 1
 Pintavamma rintakehän ja
 vatsan, alaselän tai lantion
 alueella; 1
 Pintavamma sekä yläraajoissa
 että alaraajoissa; 1
 Pintavamma usealla alueella
 alaraajoissa; 1
 Pintavamma usealla alueella
 yläraajoissa; 1
 Pitkäaikainen kipuoireyhtymä;
 28
 Pitkäaikainen sietämätön kipu;
 28
 Pohjehermon vamma polven tai
 säären alueella; 3
 Pohjelihasryhmän lihas- tai
 jännevamma; 2
 Pohjevaltimon vamma; 4
 Polven alueen nivelten ja
 siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys; 19,
 20
 Polven
 eturistisiteen/takaristisiteen
 revähdys; 20
 Polven haava; 2
 Polven ja säären alueen
 verisuonivammat; 4
 Polven ja/tai säären alueen
 hermovamma; 3
 Polven ja/tai säären alueen lihas-
 ja/tai jännevamma; 2
 Polven ja/tai säären haava; 2
 Polven ja/tai säären murtuma;
 19, 20, 21, 22
 Polven ja/tai säären pinnallinen
 vamma; 1
 Polven nivelruston repeämä
 (tuore); 20
 Polven ruhje; 1
 Polven
 sisäsivusiteen/ulkosivusiteen
 revähdys; 20
 Polvilumpion murtuma; 19
 Polvilumpion sijoiltaanmeno; 19
 Polvitaivelaskimon vamma; 4
 Polvitaivevaltimon vamma; 4
 Porttilaskimon tai
 pernalaskimon vamma; 4
 Posken haava; 2
 Posken ja/tai ohimo-
 leukaseudun haava; 2
 Pään haava; 2
 Pään ja kaulan haavojen
 yhdistelmä; 2
 Pään ja kaulan palovammat ja
 syöpymät; 5
 Pään muun määritetyn osan irti
 repeäminen; 27
 Pään muun osan haava; 2
 Pään muun osan pinnallinen
 vamma; 1
 Pään nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmeno, nyrjähdys
 ja/tai venähdys; 8, 9
 Pään osan irti repeäminen; 27
 Pään tai kaulan ensimmäisen
 asteen palovamma; 5
 Pään tai kaulan ensimmäisen
 asteen syöpymä; 5
 Pään tai kaulan kolmannen
 asteen palovamma; 5
 Pään tai kaulan kolmannen
 asteen syöpymä; 5
 Pään tai kaulan palovamman,
 syöpymän tai
 paleltumavamman
 myöhäisvaikutukset; 5
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan
 määrittämätön palovamma; 5
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan
 määrittämätön syöpymä; 5
 Pään tai kaulan toisen asteen
 palovamma; 5
 Pään tai kaulan toisen asteen
 syöpymä; 5
 Päänahan haava; 2
 Päänahan irti repeäminen; 27
 Raajakipu; 28
 Raiskaus; 36

Ranteen ja käden alueen
 palovammat ja syöpymät; 5
 Ranteen ja käden lihas- ja
 jännevamma; 2, 16
 Ranteen ja käden muun osan
 ruhje; 1
 Ranteen ja käden nivelten ja
 siteiden sijoiltaanmenot,
 nyrjähdykset ja/tai
 venähdykset; 15, 16
 Ranteen ja/tai käden
 hermovamma; 3
 Ranteen ja/tai käden pinnallinen
 vamma; 1
 Ranteen nyrjähdys tai venähdys;
 15
 Ranteen tai käden alueen
 ensimmäisen asteen
 palovamma; 5
 Ranteen tai käden alueen
 ensimmäisen asteen syöpymä;
 5
 Ranteen tai käden alueen
 kolmannen asteen
 palovamma; 5
 Ranteen tai käden alueen
 kolmannen asteen syöpymä; 5
 Ranteen tai käden alueen
 syvyysasteeltaan
 määrittämätön palovamma; 5
 Ranteen tai käden alueen
 syvyysasteeltaan
 määrittämätön syöpymä; 5
 Ranteen tai käden alueen toisen
 asteen palovamma; 5
 Ranteen tai käden alueen toisen
 asteen syöpymä; 5
 Ranteen tai käden
 amputoituminen; 26
 Ranteen tai käden haava; 2
 Ranteen tai käden murtuma; 16
 Ranteen tai käden muun osan
 amputoituminen; 26
 Ranteen tai käden muun osan
 haava; 2
 Ranteen tai käden
 verisuonivamma; 4
 Ranteen veneluun murtuma; 15
 Reaktiot vaikeaan stressiin ja
 sopeutumishäiriöt; 29, 110
 Reiden haava; 2
 Reiden lähentäjälihasten tai
 niiden jänteiden vamma; 2
 Reiden ruhje; 1
 Reiden takaosan lihasten tai
 niiden jänteiden vamma; 2
 Reisihermon vamma lonkan
 ja/tai reiden alueella; 3
 Reisilaskimon vamma lonkan
 ja/tai reiden alueella; 4
 Reisiluun alaosan murtuma; 19
 Reisiluun kaulan murtuma; 18
 Reisiluun murtuma; 18, 19
 Reisiluun sarvennoisten kautta
 kulkeva (perrokanteerinen)
 murtuma; 18
 Reisiluun varren murtuma; 18
 Reisivaltimon vamma; 4
 Rinnan tai rintarauhasen ruhje; 1
 Rinta-aortan vamma; 4
 Rintakehän alueen hermojen ja
 selkäytimen vammat; 3
 Rintakehän alueen nivelten tai
 siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys; 23
 Rintakehän etuseinämän haava;
 2
 Rintakehän haava; 2
 Rintakehän ja vatsan, alaselän
 tai lantion haavojen
 yhdistelmä; 2
 Rintakehän muun osan haava; 2
 Rintakehän pinnallinen vamma;
 1
 Rintakehän ruhje; 1
 Rintakehän sympaattisten
 hermojen vamma; 3
 Rintakehän takaseinän haava; 2
 Rintakehän verisuonien vamma;
 4
 Rintakehän ääreishermon
 vamma; 3
 Rintalastan murtuma; 12
 Rintanikaman murtuma; 23
 Rintanikaman sijoiltaanmeno;
 23
 Rintarangan hermojuurivamma;
 3
 Rintarangan nikamavälilevyn
 traumaattinen repeämä; 23

Rintarangan nyrjähdys tai venähdys; 23

Rintarauhasen haava; 2

Ruokatorven palovamma; 5

Ruokatorven syöpymä; 5

Ruuansulatuselinten muun osan palovamma; 5

Ruuansulatuselinten muun osan syöpymä; 5

Ryöstö; 39

Salakatselu; 41

Salakuuntelu; 41

Salassapitorikos; 41

Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin palovamma; 5

Sarveiskalvon tai sidekalvopussin syöpymä; 5

Sarvennoisten alapuolinen reisiluun murtuma; 18

Seksuaalinen hyväksikäyttö; 37

Selkäytimen kaulaosan vamma ja turpoaminen; 3

Selkäytimen lanneosan vamma ja turpoaminen; 3

Selkäytimen rintakehäosan vamma ja turpoaminen; 3

Siittimen haava; 2

Sijainniltaan määrittämätön hengityselinten syöpymä; 5

Sijainniltaan määrittämätön kaulan pinnallinen vamma; 1

Sijainniltaan määrittämätön pinnallinen pään vamma; 1

Sijainniltaan määrittämätön pään haava; 2

Sijainniltaan määrittämätön selkäydinvamma; 3

Sijainniltaan määrittämätön silmän tai sen apuelinten syöpymä; 5

Sijaintipaikaltaan määrittämätön kaulan haava; 2

Silmäkuopan pohjan murtuma; 8

Silmäluomen ja/tai silmän seudun palovamma; 5

Silmäluomen tai silmän seudun haava; 2

Silmäluomen tai silmän seudun syöpymä; 5

Silmäluomien ja silmän seudun ruhje; 11

Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut palovamma; 5

Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut syöpymä; 5

Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä ilman silmänsisäisten kudosten esiintyöntymistä tai menetystä; 11

Silmän ja/tai silmäkuopan vamma; 11

Silmän liikehermon vamma; 3

Silmän tai sen apuelinten muun osan palovamma; 5

Silmän tai sen apuelinten muun osan syöpymä; 5

Silmään ja/tai silmän apuelimiin rajoittuvat palovammat ja syöpymät; 5

Sisemmän jalkapohjahermon vamma; 3

Sisemmän kaulalaskimon vamma; 4

Sisusvaltimorungon vamma tai suolilievevaltimon vamma; 4

Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten palovamma; 5

Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten syöpymä; 5

Sisäkehräksen murtuma; 22

Solisluu murtuma; 13

Sopeutumishäiriöt; 29

Sormen sijoiltaanmeno; 16

Sormen tai sormien haava ilman kynsivammaa; 2

Sormen tai sormien haava ja kynsivamma; 2

Sormen tai sormien nyrjähdys tai venähdys; 16

Sormen tai sormien ruhje ilman kynsivammaa; 1

Sormen tai sormien ruhje ja kynsivamma; 1

Surman yritys; 42, 43

Suun tai nielun palovamma; 5

Suun tai nielun syöpymä; 5

Suuontelon haava; 2
 Sydämen vamma; 24
 Syrjintä; 42
 Syvyysasteeltaan määrittämätön
 usean alueen palovamma; 5
 Syvyysasteeltaan määrittämätön
 usean alueen syöpymä; 5
 Syvän pohjehermon vamma
 nilkan ja/tai jalkaterän
 alueella; 3
 Syvän valtimokaaren vamma; 4
 Säären muun osan haava; 2
 Säären ruhje tai polven ja säären
 alueen määrittämätön ruhje; 1
 Säarihermon vamma polven tai
 säären alueella; 3
 Sääriluun alaosan murtuma; 21
 Sääriluun varren murtuma; 21
 Sääriluun yläosan murtuma; 20
 Säärivaltimon vamma; 4
 Tahallinen itsensä ampuminen;
 5
 Tapon yritys; 42, 43
 Tasoltaan määrittämätön
 amputoituminen polvesta tai
 säarestä; 27
 Tasoltaan määrittämätön
 jalkaterän amputoituminen;
 26
 Tasoltaan määrittämätön lonkan
 tai reiden amputoituminen; 27
 Tasoltaan määrittämätön
 ranteen tai käden
 amputoituminen; 26
 Telahermon vamma; 3
 Toistuva masennus; 110
 Traumaattinen aivoturvotus; 10
 Traumaattinen
 epiduraaliverenvuoto; 10, 75
 Traumaattinen ilmarinta; 25
 Traumaattinen kaularangan
 nikamavälilevyn repeämä; 23
 Traumaattinen
 kovakalvonalainen
 verenvuoto; 10, 75
 Traumaattinen
 lukinkalvonalainen
 verenvuoto; 10
 Traumaattinen veri-ilmarinta; 25
 Traumaattinen veririnta; 25
 Traumaperäinen stressireaktio;
 29, 110
 Tuottamuksellinen
 vapaudenriisto; 37
 Työsyryntä; 42
 Tärykalvon traumaattinen
 repeämä; 12
 Törkeä esimiesaseman
 väärinkäyttäminen; 44
 Törkeä ihmiskauppa; 38
 Törkeä kiristys; 39
 Törkeä kotirauhan rikkominen;
 39
 Törkeä lapsen seksuaalinen
 hyväksikäyttö; 37
 Törkeä pahoinpitely; 42
 Törkeä raiskaus; 36
 Törkeä ryöstö; 39
 Törkeä vammantuottamus; 42
 Törkeä vapaudenriisto; 37
 Törkeä varkaus; 40
 Ulkoisten sukupuolielinten
 ruhje; 1
 Ulkokehräksen murtuma; 22
 Ulomman jalkapohjahermon
 vamma; 3
 Ulomman kaulalaskimon
 vamma; 4
 Ulomman tai sisemmän
 jalkapohjavaltimon vamma; 4
 Umpisuolen ja/tai koolonin
 vamma; 25
 Usean alaraajojen alueen
 haavojen yhdistelmä; 2
 Usean alueen ensimmäisen
 asteen palovamma; 5
 Usean alueen osittain
 kolmannen asteen
 palovamma; 5
 Usean alueen osittain
 kolmannen asteen syöpymä; 5
 Usean alueen osittain toisen
 asteen palovamma; 5
 Usean alueen osittain toisen
 asteen syöpymä; 5
 Usean hermon vamma lonkan tai
 reiden alueella; 3
 Usean hermon vamma nilkan ja
 jalkaterän alueella; 3

Usean hermon vamma polven tai säären alueella; 3
 Usean koukistajalihaksen tai koukistajalihasjänteen vamma ranteen tai käden alueella; 2, 16
 Usean lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella; 2
 Usean lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella; 2
 Usean nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma; 4
 Usean ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma ranteen ja/tai käden alueella; 2, 16
 Usean verisuonen vamma lonkan ja/tai reiden alueella; 4
 Usean yläraajojen alueen haavojen yhdistelmä; 2
 Useat hartianseudun ja/tai olkavarren haavat; 2
 Useat kaulan haavat; 2
 Useat kaulan pinnalliset vammat; 1
 Useat kaulanikamamurtumat; 23
 Useat kylkiluunmurtumat; 12
 Useat kyynärvarren haavat; 2
 Useat kyynärvarren murtumat; 14
 Useat kyynärvarren pinnalliset vammat; 1
 Useat kämmenluiden murtumat; 15
 Useat lannerangan ja/tai lantion murtumat; 23
 Useat lonkan ja/tai reiden haavat; 2
 Useat lonkan ja/tai reiden lihas- ja/tai jännevammat; 2
 Useat lonkan ja/tai reiden pinnalliset vammat; 1
 Useat nilkan ja/tai jalkaterän pinnalliset vammat; 1
 Useat pinnalliset hartianseudun ja olkavarren vammat; 1
 Useat pinnalliset polven ja/tai säären vammat; 1
 Useat pinnalliset päävammat; 1
 Useat pinnalliset rintakehän vammat; 1
 Useat polven ja/tai säären haavat; 2
 Useat pään haavat; 2
 Useat ranteen ja/tai käden haavat; 2
 Useat ranteen ja/tai käden pinnalliset vammat; 1
 Useat rintakehän seinämän haavat; 2
 Useat rintakehän sisäelinten vammat; 25
 Useat rintarangan murtumat; 23
 Useat sormimurtumat; 16
 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion haavat; 2
 Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnalliset vammat; 1
 Useiden alueen ensimmäisen asteen syöpymä; 5
 Useiden hartianseudun ja/tai olkavarren lihasten ja/tai jänteiden vamma; 2
 Useiden hermojen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella; 3
 Useiden hermojen vamma kyynärvarren alueella; 3
 Useiden hermojen vamma ranteen tai käden alueella; 3
 Useiden kaulan alueen verisuonien vamma; 4
 Useiden kehonosien palovammat ja syöpymät; 5
 Useiden kehonosien pinnalliset vammat; 1
 Useiden lihasten ja/tai jänteiden vamma kyynärvarren alueella; 2
 Useiden polven osien vamma; 20
 Useiden rintakehän verisuonien vamma; 4
 Useiden vatsaontelon elinten vamma; 25
 Useiden verisuonien vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella; 4

Useiden verisuonien vamma
 kyynärvarren alueella; 4
 Useiden verisuonien vamma
 polven ja/tai säären alueella; 4
 Useiden verisuonien vamma
 ranteen ja/tai käden alueella;
 4
 Vaaran aiheuttaminen; 43
 Vammantuottamus; 42
 Vammat, joihin liittyy useisiin
 kehonalueisiin ulottuvia syviä
 haavoja; 2
 Vapaudenriisto; 37
 Varkaus; 40
 Varpaan tai varpaiden haava
 ilman kynsivammaa; 2
 Varpaan tai varpaiden haava ja
 kynsivamma; 2
 Varpaan tai varpaiden ruhje
 ilman kynsivammaa; 1
 Varpaan tai varpaiden ruhje ja
 kynsivamma; 1
 Varpaiden pitkän
 koukistajalihaksen tai sen
 janteen vamma nilkan tai
 jalkaterän alueella; 2
 Varpaiden pitkän
 ojentajalihaksen tai sen
 janteen vamma nilkan tai
 jalkaterän alueella; 2
 Varstarinta; 12
 Vartalon alueen
 määrittämättömän hermon,
 hermojuuren tai
 hermopunoksen vamma; 3
 Vartalon alueen
 määrittämättömän lihaksen
 ja/tai janteen vamma; 2
 Vartalon ensimmäisen asteen
 palovamma; 5
 Vartalon ensimmäisen asteen
 syöpymä; 5
 Vartalon kolmannen asteen
 palovamma; 5
 Vartalon kolmannen asteen
 syöpymä; 5
 Vartalon palovamman,
 syöpymän tai
 paleltumavamman
 myöhäisvaikutukset; 5
 Vartalon palovammat ja
 syöpymät; 5
 Vartalon syvyysasteeltaan
 määrittämätön palovamma; 5
 Vartalon syvyysasteeltaan
 määrittämätön syöpymä; 5
 Vartalon toisen asteen
 palovamma; 5
 Vartalon toisen asteen syöpymä;
 5
 Vatsa-aortan vamma; 4
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 alueen hermojen tai
 selkäytimen lanneosan
 vamma; 3, 23
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 alueen verisuonivamma; 4
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 alueen ääreisherMOVamma; 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 muun verisuonen vamma; 4
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 määrittämättömän verisuonen
 vamma; 4
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 määrittämätön pinnallinen
 vamma; 1
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 pinnallinen vamma; 1
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 useiden verisuonien vamma; 4
 Vatsan, alaselän tai lantion
 haava; 2
 Vatsanpeitteiden haava; 2
 Vatsanpeitteiden ruhje; 1
 Vatsansisäisten elinten vamma;
 25, 101
 Viestintäsalaisuuden loukkaus;
 41
 Värttinähermon vamma
 kyynärvarren alueella; 3
 Värttinähermon vamma
 olkavarren alueella; 3
 Värttinähermon vamma ranteen
 tai käden alueella; 3
 Värttinäluun alaosan murtuma;
 14
 Värttinäluun varren murtuma;
 14

Värttinäluun yläosan murtuma;
14

Värttinävaltimon vamma
kyynärvarren alueella; 4

Värttinävaltimon vamma
ranteen ja/tai käden alueella;
4

Väärä ilmianto; 41

Yhden tai useamman sormen tai
sormen osan amputoituminen
yhdessä käden tai ranteen
muun osan kanssa; 26

Yhden varpaan amputoituminen;
26

Yksityiselämää koskevan tiedon
levittäminen; 41

Yläleuan ja/tai poskiluun
murtuma; 7

Yläonttolaskimon vamma; 4

Yläraajan määrittämättömän
hermon sijainniltaan
määrittämätön vamma; 3

Yläraajan määrittämättömän
lihaksen ja/tai jänteen
sijainniltaan määrittämätön
vamma; 2

Yläraajan määrittämättömän
verisuonen sijainniltaan
määrittämätön vamma; 4

Yläraajan palovamman,
syöpymän tai
paleltumavamman
myöhäisvaikutukset; 5

Yläraajojen ja alaraajojen
haavojen yhdistelmä; 2